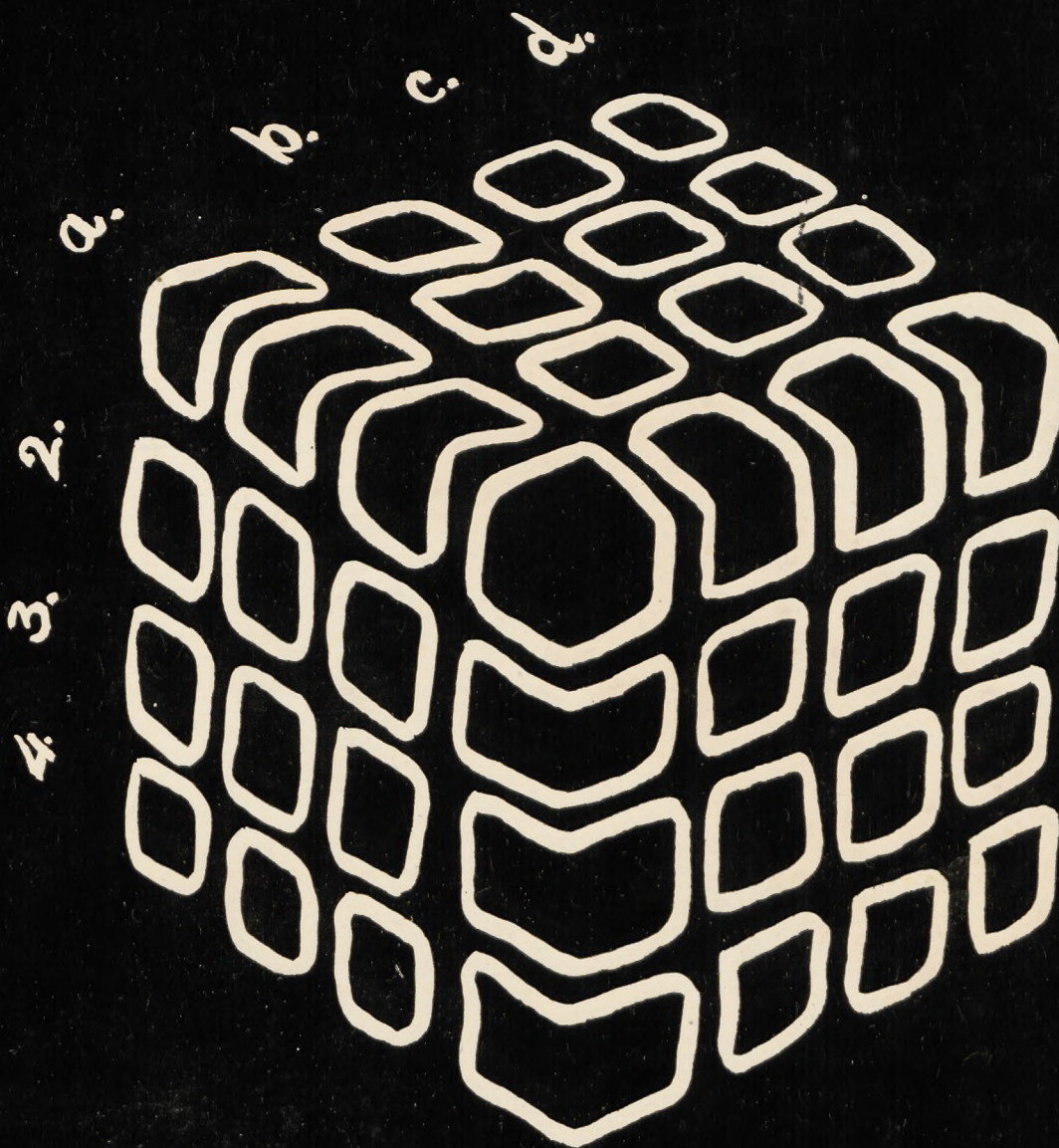

architektura

1974

9

Miesięcznik Stowarzyszenia Architektów Polskich SARP rocznik XXVIII

architektura

Organ Stowarzyszenia Architektów Polskich
SARP

MIESIĘCZNIK NR 9(322)
WRZEŚNIEN 1974

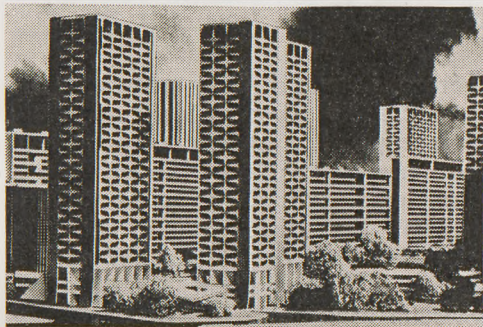
SPIS TREŚCI

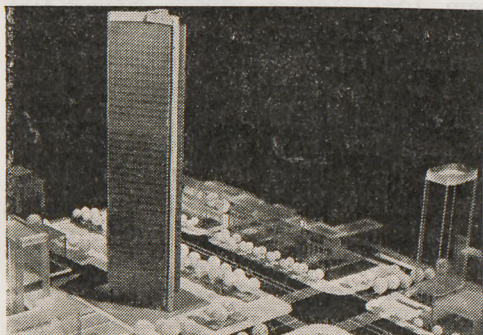
P.6359

ROMUALD GUTT 340

KSZTAŁTOWANIE KONSTRUKCJI
WYSOKICH BUDYNKÓW
TRZONOWYCH 341
Zbigniew Pawłowski

WIEŻOWIEC „MOSTOSTAL”
W WARSZAWIE 346

REKLAMA MYŚLI KONSTRUKTORSKIEJ 349
Tadeusz Zieliński

NAGRODY MINISTRA GOSPODARKI
TERENOWEJ I OCHRONY ŚRODOWISKA
W 1974 R. 350

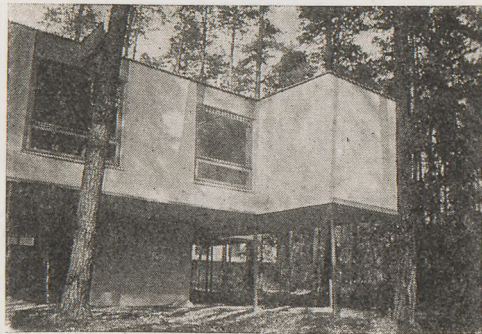
ZESPÓŁ DOMÓW ATRIALNYCH
W WARSZAWIE 355

SPEŁNIONE ŻYCZENIE 356
Zygmunt Skrzydlewski

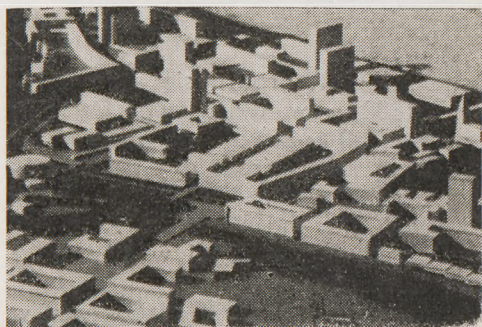
SYSTEM PODMIEJSKIEJ ZABUDOWY
REKREACYJNEJ 362

DOMEK WEEKENDOWY NR 59 M. 4 362
Marcin Przyłubski

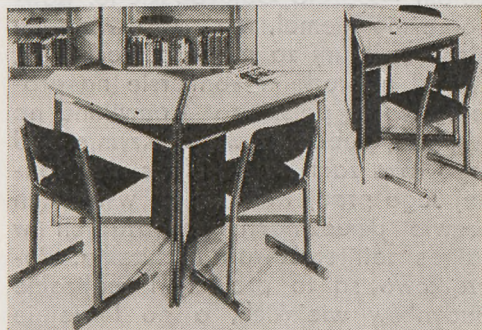

UŚMIECH LOSU 365
Wojciech Ziembiewicz

CENTRUM BYDGOSZCZY
KONKURS SARP NR 518 366
Kazimierz Gregorkiewicz

FIŃSKIE MEBLE DLA SZKÓŁ 374

KSIĄŻKI O ARCHITEKTURZE 376
Konstruktor-architektom
Maciej Gintowt

O architekturze
zakładów przemysłowych
Barbara Mirska

Domki jednorodzinne
za granicą
Donat Putkowski

Szkoła czy podręcznik
dla budownictwa wiejskiego
Ignacy Tłoczek

KRONIKA SARP

WYKUSZ – KOLUMNA STUDENCKA 379

DZIENNIK WILEŃSKI
Marta Zajączyńska

JAK MIESZKAJĄ STUDENCI BELGIJSKY
Marek Pawlak

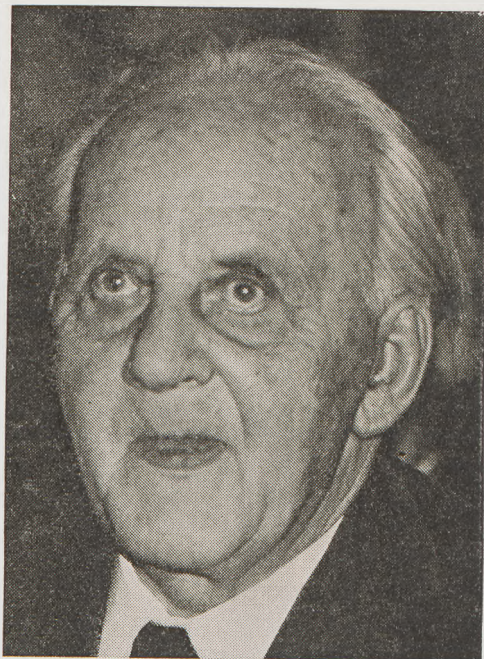
II strona okładki, Fot. A. K. Trzuskowski
III strona okładki, Rys. P. Jassem i K. Nowakowski

- REDAKTOR NACZELNY
Zygmunt Skrzydlewski
- REDAKTORZY
Andrzej Jeleński
Barbara Jeziorowska
Waldemar Łysiak
Marcin Przyłubski
Maria Skotnicka
Barbara Szczucka
- REDAKTOR TECHNICZNY
Janusz Reda
- OPRACOWANIE GRAFICZNE
I PROJEKT OKŁADKI
Henryk Dekker
- RADA REDAKCYJNA
T. Przemysław Szafer (przewodniczący),
Aleksander Franta, Witold Korski,
Stefan Müller, Stanisław Niewiadomski,
Ryszard Rodak, Zygmunt Skrzydlewski
- ADRES REDAKCJI
00-060 Warszawa,
ul. Królewska 27, p. 235, tel. 27-66-17
- ADRES POCZTOWY
Warszawa 1,
00-950 skr. poczt. 169
redakcja miesięcznika ARCHITEKTURA
- ADRES ADMINISTRACJI
Wydawnictwo ARKADY,
00-010 Warszawa, ul. Sienkiewicza 14
- Zakłady Graficzne
DOM SŁOWA POLSKIEGO
Warszawa, ul. Miedziana 11
Zam. 6719 W-43
Materiał przekazano do drukarni
15.VIII.1974
- Materiałów nie zamówionych redakcja
nie zwraca

Dnia 3 września 1974 r.
architektura polska poniosła bolesną
stratę – zmarł w wieku 86 lat

Romuald Gutt

profesor zwyczajny Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej i Akademii Sztuk Pięknych, członek rzeczywisty Polskiej Akademii Nauk, odznaczony Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Polonia Restituta, Orderem „Sztandar Pracy” I klasy, Nagrodą Państwową I stopnia oraz pierwszą Nagrodą Honorową SARP.

Romuald Gutt urodził się dnia 6 lutego 1888 r. w Warszawie. Dzieciństwo spędził w Szwajcarii, gdzie uczęszczał do szkoły średniej i odbył studia architektoniczne w Szkole Sztuk Pięknych oraz na Wydziale Architektury Szkoły Technicznej w Winterhur pod Zurychem.

Po powrocie do kraju rozpoczyna w Warszawie działalność zawodową w pracowniach wybitnych architektów, początkowo u Czesława Przybylskiego, potem – Józefa Gałęzowskiego. Równocześnie niemal, w r. 1910, zdobywa pierwsze laury za prace samodzielne, m.in. I nagrodę w konkursie na projekt dworku polskiego – pawilonu na Wystawę Jubileuszową w Rzymie. Od tego roku zaczyna się okres nieustannej Jego pracy twórczej we wszystkich prawie dziedzinach wchodzących w zakres zainteresowań architekta. Początkowo są to projekty i realizacje budynków wiejskich, a po I wojnie światowej również projekty budowli upamiętniających minione zdarzenia.

Romuald Gutt otrzymuje liczne pierwsze nagrody w konkursach. Realizacje jego, o których współcześni wyrażali się z uznaniem, do dziś nie straciły swojej aktualności architektonicznej. Gmach Związku Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w Warszawie przy ul. Książęcej róg ul. Rozbrat, pływalnia i poczta w Ciechocinku, dom własny z ogrodem w Warszawie, domy jednorodzinne wraz z ogrodami przy ul. Kieleckiej i ul. Madalińskiego w Warszawie, szkoła powszechna w Wilnie, kompozycje krajobrazowo-urbanistyczne, jak park w Zułowie, otoczenie kopca na Sowińcu, plany regulacyjne pl. Katedralnego i pl. Ratuszowego w Wilnie – oto kilka wybitnych pozycji spośród dzieł wypełniających lata intensywnej pracy, której dalszym ciągiem w okresie wojny były studia nad rozwiązaniem Ogrodu i Osi Saskiej w Warszawie. Pracując

twórczo Romuald Gutt poświęca się równocześnie działalności na polu społecznym i wychowaniu przyszłych pokoleń architektów. Od r. 1912 jest członkiem Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Przeszłości, od r. 1913 – członkiem Koła Architektów. W r. 1915 wspólnie z Franciszkiem Krzywdą-Polkowskim organizuje w Warszawie Kolegium Sztuk Zdobniczych, w którym do r. 1919 kieruje pracownią architektury wnętrz. W r. 1928 wraz z Teodorem Toeplitzem i Janem Strzeleckim zawiązuje Towarzystwo Reformy Mieszkaniowej i jako aktywny członek pracuje w jego zarządzie przez 22 lata. Od r. 1938 do 1948 piastuje godność prezesa Towarzystwa Urbanistów Polskich. Przez kilka lat, przed r. 1939, prowadzi wykłady architektury krajobrazu na Wydziale Ogrodniczym Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. W r. 1938 otrzymuje nominację na profesora zwyczajnego w Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie.

Lata wojny nie przerwały działalności dydaktycznej Profesora: wyklada na tajnych kursach dla studentów Akademii Sztuk Pięknych i jawnej Szkole Budowlanej w Warszawie.

Tragiczny bilans tych lat zamyka się dla Romualda Gutta utratą dwojga dzieci i całego dorobku. W r. 1944 znajduje się w Lublinie i tu jest współorganizatorem i pierwszym dziekanem Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej. W r. 1946 zostaje mianowany profesorem zwyczajnym Politechniki Warszawskiej.

W tym samym roku, na początku nowego okresu twórczości zawodowej, prof. Romuald Gutt zdobywa I nagrodę w konkursie na projekt gmachu Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej na Polu Mokotowskim. W latach 1946–1948 jako współautor czuwa nad realizacją cmentarza poległych w Powstaniu Warszawskim na

Patrząc na pełną pogody twarz Artysty, Jego „faustowski” uśmiech tak pełen mądrości i wyrozumiałości dla ludzi, myślę, iż Romuald Gutt stworzył nie tylko dzieła stanowiące klasyczne przykłady dla nauki architektury, ale przekazał również wzór postawy i konsekwentnej drogi twórczej, zainicjował zagadnienia o wielkim znaczeniu dla przyszłości naszej architektury i sztuki. Wychowankowie Romualda Gutta cytują Jego słowa: „Pamiętać winniśmy, że tworzymy wartości nieprzemijające, dzieła, które nas przeżyją – a to zobowiązuje ... bo człowiek może błędzić, ale błędów mu utrwałać nie wolno”.

Bohdan T. Urbanowicz

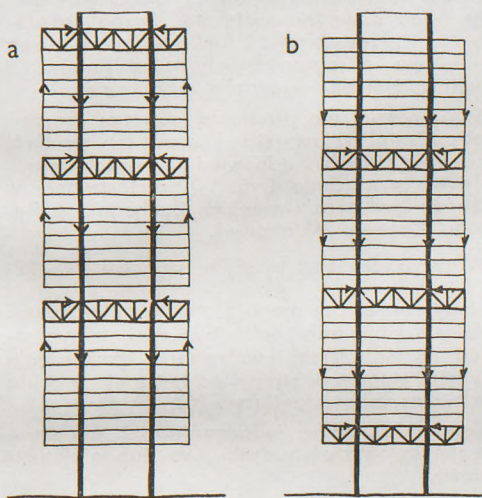
Woli, cmentarzy patriotów w Palmirach i Płocku oraz cmentarza ofiar hitleryzmu w Majdanku i Oświęcimiu. W Warszawie w latach 1948–1954 buduje gmach Głównego Urzędu Statystycznego przy ul. Wawelskiej, przebudowuje Teatr Narodowy i sale reductowe, wprowadzając w historyczne mury – w tym bardzo trudnym dla architektów okresie nawiązywania do form pseudohistorycznych – ducha architektury nowoczesnej. Buduje wraz z zespołem architektów domy mieszkalne i ogród dla ambasadora i pracowników Ambasady Chińskiej w Warszawie, za co jest wyróżniony dwukrotnie (w r. 1958 i 1960) nagrodą I stopnia Komitetu Budownictwa, Urbanistyki i Architektury. W r. 1957 Romuald Gutt otrzymuje nominację na profesora i kierownika Katedry Projektowania Ogólnego w Akademii Sztuk Pięknych, reaktywowanej po wojnie przy jego współudziale w latach 1946–1947.

W latach 1965–1966 bierze udział w realizacji opracowanego wraz z zespołem projektu upamiętnienia ruin Pawiaka w Warszawie. W październiku 1966 zdobywa wyróżnienie w konkursie na projekt zapory wodnej na Dunajcu koło Niedzicy i opracowanie otaczającego krajobrazu. Polska Akademia Nauk w uznaniu działalności twórczej i naukowej profesora Romualda Gutta powołuje Go w r. 1952 na członka tytułowego. W r. 1955 Romuald Gutt uzyskuje Nagrodę Państwową I stopnia, w r. 1956 – Order Sztandaru Pracy I klasy, w r. 1963 – Nagrodę Ministra Kultury i Sztuki; w lipcu 1966 r. zostaje pierwszym laureatem Honorowej Nagrody Stowarzyszenia Architektów Polskich.

Życiorys Romualda Gutta, napisany jeszcze za Jego życia przez Grażynę Jonkajtys-Lubę, publikowany był w książce „Romuald Gutt”, Arkady, Warszawa 1968.

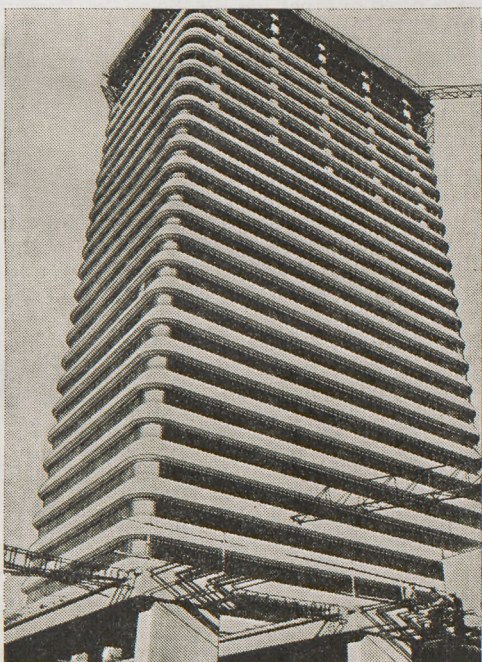
Kształtowanie konstrukcji wysokich budynków trzonowych

Zbigniew Pawłowski

1 Zasada konstrukcji budynku z kondygnacjami technicznymi: a - stropy podwieszane, b - stropy oparte na kondygnacjach technicznych

3, 4 Budynek administracyjny Aurore w Paryżu, elewacja i rzut parteru

Budynki wysokie są w zasadzie wznoszone wśród zabudowy wielkomiejskiej. Budowa przebiega wśród toczącego się wokół wielkomiejskiego życia, zatem zarówno plac budowy, jak i możliwości transportowe i wykonawcze są ograniczone.

Na kształtowanie konstrukcji budynku wysokiego wpływa wiele czynników, jak wysokość zabudowy, rodzaj i stopień zróżnicowania funkcji, kształt bryły, kształt i faktura elewacji, rozwiązania instalacyjne, rodzaj materiałów, technologia realizacji.

Definicja budynku wysokiego nie jest jednoznaczna. Wydaje się, iż bardziej złożone problemy konstrukcyjno-technologiczne, materiałowe i instalacyjne powstają, gdy wysokość budynku przekracza 50-60 m; taką wysokość można więc przyjąć jako dolną granicę gabarytu budynku wysokiego.

W Stanach Zjednoczonych oraz w krajach Europy Zachodniej zgromadzono znaczny zasób wiedzy o kształtowaniu, konstruowaniu, wznoszeniu i eksploatacji budynków wysokich, z którego wynika, iż typ konstrukcji budynku wysokiego jest ściśle związany z jego wysokością. Dla budynków o wysokości 60-200 m rozwiązaniem optymalnym jest konstrukcja trzonowa. Przy zabudowie wyższej trzony przez swą smukłość nie zapewniają dostatecznej sztywności przestrzennej budynków - w takich przypadkach konstrukcja nośna i usztywniająca zarazem mieści się w płaszczyznach ścian zewnętrznych.

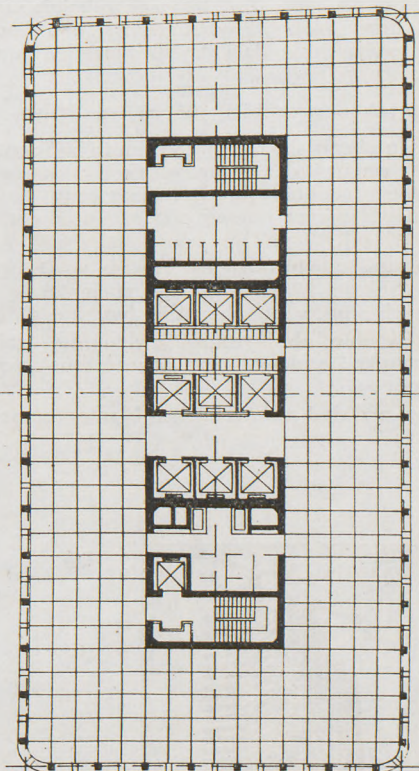
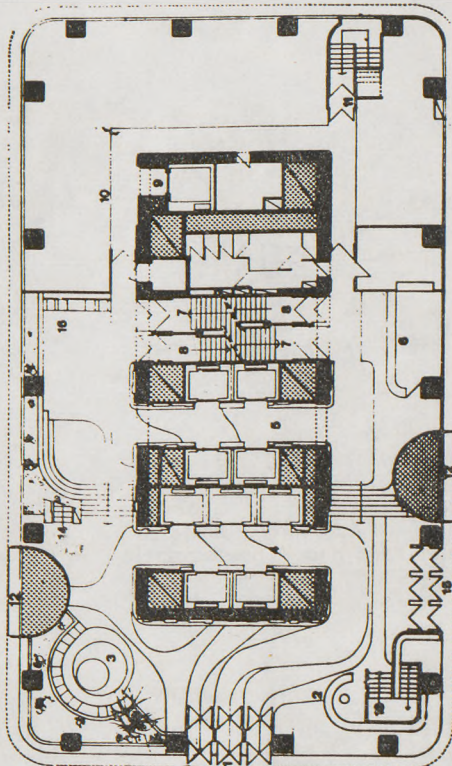
Pod nazwą konstrukcji trzonowej należy rozumieć rozwiązanie, w którym:

- jeden lub wiele trzonów przejmują część lub sumę sił pionowych oraz sumę sił poziomych, działających na budynek,

- konstrukcja nośna obudowy trzona jest z reguły wiotka (np. słupy łączone przeąbowo lub wieszaki) i przenosi jedynie część sił pionowych.

Niezmiernie rzadko stosowane są stroby osadzone w trzonie wspornikowo, ponieważ przy rozpiętości strobów od 7,5 do 10,0 m takie rozwiązanie jest nieekonomiczne.

Trzon musi mieć prawidłowe proporcje i właściwe położenie w budynku. Prawidłowe pro-

2 Budynek administracyjny Nobel w Paryżu, rzut kondygnacji powtarzalnej

porcje (stosunek wysokości do szerokości) trzona można na podstawie dotychczasowych doświadczeń określić w granicach:

$$\frac{H}{B} = 7,0 - 12,0$$

Trzony o $\frac{H}{B} > 12,0$ wykazują zbyteńskie odkształcenia, które powodują nadmierne wychylenia całego budynku pod działaniem sił wiatru.

Wychylenia dopuszczalne przyjmowane są różnie w różnych krajach, na ogół w granicach:

$$f = \frac{H}{600} \div \frac{H}{800}$$

Otrzymywane wartości wychyleń są teoretycznie znaczne - np. budynek o wysokości 200 m może się okresowo wychylać o 25 cm, co jest odczuwalne przez przebywających na tej wysokości.

Trzony powinny być umieszczane w budynku symetrycznie. Usytuowanie asymetryczne trzona powoduje powstawanie dodatkowych, bardzo niekorzystnych dla pracy konstrukcji, momentów skręcających.

Konstrukcja obudowy trzona jest w każdym projekcie przedmiotem rozważań przestrzennych i konstrukcyjno-technologicznych, a przyjęte rozwiązanie może mieć zasadniczy wpływ na architekturę budynku.

Obudowę trzona może stanowić: szkielet ściśskany, ustrój wieszarowy, ustrój mieszany o prętach zarówno ściśskanych, jak i rozciąganych.

Rozwiązania te występują zazwyczaj w sposób jednorodny na całej wysokości kondygnacji. W budynkach o większych wysokościach stosowana jest również konstrukcja obudowy trzona niejednorodna, oparta lub podwieszona do kondygnacji technicznych (rys. 1).

Najczęściej w konstrukcji szkieletu rozstaw słupów (w płaszczyznach ścian zewnętrznych) wynosi 2,0 do 4,0 m. Mały rozstaw słupów ułatwia ich wkomponowanie w kondygnację powtarzalną, może jednak znacznie utrudnić np. połączenie budynku wysokiego z zabudową niską.

Taki model konstrukcyjny jest najczęściej stosowany za granicą w budynkach wysokich i jest spopularyzowany wśród architektów.

Przykładem może być budynek administracyjny firmy Nobel, wybudowany jako jeden z pierwszych w dzielnicy Défense w Paryżu (rys. 2).

Budynek o wysokości 106 m, w którym $\frac{H}{B}$ trzona równa się 12,5 m, odznacza się czystym układem rzutu z symetrycznie usytuowanym trzonem żelbetowym i zagęszczoną siatką słupów (szkielet stalowy przy rozstawie słupów co 2,1 m).

Budynek administracyjny Aurore w Défense, o wysokości 29 kondygnacji, ma mniej żelbetowych słupów na obwodzie (rys. 3 i 4).

Porównanie obu rzutów uwidacznia zalety konstrukcji stalowej przy zagęszczonej siatce słupów.

Inny przykład to wieżowiec Montparnasse w

Paryżu, o wysokości 200 m, 56 kondygnacjach, który odznacza się logicznym kształtem rzutu, zbliżonym do eliptycznego (rys. 5 i 6). Symetrycznie usytuowany trzon zapewnia sztywność przestrzenną budynku. Optywowy kształt budynku wpływa korzystnie na zmniejszenie sumarycznych sił poziomych. Hotel w Augsburgu (rys. 7 i 8), o wysokości 110 m, 35 kondygnacjach, jest przykładem budynku, w którym zastosowano żelbetową konstrukcję symetryczno-obrotową. Zalety takiego kształtu budynku to przede wszystkim:

- zmniejszenie sumy sił poziomych działających na budynek,
- doskonały kształt trzona na przejście sił poziomych działających z dowolnego kierunku,
- daleko idące możliwości uprzemysłowienia.

Podobny kształt symetryczno-obrotowy przedstawia rzut budynku na rys. 9. Rozrzeźbienie elewacji uzyskano tu przez „obracanie” każdej kolejnej kondygnacji o jeden segment. Rzeźbiarską formę budynku o rzucie zbliżonym do symetryczno-obrotowego zaprojektował autor nagrodzonej pracy konkursowej na 40-kondygnacyjny budynek ośrodku telewizyjnego ORTF w Paryżu (rys. 10).

Istnieją również liczne przykłady budynków trzonowych o rzucie bardziej złożonym, np. w kształcie litery Y.

W wieżowcu mieszkalnym Lake Point Tower w Chicago (rys. 12) połączono różne siatki konstrukcyjne (prostokątną i ukośnokątną), co naruszyło czystość rozwiązań konstrukcyjno-technologicznych. Pewne komplikacje technologiczne spowodował miękki kształt rzutu ścian zewnętrznych budynku (odbiegający od układu słupów).

Podobne uwagi dotyczą wysokiego budynku mieszkalnego Gratiot-Lafayette w Detroit (rys. 11). Większą dyscyplinę konstrukcyjną wykazuje kształt wieżowca CB-312 w Défense (rys. 13).

Obok budynków trzonowych o licznych słupach na obwodzie może się okazać uzasadniona i przestrzennie, i funkcjonalnie budowa obiektów o ograniczonej ilości słupów, z wprowadzeniem wymiarów poziomych.

Słupy zewnętrzne przenoszą wówczas znaczne obciążenia, w związku z czym ich przekrój pionowy musi być odpowiednio wyprofilowany. Takie rozwiązanie (rys. 14) zastosowano w dwóch budynkach wysokich Zachodniego Rejonu Centrum Warszawy*.

W przypadku zbyt wiotkich trzonów ($\frac{H}{B} > 12$)

słupy zewnętrzne mogą z nimi współpracować za pośrednictwem belki poziomej, usytuowanej na najwyższej kondygnacji. Przy parciu wiatru słupy od strony nawietrznej pracują wówczas jako ściągi (rys. 20).

Oprócz budynków jednotrzonowych konstruowane są również budynki dwu- lub wielotrzonowe.

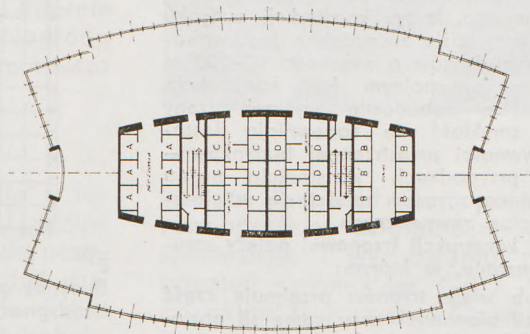
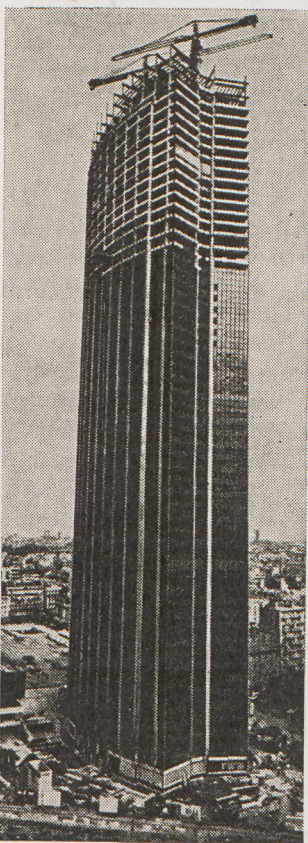
W budynku Knights of Columbus w New Haven zastosowano konstrukcję pięciotrzonową (rys. 18 i 19), w której trzony zostały organicznie powiązane z układem funkcji (trzon środkowy – windy, 2 trzony – schody oraz 2 trzony – instalacje). Żelbetowa konstrukcja trzonów została tu powiązana ze stalową konstrukcją pracujących dwukierunkowo rusztów stropowych, a usytuowane na zewnątrz 4 człony tworzą niepowtarzalną architekturę budynku.

Wielotrzonowy charakter budynku może być niekiedy bardziej czytelny w jego bryle niż w układzie samych trzonów. Przykładem może być wysoki budynek mieszkalny Tour Perspective osiedla Front de la Seine w Paryżu (rys. 15 i 16).

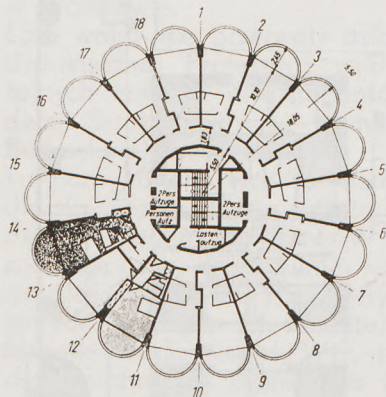
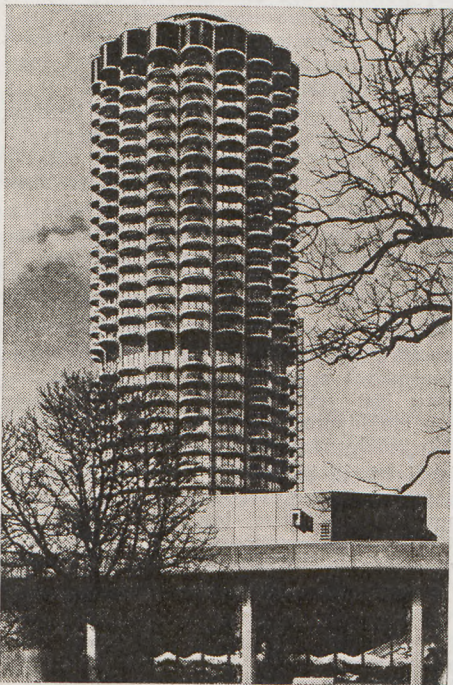
W wielu projektach badano możliwość zmiany siatki słupów w płaszczyznach ścian zewnętrznych. Najczęściej spotykamy się ze zmianą rozstawu słupów na jednej lub dwóch dolnych kondygnacjach, gdzie usuwa się np. co drugi słup, wprowadzając w płaszczyźnie ściany belkę – wymian. Takie ukształtowanie konstrukcji jest logiczne wówczas, gdy w miejscu wprowadzania belki – wymian znajduje się kondygnacja techniczna. Mniejszą liczbę słupów można również zastosować wprowadzając pręty ukośne, przenoszące siły z dwóch na jeden słup.

Tak rozwiązano konstrukcję budynku hotelowego Ośrodka Międzynarodowego w Paryżu (rys. 23).

Siły działające na słupy mogą być sprowadzane na najniższych kondygnacjach ukośnie do konstrukcji trzona. Są to rozwiązania dyskusyjne przestrzennie, siły bowiem działające

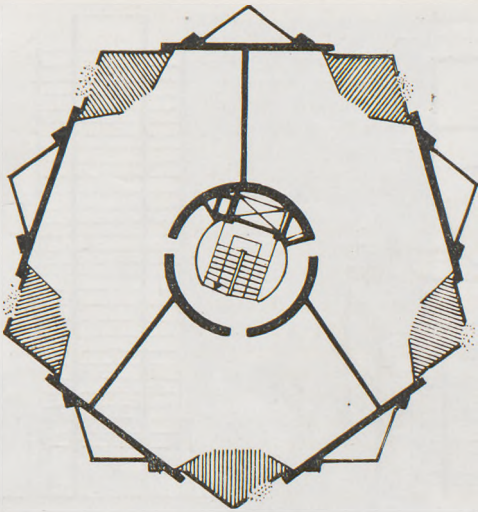

5, 6
Budynek administracyjny Montparnasse w Paryżu, elewacja i rzut kondygnacji powtarzalnej

7, 8
Hotel w Augsburgu, elewacja i rzut kondygnacji powtarzalnej

* Patrz art. Jerzego Skrzypczaka, Zachodni Rejon Centrum Warszawy. „Architektura” nr 8–9/1973, s. 309.

9
Rzut budynku o kondygnacjach „obracanych”

ukośnie obciążają znacznie konstrukcję trzona na najniższej kondygnacji, nie dając korzyści funkcjonalnych, jak np. w wysokim budynku mieszkalnym dzielnicy Front de la Seine w Paryżu (rys. 17).

Sztwna konstrukcja trzona uwalnia szkielet od pracy na działanie sił wiatru. Pozwala to na kształtowanie szkieletu z węzłami przegubowymi i uzyskanie nowych form plastycznych elewacji.

Przykładem prawidłowego konstrukcyjnie kształtowania elewacji mogą być budynki wysokie osiedla Gare de Gobelins w Paryżu (rys. 21).

Wysokie budynki trzonowe są wykonywane w dwóch wariantach, jeśli chodzi o zastosowanie materiałów, przy czym trzon jest z reguły żelbetowy, a szkielet obudowy trzona stalowy lub żelbetowy. I tak w budynkach o wysokości ok. 80–120 m najczęściej szkielet jest betonowy (żelbetowy lub mieszany, tzn. słupy żelbetowe, belki z betonu sprężonego). W budynkach zaś o wysokości 150–200 m stosowany jest z reguły szkielet stalowy, rzadko stalowy obetonowany.

Do najtrudniejszych zadań technicznych należy:

- zabezpieczenie konstrukcji stalowej przed ogniem i korozją,
- wyeliminowanie jednostronnego wpływu temperatury na budynek,
- zabezpieczenie elementów położonych na znacznej wysokości przed działaniem sił parcia, a zwłaszcza ssania wiatru.

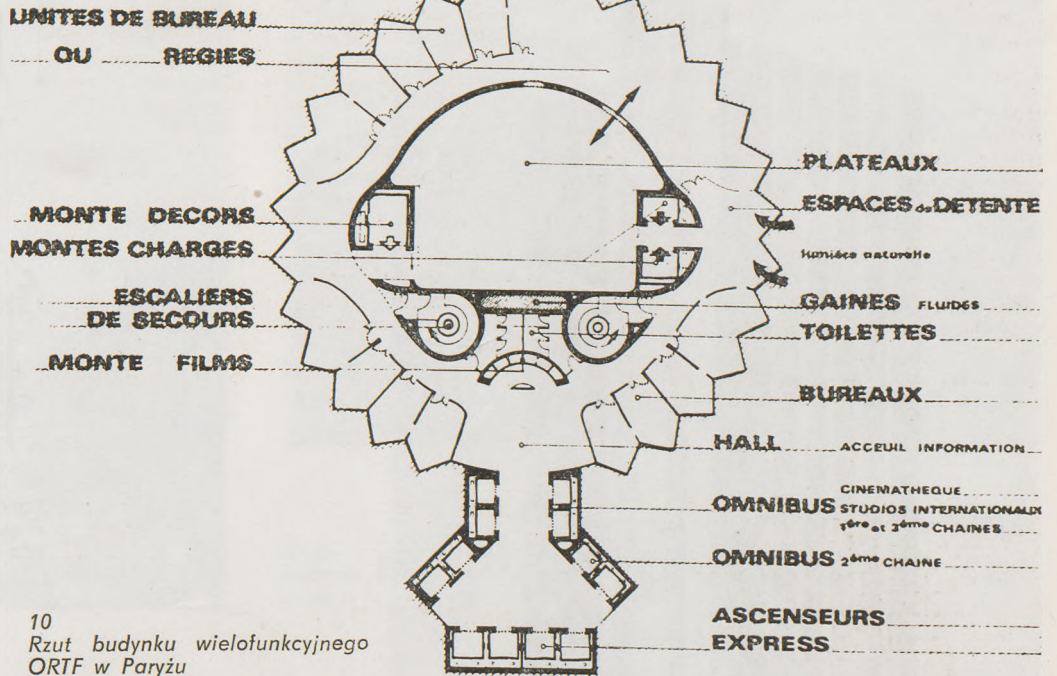
Ostatnie doświadczenia amerykańskie wykazały, jak niebezpieczne jest działanie sił wiatru. Zniszczenia okien lub całych ścian osłonowych w Stanach Zjednoczonych wskazują, że nadal brak jest doświadczeń w tej dziedzinie, zwłaszcza w przypadku zgrupowania budynków wysokich.

Obecnie budynki trzonowe są z reguły wznoszone dwuetapowo (rys. 22).

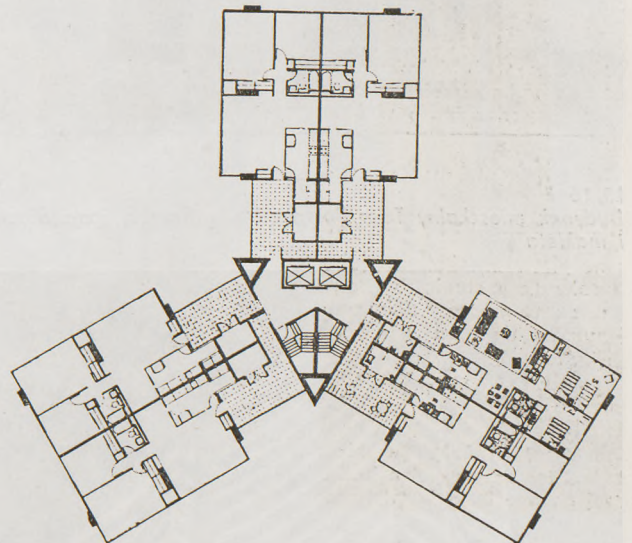
W etapie pierwszym wznoszona jest konstrukcja jednego lub wielu trzonów i jednocześnie trwa podnoszenie samowznoszących żurawi usytuowanych przeważnie wewnątrz, rzadko obok trzonów.

W etapie drugim odbywa się montaż elementów konstrukcji, znajdującej się dookoła trzona, jej obudowy i wypełnienia. Konstrukcja trzona jest z reguły wykonywana w ślizgu, technologię deskowań przestawnych stosuje się rzadko. Budowa trzona w ślizgu trwa krótko – np. trzon wieżowca Nobel (rys. 2) o wysokości 106 m został wzniesiony w ciągu 3 miesięcy, całkowity zaś czas budowy wyniósł 30 miesięcy.

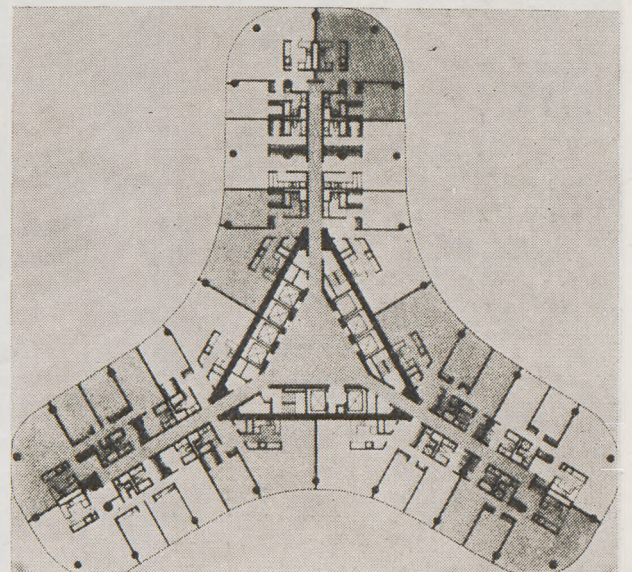
Praca statyczna trzona na działanie sił poziomych zmusza do stosowania technik monolitycznych, uniemożliwiając stosowanie prefabrykacji.

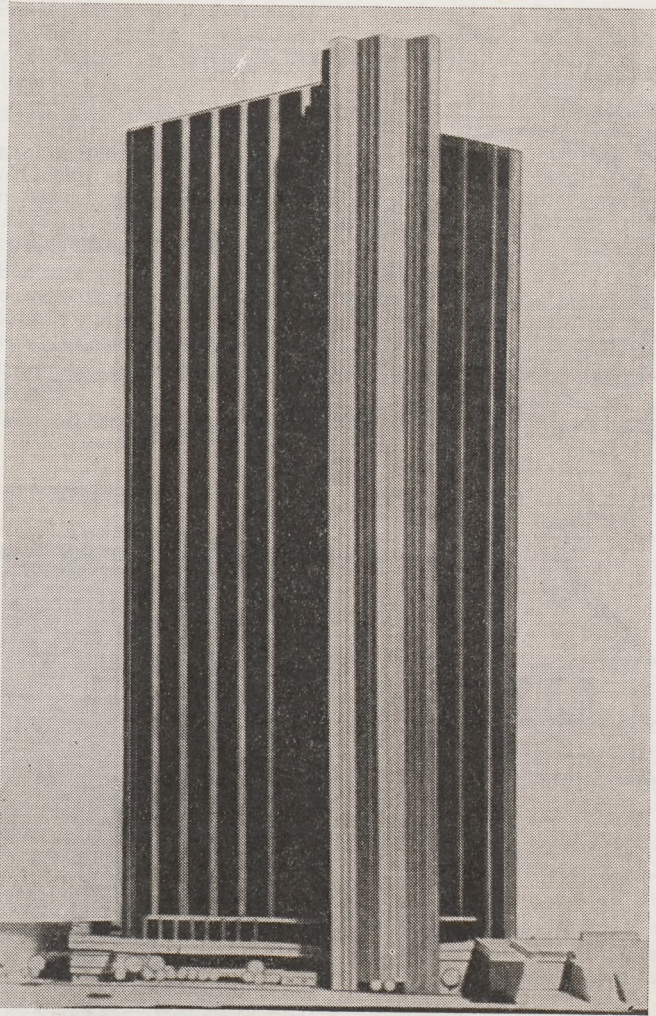
10
Rzut budynku wielofunkcyjnego ORTF w Paryżu

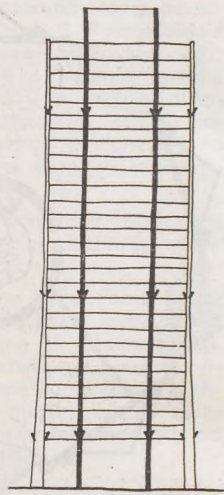
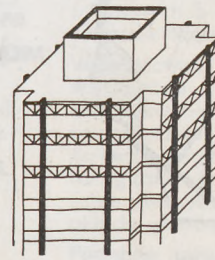
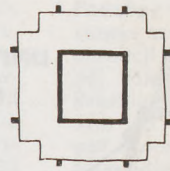
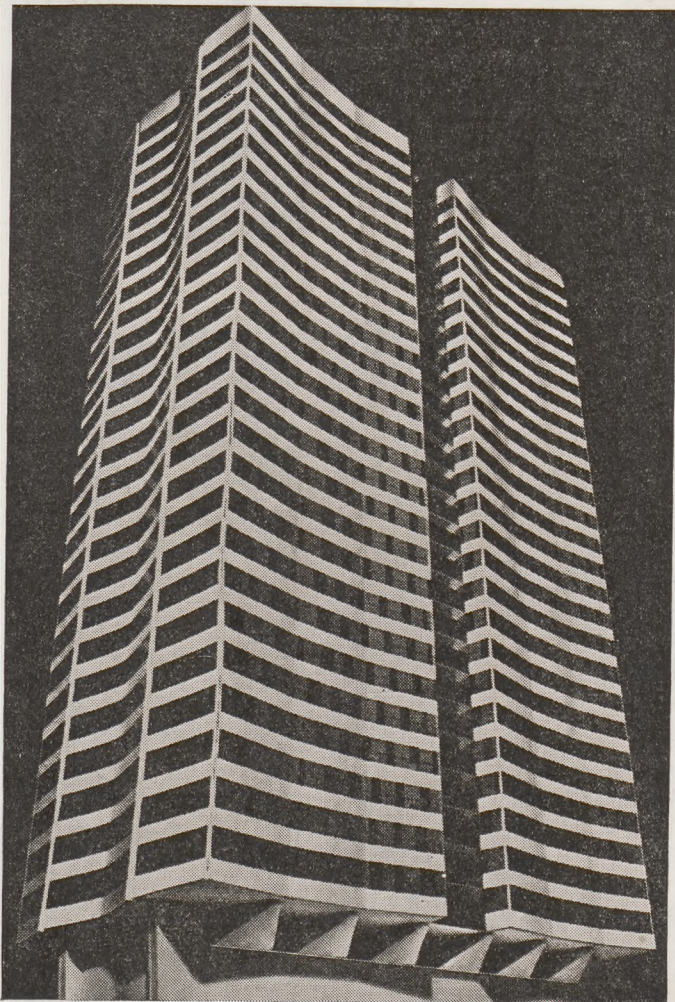
11
Rzut budynku mieszkalnego Gratiot-Lafayette w Detroit

12
Rzut budynku mieszkalnego Lake Point Tower w Chicago

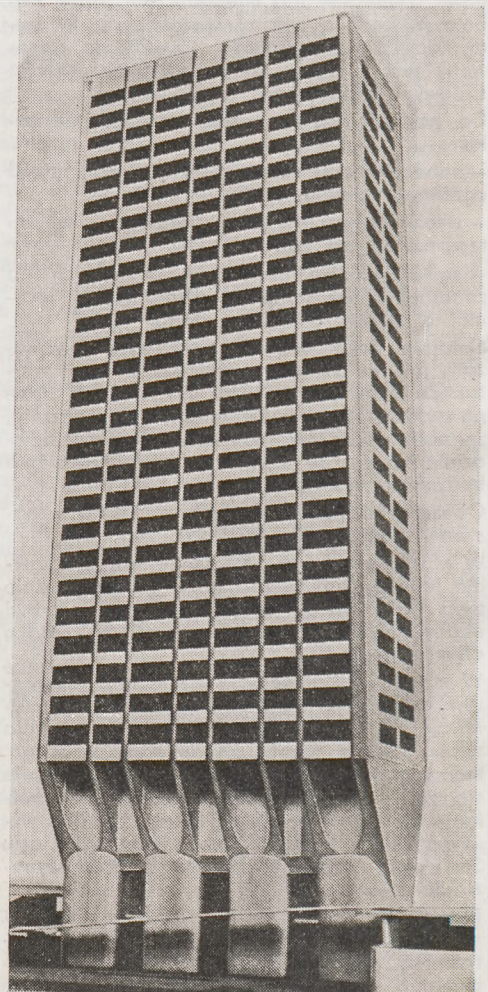
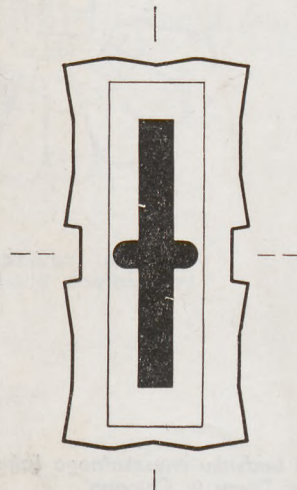
15, 16
Budynek mieszkalny Tour Perspective w Paryżu, zasada rzutu i makieta

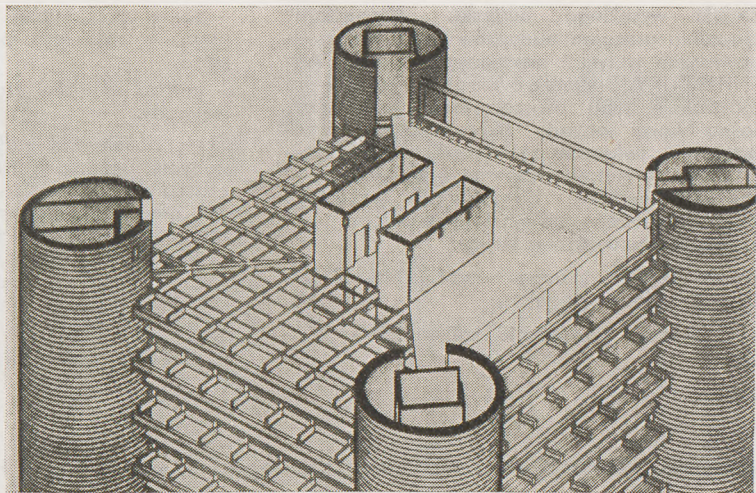

14
Koncepcja konstrukcji dwóch budynków wysokich w południowej części Zachodniego Rejonu Centrum Warszawy

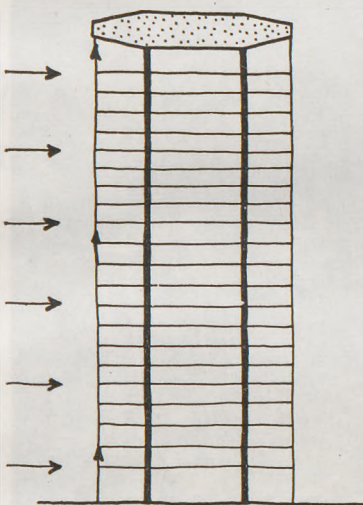
13
Makieta wieżowca CB-312 w Dèfense w Paryżu

17
Makieta budynku mieszkalnego w dzielnicy Front de la Seine

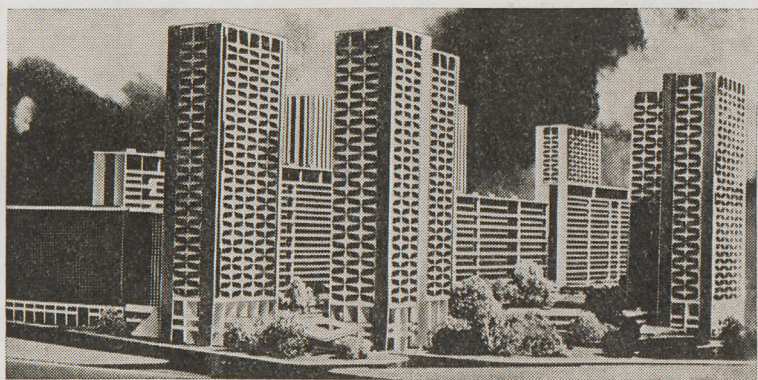

18, 19
Budynek Knights of Columbus w New Haven, elewacja i zasada konstrukcji

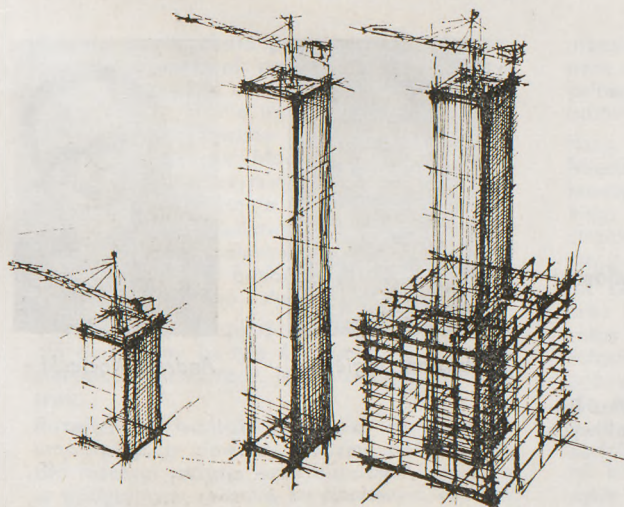

20
Zasada pracy trzona wzmocnionego ściągamami

21
Makieta osiedla Gare de Gobelins w Paryżu

22
Zasada wznoszenia wysokich budynków trzonowych

23
Makieta hotelu Ośrodka Międzynarodowego w Paryżu

Projekt wysokiego budynku „Mostostalu” uzupełnia przegląd budynków wysokich przedstawionych w tym i następnym zeszycie ARCHITEKTURY. Budynek o rzucie trójkątnym ma konstrukcję typu wieszarowego. Konstrukcję nośną tworzy „otwarty” trzon środkowy, wspomagany – zwłaszcza ze względu na działanie sił wiatru – trzema cięgnami usytuowanymi w narożach budynku. Kondygnacje techniczne mają wbudowaną konstrukcję wsporczą, podtrzymującą powieszoną strop.

Dzięki przyjęciu takiego kształtu stalowej konstrukcji nośnej osiągnięto:

– organiczne powiązanie konstrukcji z funkcją,

– pełne uzasadnienie rozwiązania przestrzennego, a zwłaszcza przyjętego rzutu trójkątnego,

– bardzo logiczny, klarowny układ i schemat statyczny.

Część podziemną budynku zaprojektowano w żelbecie. Trudne warunki fizjograficzne przewidzianego metra utrudniają rozwiązanie konstrukcji, a zwłaszcza jej realizację. W dalszych fazach projektu oraz jego realizacji konieczne będzie rozwiązanie wielu skomplikowanych problemów technicznych. Należą do nich m.in.:

– określenie wpływów dynamicznych oraz jed-

nostronnych odkształceń termicznych na konstrukcję,

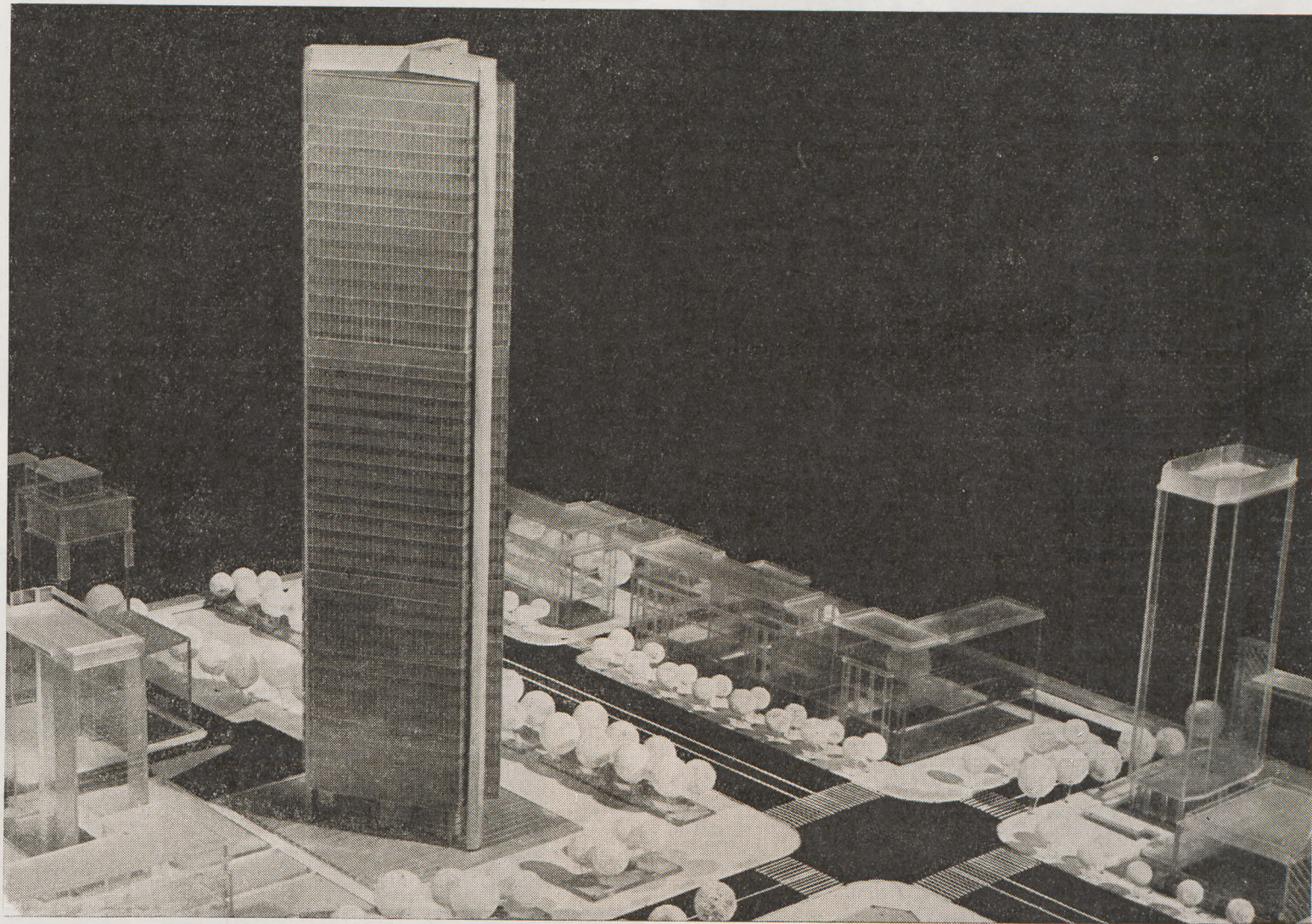
– zabezpieczenie wypełnienia konstrukcji przed nieuniknionym wpływem jej wychyleń,

– rozwiązanie ścian osłonowych sytuowanych na dużych wysokościach,

– zabezpieczenie konstrukcji cięgien i trzona przed ogniem.

Projekt budynku „Mostostalu” można już dzisiaj określić jako wydarzenie w skali międzynarodowej w zakresie architektury i konstrukcji budynków wysokich. Teraz chodzi o to, aby zaprojektowany obiekt został zrealizowany jak najszybciej i na odpowiednim poziomie technicznym i materiałowym.

Wieżowiec „Mostostal”, widok od strony południowo-zachodniej. Fot. J. Proppe

Wieżowiec „Mostostal” w Warszawie

Autorzy:

arch. **Mirosław Jagiello**

arch. **Andrzej Kocięcki**

Konstrukcja:

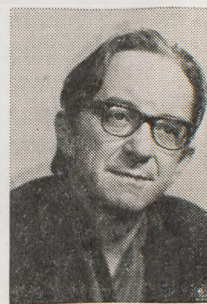
inż. **Wiktór Humięcki**

inż. **Jerzy Kohle**

Konsultant konstrukcji inż. **Zbigniew Pawłowski**.

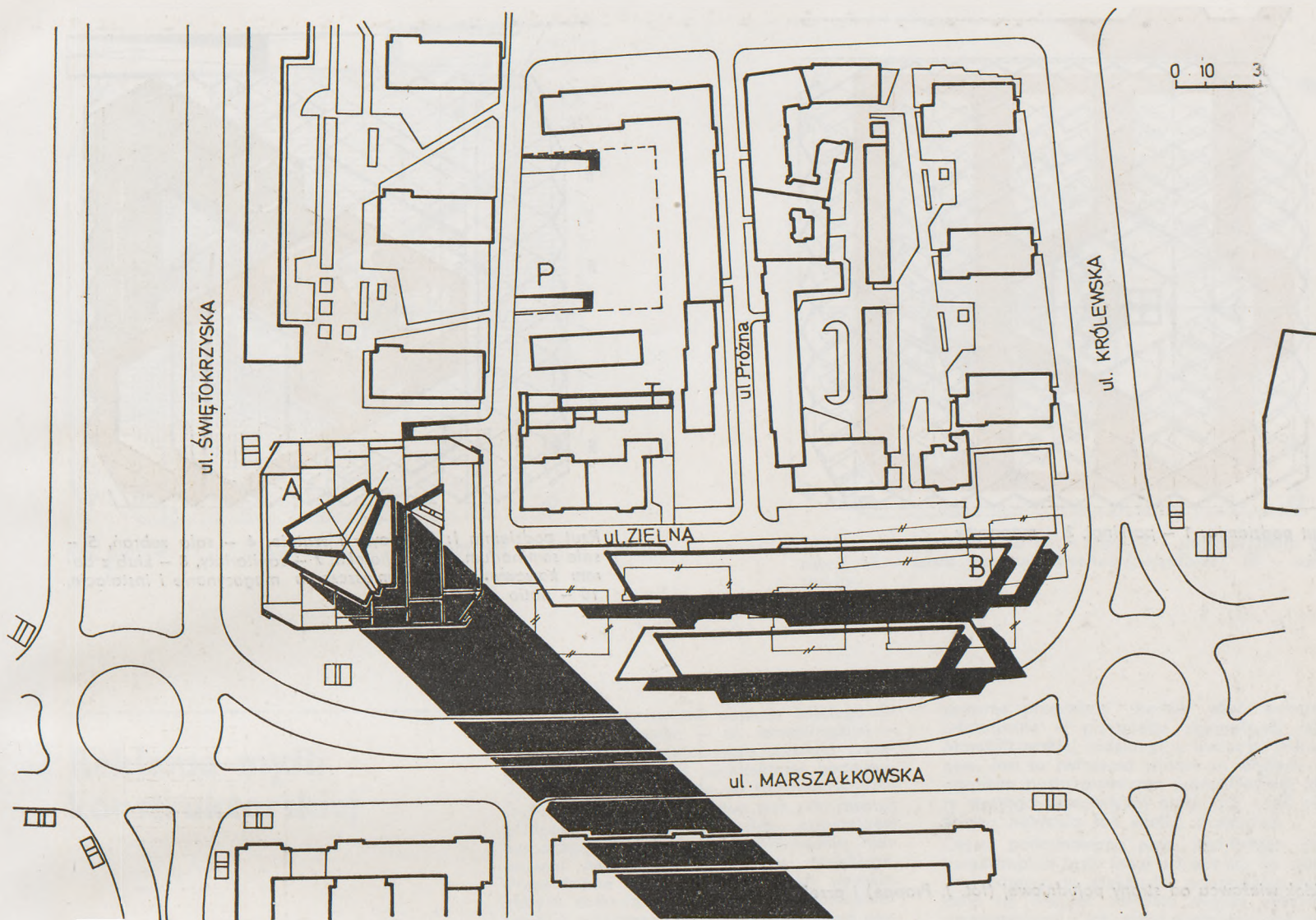
Mirosław Jagiello

Andrzej Kocięcki

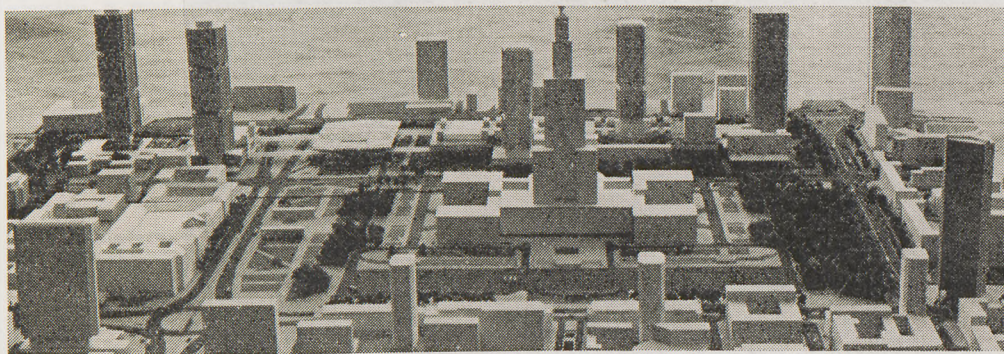
Projekt wykonano w Centralnym Ośrodku Badawczo-Projektowym Konstrukcji Metalowych „Mostostal”.

Kubatura – 22 812 100 m³

Sytuacja

- A - budynek „Mostostal”
- B - budynek handlowo-usługowy
- P - parkingi

Makieta centrum Warszawy. Fot. P. Łucenko

Średnia powierzchnia pracy netto przy zastosowaniu przestrzeni panoramicznych i korytarzowego zespołu dyrekcyjnego – 8 m²/osobę. Średnia powierzchnia ogólna – 13,7 m²/osobę. Budynek zlokalizowano na północno-zachodnim narożniku ulic Marszałkowskiej (główne wejście) i Świętokrzyskiej. Będzie on wzniesiony w pierwszym etapie zabudowy zachodniej strony ul. Marszałkowskiej, między ulicami Świętokrzyską i Królewską – w drugim etapie przewidziana jest budowa 4-kondygnacyjnych obiektów handlowo-usługowych.

Wieżowiec ma wysokość 156 m: 42 kondygnacje nadziemne (w tym 4 techniczne) i 2 podziemne. Przeznaczony jest na biura różnego typu.

Rozwiązanie wnętrza zapewnia elastyczność umożliwiającą dowolny podział pomieszczeń dla różnego rodzaju prac biurowych, zarówno w tradycyjnym systemie korytarzowym, jak i w

przestrzeniach bezkorytarzowych, panoramicznych. Przewidziano również pomieszczenia dla celów szkolenia, biblioteki, małej poligrafii, administracji, magazynowych i technicznych.

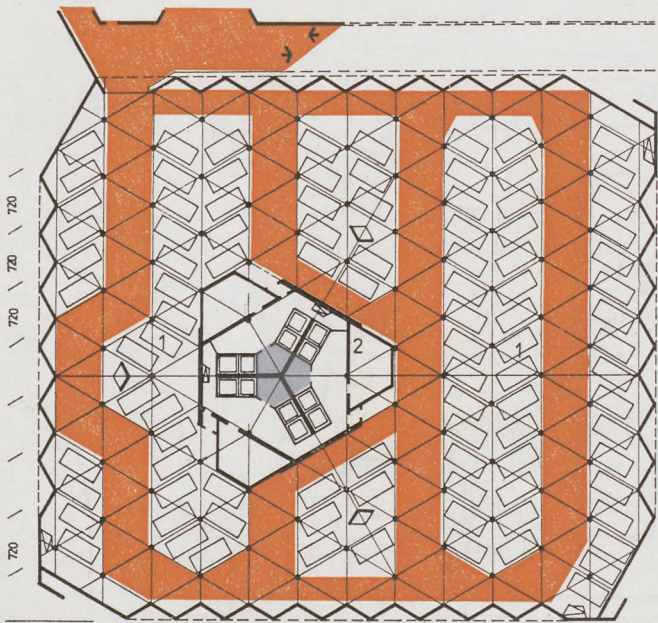
Poza tym zaprojektowano ogólnodostępny Międzynarodowy Klub Książki i Prasy z barem kawowym, zaś w podziemiu budynku – parkingi dla ok. 100 samochodów, dostępne od strony ul. Bagno.

Główną konstrukcją nośną jest spawany szkielet stalowy, utworzony przez słupy, podciąg i kratowe i ramowe tężniki wiatrowe. Trzy słupy zewnętrzne, umieszczone we wklęsłościach naroży, połączone z trzonem, współpracują w przejęciu parcia wiatru. Konstrukcja ścian zewnętrznych – ryglowo-wieszakowa podwieszona trzema strefami do zbiorczych podciągów obrzeżnych, które łączą się końcami kratowych belek wspornikowych, połączonych z konstrukcją trzona.

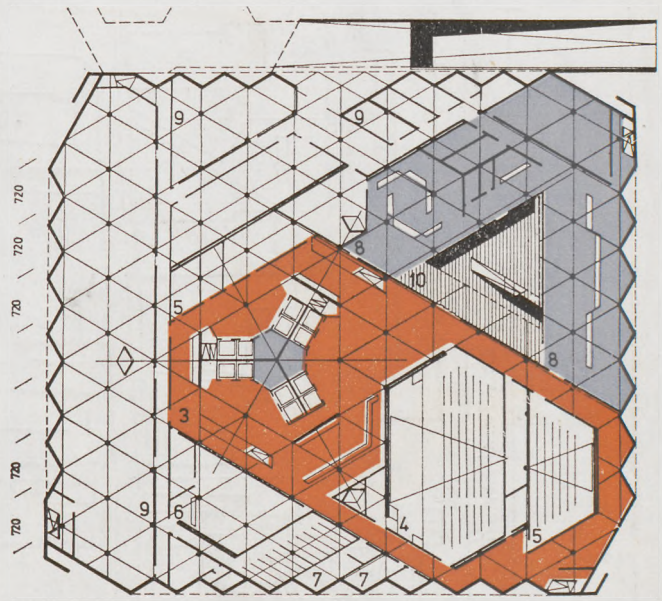
Ściany zewnętrzne kurtynowe zapewnią – dzięki zastosowaniu potrójnego szklenia z warstwą zewnętrzną „Antisol” – właściwe warunki dla zainstalowania urządzeń przeciwakustycznych i klimatyzacyjnych (pełna klimatyzacja w obiegu zamkniętym trzestrefowym). Przewiduje się stosowanie ścianek wewnętrznych przestrzennych typu giszetowego i ekranowego. Pomieszczenia pracy będą wytłumione akustycznie specjalnymi materiałami i odpowiednio zaprojektowanymi przegrodami.

W środku hallu umieszczono trzon komunikacyjny: 12 dźwigów osobowych i 3 pocztowe, szybkie, strefowe, oraz 2 obudowane awaryjnie klatki schodowe. W centrum trzona – zespół sanitarny.

Budynek będzie wyposażony w centralę telefoniczną na 1500 numerów i dalekopisy oraz zostanie przystosowany do zainstalowania maszyn obliczeniowych dla potrzeb własnych.

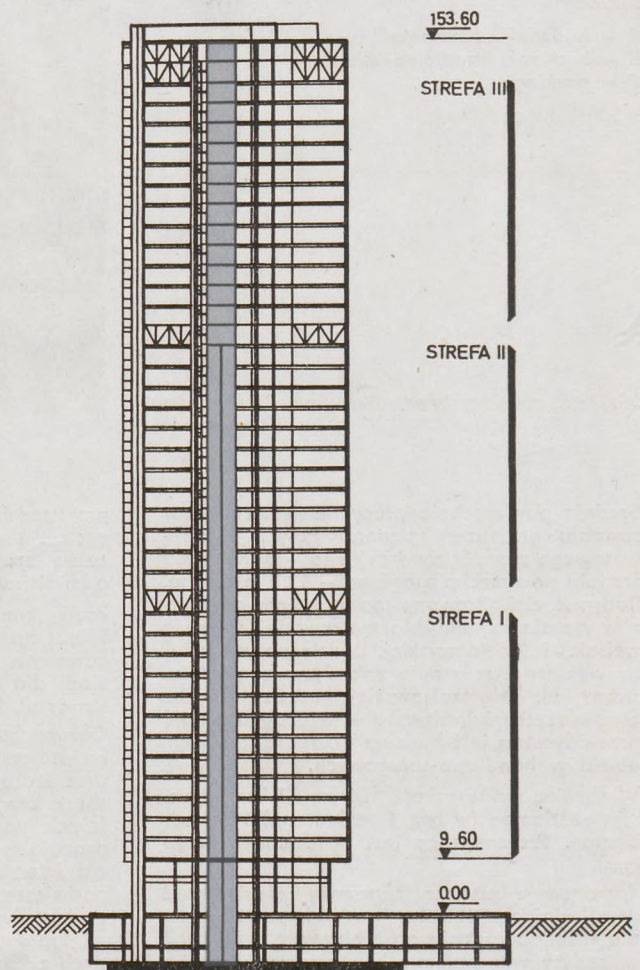
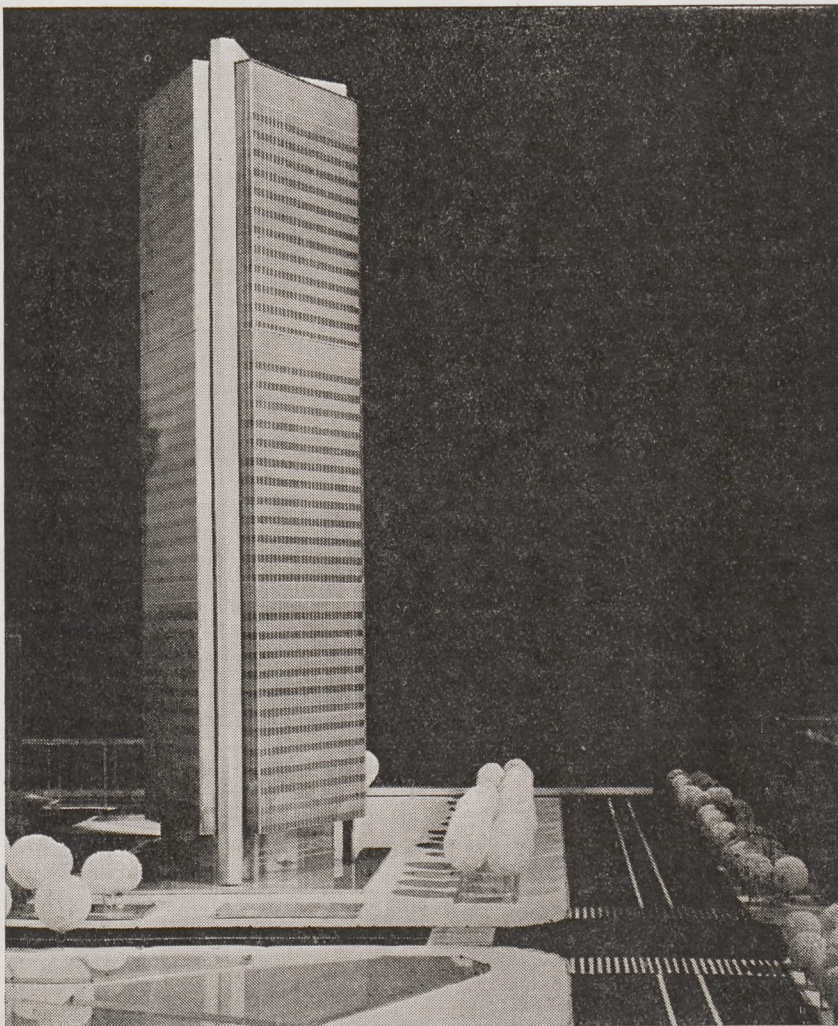

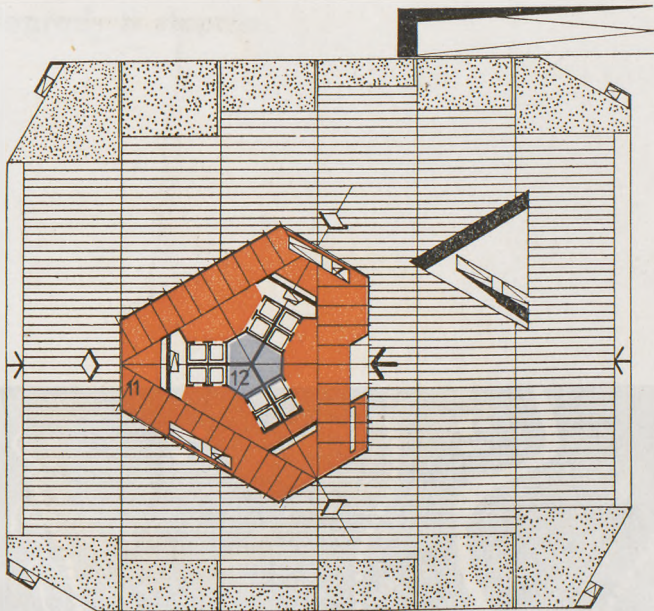
Rzut podziemia: 1 – parkingi, 2 – magazyny

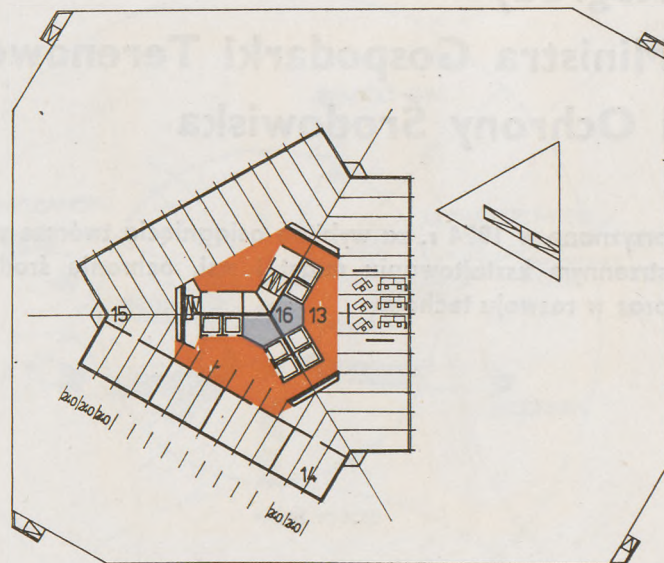
Rzut podziemia I: 3 – foyer i szatnie, 4 – sala zebrań, 5 – sala seminarium, 6 – biblioteka, 7 – sanitariaty, 8 – klub z barem kawowym, 9 – pomieszczenia magazynowe i instalacje, 10 – patio

Widok wieżowca od strony południowej (fot. J. Proppe) i przekrój

Rzut parteru: 11 – hall wejściowy, 12 – WC, natryski

Strefa I, kondygnacja I-II: 13 – hall, 14 – pomieszczenia dyrektora, 15 – biura jednoprzestrzenne (pejzażowe), 16 – sanitariaty

Reklama myśli konstruktorskiej

Tadeusz Zieliński

Przyzwyczailiśmy się już do Strony Wschodniej ulicy Marszałkowskiej, która – podobnie jak Trasa W-Z i nowo otwarta Trasa Łazienkowska – jest dla wielu warszawiaków spełnieniem ich wyobrażeń o przyszłym obliczu stolicy. Toteż każdy nowy zamysł budowlany dotyczący centrum Warszawy budzić będzie nowe emocje, dyskusje i rozważania nad kształtem miasta.

Założenia urbanistyczne obszaru objętego ulicami Marszałkowską – al. Jerozolimskimi – Emilii Plater – Świętokrzyską stawiają szczególne zadania przed architektami podejmującymi się projektowania na tym terenie. Rozległa perspektywa widokowa tych ulic stwarza trudności w zharmonizowaniu powstającej kompozycji przestrzennej i zachowaniu równowagi nowoczesnego pejzażu miejskiego. Przewidziane w tym rejonie obiekty wysokie, których zadaniem będzie m. in. „nasylenie” wielkiej przestrzeni placu Defilad i jego otoczenia, są szczególnie uprzywilejowanym polem dla rozwinięcia inwencji projektantów, a zarazem budzą obawę, czy ustrzegą się oni przed popadnięciem w schemat utartych wyobrażeń o tego typu budowlach.

W tym rejonie stolicy jedną z najbliższych w czasie realizacji będzie 156-metrowej wysokości biurowiec dla „Mostostalu”, uzupełniony obiektami służącymi ogólnomiejskim potrzebom handlowym. W ten sposób powstanie jednolity kompleks zabudowy zachodniej strony ulicy Marszałkowskiej na odcinku od ul. Świętokrzyskiej do ul. Królewskiej.

Charakterystyczną cechą biurowca „Mostostalu” jest jego ukształtowanie w oparciu o rzut założony na układzie pochodnym od trójkąta równobocznego. Uściślając – podstawą przyjętej kompozycji architektonicznej nie są boki trójkąta, lecz jego osie symetrii. Kierunki tych osi rytmicznie powtarzane są w całym układzie architektoniczno-przestrzennym. Zarówno sam biurowiec, jak i pawilony handlowo-usługowe na przedłużeniu jednej z trzech jego osi, a nawet podziemia są dowodem konsekwentnego przeprowadzenia tej zasady.

Odejście od tradycyjnej formy bryły o podstawie prostokątnej jest w tym projekcie szczególnie cenne i uzasadnione. Analiza projektu dostarcza na to kilku argumentów zarówno z dziedziny kształtowania przestrzeni, jak i konstrukcji.

Elewacja, której płaszczyzna maskuje trójwymiarowość budynku, nie wytrzymuje spojrzenia z dużej odległości i wydaje się „wiotka” – tak jak przykładowo nie wytrzymuje z dalekiej perspektywy zachodnia elewacja hotelu Forum. „Dynamikę” (przyjmijmy tu umownie takie określenie) spojrzenia z odległości wytrzymuje kompozycja trójwymiarowa dająca nam poczucie „angażowania przestrzeni”, a nie tylko stawiania dzielących ją ekranów.

Wieżowiec „Mostostalu” jest zwrócony do placu Defilad dwiema elewacjami – owo „anga-

żowanie przestrzeni” będzie więc wyraźnie odczuwalne w przypadku perspektywy ulicy Marszałkowskiej widzianej w kierunku północnym. Jest to zwłaszcza istotne ze względu na ogromną pustą przestrzeń placu Defilad, który wymaga przeciwwagi bryły, aby choć częściowo nasycała tak wielką przestrzeń.

Często podejmowana przez architektów idea kształtowania bryły innej niż opartej na rzucie prostokątnym w większości przypadków załamuje się wskutek konfliktu między układami przestrzennymi i ich przystawalnością (co przy bryłach o podstawie prostokątnej jest prostsze) a poszukiwaniem metody na wzbogacenie formy. Bryłę o podstawie prostokąta cechuje również przystawalność wszelkich układów wewnętrznych. W bryłach o innej podstawie wyobraźnia twórcy często nie jest zgodna z racjami funkcjonalnymi. Dobre rozwiązania na ogół dotyczą obiektów nietypowych pod względem ich przeznaczenia. Budynek „Mostostalu” jest normalnym biurowcem, a mimo to twórcy dobrze rozwiązali problem przystawalności układów zewnętrznych i wewnętrznych. Trzy części składowe wieżowca są właściwie połączonymi prostopadłościanami, toteż można przypuszczać, że budynek spełni potrzeby użytkowe. Bryłę wieżowca podporządkowano ciąg pozostałych budynków (wzdłuż ul. Marszałkowskiej), co tworzy konsekwentną, jednolitą całość.

Argumenty konstrukcyjne za trójosiowym układem rzutu biurowca są oczywiste. Przyzwyczailiśmy się bowiem, że w układzie przestrzennym podstawową siłą jest przyciąganie ziemskie. Przy formach wysokich dochodzą równorzędne ważne siły poziome – prądów powietrznych. Sztwność siatki budynku, opartej o schematy trójkątne, jest z logicznego punktu widzenia najsluszniejsza. Toteż zastosowanie takiego rozwiązania jest obrazem sił fizycznych zachodzących w ustroju budowli.

Projekt biurowca dla „Mostostalu” i przyległych budynków jest cenną próbą jednorodnej kompozycji fragmentu miasta. Dzięki konsekwentnemu przeprowadzeniu myśli kompozycyjnej w oparciu o układ trzech osi, budynek „Mostostalu” wyróżni się formą, wzbogaci pejzaż miasta i będzie dobrze reklamował instytucję go użytkującą.

Należy życzyć twórcom, aby ich kompozycja była tak samo konsekwentnie zrealizowana, jak jest zaprojektowana. Istnieje bowiem niebezpieczeństwo jej deformacji pod wpływem kompromisów wynikających z tradycyjnego schematu myślenia.

Nagrody Ministra Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska

przyznane w 1974 r. za wybitne osiągnięcia twórcze w przestrzennym kształtowaniu miast i wsi, ochronie środowiska oraz w rozwoju techniki

Nagroda honorowa

● za twórczy wkład w opracowanie planu ogólnego Bagdadu – zespół autorski zorganizowany przez Biuro Projektów Budownictwa Ogólnego „Miastoprojekt” w Krakowie

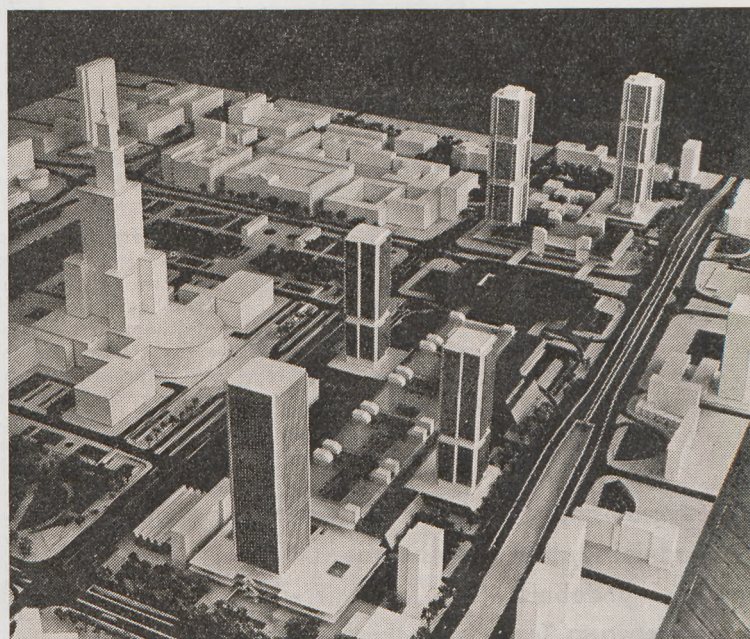
Nagrody I stopnia

● za opracowanie koncepcji programowo-przestrzennej Zachodniego Rejonu Centrum Warszawy

zespół autorski w składzie:

Jerzy Skrzypczak, Bogusław Chyliński, Andrzej Dzierżawski, Jacek Jedynek, Zbigniew Pawełski, Halina Świergocka, Andrzej Skopiński, Tadeusz Stefański, Jan Królikowski, Zbigniew Pawłowski, Jan Lehr-Spławiński, Sławomir Więcek, Andrzej Rudzki, Jolanta Borkowska, Zofia Kapitaniak, Bolesław Król, Hanna Zarębska, Jacek Wąsowski, Jan Janeczko, Tadeusz Rossian, Jan Maciej Wójcik, Stefan Małaszek, Janusz Czenczer, Henryk Cyrzan, Włodzimierz Błażejowski, Eugeniusz Zawadzki, Anna Gontarczyk, Andrzej Okłot, Stefan Słonimski, Zdzisław Rycerz, Waldemar Oriol, Ryszard Jarosz

projekt wykonano w Biurze Projektów Budownictwa „War-Cent” w Warszawie (zob. „Architektura” nr 8–9/1973, s. 309)

oraz

● za projekt wodociągu Sulejów–Łódź – zespół autorski z Biura Projektów Budownictwa Komunalnego w Łodzi ● za opracowanie koncepcji i rozwiązania konstrukcyjne laserowych instrumentów geodezyjnych – Stanisław Pachuta i Ryszard Kościelewski z Wojskowej Akademii Technicznej im. Jarosława Dąbrowskiego ● za zrealizowany projekt bezkolizyjnego skrzyżowania elementów infrastruktury z Trasą Łazienkowską w Warszawie w rejonie węzła komunikacyjnego: Rondo Waryńskiego – zespół z Biura Projektów Ciepłownictwa, Wodociągów i Kanalizacji „Cewok” w Warszawie.

Nagrody II stopnia

● za studium zagospodarowania przestrzennego krakowskiego zespołu miejskiego

zespół autorski w składzie:

Janina Grygorowicz, Anna Janowska, Jerzy Orkisz, Marek Paszucha, Jadwiga Zadorożna, Zygmunt Ziobrowski, Bolesław Malisz, Tadeusz Bagiński, Janusz Dawid, Ewa Fox, Jerzy Grzymek, Zdzisław Haupt, Halina Kantarek, Czesława Kijkowska, Krystyna Banaś, Adam Klecki, Janusz Knaus, Adam Koczur, Halina Kozłowska, Roman Krzyżek, Felicja Miś, Anna Twaróg

studium opracowano w Miejskim Biurze Projektów w Krakowie

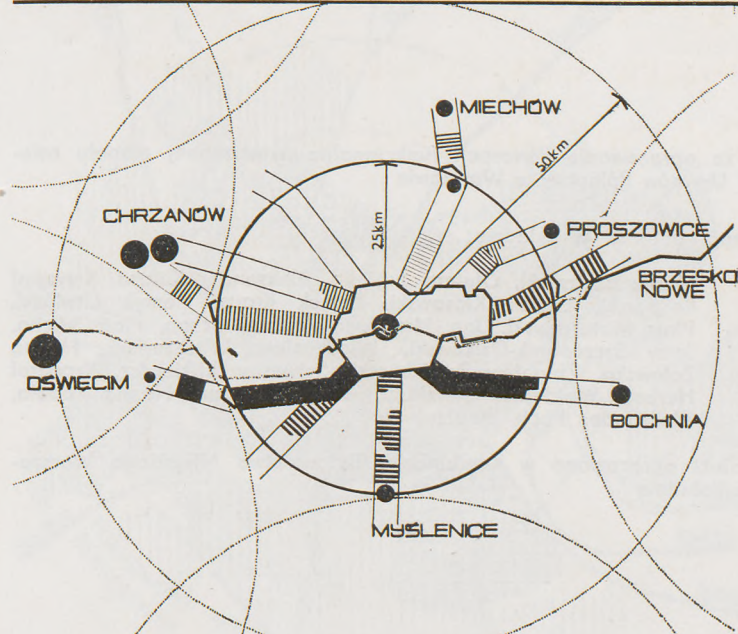
● za opracowanie planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Białegostoku

zespół autorski w składzie:

Helena Nowara, Tadeusz Januszewski, Czesław Podkowicz, Henryk Majcher, Leopold Bielas, Stanisław Ciupa, Andrzej Chwalibóg, Helena Gawryluk, Mirosław Jasiewicz, Wanda Pietrasz, Helena Przetak, Ryszard Wysocki, Henryk Zaleski

projekt opracowano w Miejskiej Pracowni Urbanistycznej w Białymstoku

2 KONKRETYZACJA MODELI PASMOWYCH

	GRANICZNA DŁUGOŚĆ PASMA CIĄGŁEGO		CENTRUM GRAWITACJI
	ZASIĘG ODDZIAŁYWANIA CEN-TRÓW GRAWITACJI		KORZYSTNE WARUNKI ROZWOJU PASMA
	ISTNIEJĄCE MIASTA NA MAJĄCYCH MOŻLIWOŚCI ROZWOJU KIERUNKACH PASM		UWARUNKOWANE MOŻLIWOŚCI ROZWOJU PASMA
	ANALIZOWANE KIERUNKI ROZWOJU PASMOWEGO		OGRANICZONE MOŻLIWOŚCI ROZWOJU PASMA
	NAJKORZYSTNIEJSZE WARUNKI ROZWOJU PASMA		KIERUNKI NA KTÓRYCH SA, KORZYSTNE WARUNKI WYDŁUŻENIA PASMA

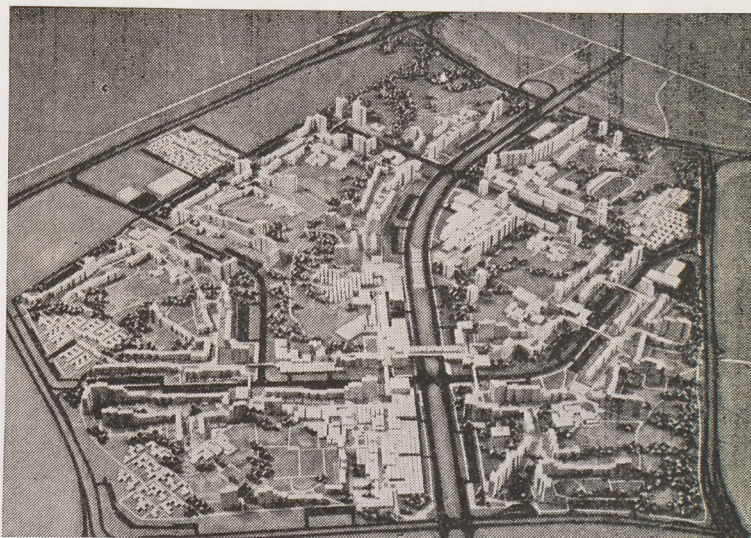
	TERENY ZABUDOWY WIELORODZINNEJ
	TERENY ZABUDOWY JEDNORODZINNEJ
	OŚRODKI USŁUGOWE
	TERENY PRZEMYSŁOWE
	ZESPÓŁ WYŻSZYCH UCZELNI
	USŁUGI OGÓLNOGOSPODARSTWA
	ZIELEŃ O FUNKCJI KLIMATYCZNEJ
	LASY
	TERENY REZERWOWE

● za opracowanie koncepcji funkcjonalno-przestrzennej zespołu osiedli Ursynów Północny w Warszawie

zespół autorski w składzie:

Marek Budzyński, Olgierd Jagiełło, Aleksander Kałasa, Krzysztof Kasperski, Leszek Kłosowski, Leszek Kraus, Henryk Litwiński, Piotr Matuszewski, Jan Mroziński, Andrzej Szkop, Piotr Wicha, Jerzy Szczepanik-Dzikowski, Włodzimierz Witaszewski, Hanna Zalewska, Zbigniew Zawistowski, Sylwester Kitkiewicz, Krzysztof Herbst, Waldemar Siemiński, Maciej Mazur, Hanna Toboła, Aleksander Koch, Andrzej Dec

projekt opracowano w Kombinacie Budownictwa Miejskiego Warszawa-Południe

● za wzorowo zrealizowany projekt zespołu budynków jednorodzinnych atrialnych przy ul. Orężnej w Warszawie

zespół autorski w składzie:

Hanna Adamczewska, Grzegorz Chodkowski, Krystyna Mikucka-Jagiełło, Donat Putkowski, Kazimierz Wejchert

z Politechniki Warszawskiej (zob. s. 355)

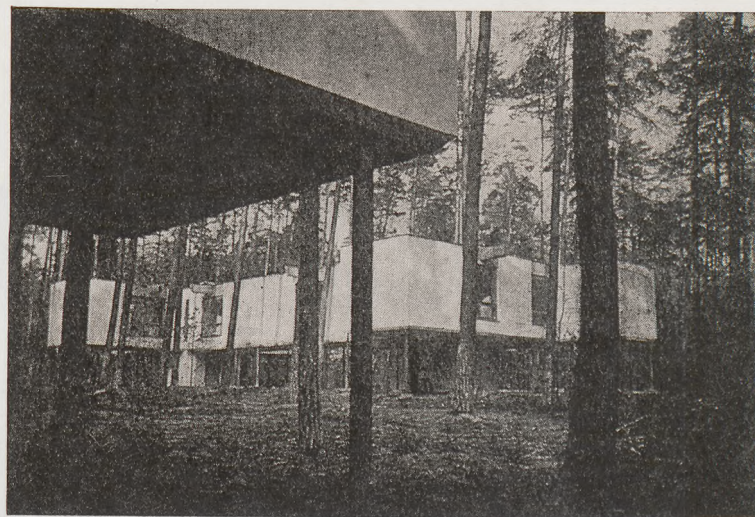

● za zrealizowany projekt systemu podmiejskiej zabudowy rekreacyjnej

zespół autorski w składzie:

Stanisław Niemczyk, Jerzy Manjura

projekt wykonano w Biurze Projektów Budownictwa Ogólnego „Miastoprojekt” Nowe Tychy (zob. s. 362)

oraz

● za opracowanie środowiska geograficznego aglomeracji poznańskiej – Leon Pilarczyk z Wojewódzkiej Pracowni Urbanistycznej w Poznaniu ● za opracowanie metodyki obliczeń zanieczyszczenia powietrza w strefach zaburzeń spowodowanych przeszkodami terenowymi oraz wskaźników emisji zanieczyszczeń – zespół autorski z Instytutu Inżynierii Ochrony Środowiska Politechniki Wrocławskiej ● za opracowanie programu kompleksowego zaopatrzenia w wodę Legnicko-Głogowskiego Zagłębia Miedziowego – zespół autorski z Biura Projektów Budownictwa Komunalnego we Wrocławiu ● za zrealizowany projekt nowego wodociągu dla miasta Białegostoku w Jurkach – zespół autorski z Biura Projektów Budownictwa Komunalnego „Stolica” w Warszawie ● za zrealizowany projekt zespołowych urządzeń do sedymentacji i uśredniania składu ścieków dla oczyszczalni miejskiej w Bielawie – zespół autorski z Biura Projektów Budownictwa Komunalnego we Wrocławiu ● za opracowanie projektu kompleksowego studium systemu komunikacji miasta Łodzi – zespół autorski z Instytutu Kształtowania Środowiska oraz Biura Programowania i Projektowania Rozwoju Łodzi.

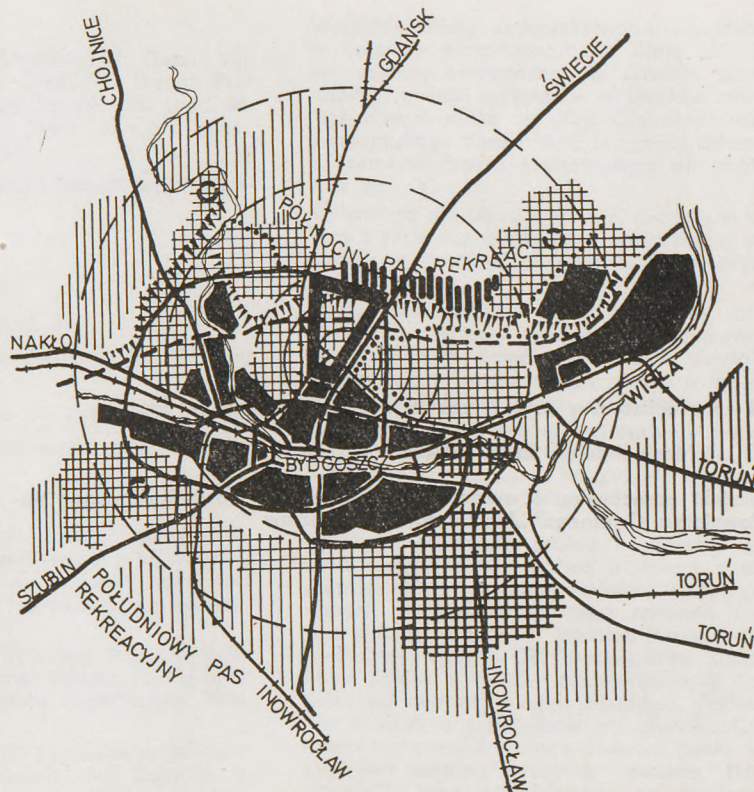
Nagrody III stopnia

- za opracowanie szczegółowego planu zagospodarowania przestrzennego Leśnego Parku Kultury i Wypoczynku w Bydgoszczy

zespół autorski w składzie:

Kazimierz Józefczyk, Marian Dąbrowski, Marian Dobrosielski, Władysław Gudelis, Janusz Nowak, Antoni Pieczyński, Bogumiła Sarnowska, Ewa Skórska, Janusz Szczęsny, Stefan Klajbor

opracowanie wykonano w Wojewódzkiej Pracowni Urbanistycznej w Bydgoszczy

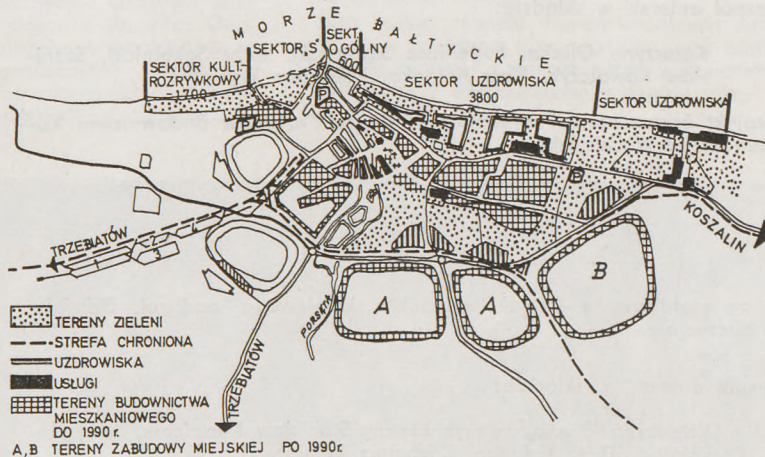

- za opracowanie podstawowych założeń przestrzennego rozwoju Kołobrzegu

zespół autorski w składzie:

Piotr Kuciel, Roman Kałahurski, Aleksander Skrzypek

opracowanie wykonano w Wojewódzkiej Pracowni Urbanistycznej w Koszalinie

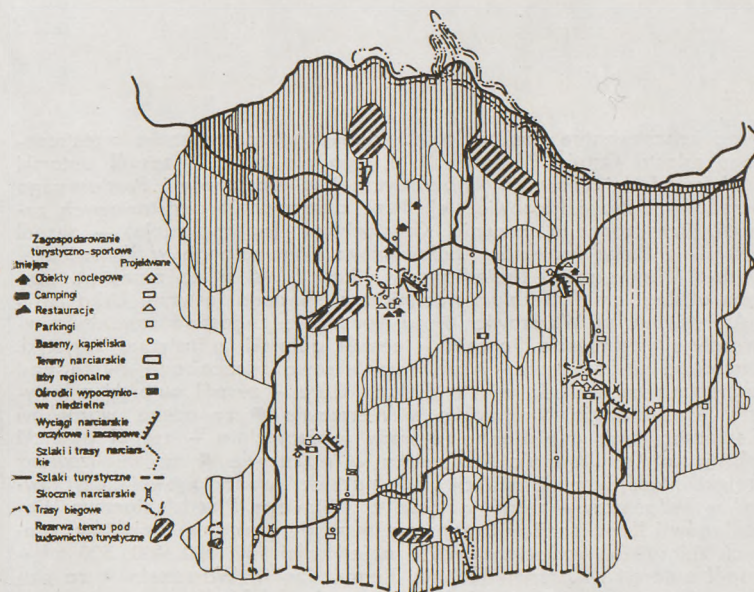

- za opracowanie planu zagospodarowania przestrzennego zespołu wsi o funkcjach turystycznych Istebna-Jaworzynka-Koniaków

zespół autorski w składzie:

Marek Tomaszewski, Barbara Polak, Jan Tobiasz, Jadwiga Badner, Olga Szwemin, Barbara Łagdan, Bronisław Mierzwa

opracowanie wykonano w Biurze Projektów Budownictwa Komunalnego w Katowicach, Oddział d/s Planowania i Projektowania Miast i Wsi

- za projekt osiedla „M” w Tychach

zespół autorski w składzie:

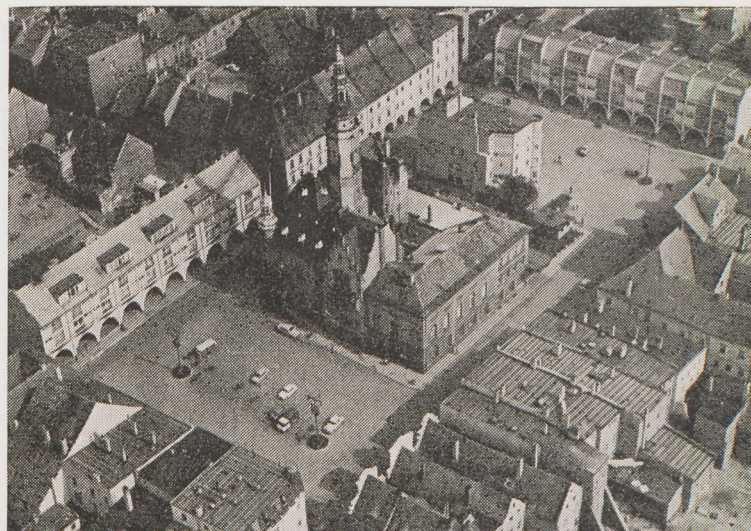
Hanna Adamczewska-Wejchert, Maria Czyżewska, Kazimierz Wejchert

projekt wykonano w Biurze Projektów Budownictwa Ogólnego „Miastoprojekt” Nowe Tychy

- za zrealizowany projekt zabytkowej pierzei rynku w Jaworze

Maria Müller, Stefan Müller

projekt opracowano i wykonano w Biurze Projektowo-Badawczym Budownictwa Ogólnego „Miastoprojekt” Wrocław

- za zrealizowany projekt estakady „Pomorskiej” w Szczecinie

zespół autorski w składzie:

Katarzyna Glinka, Eugeniusz Szymański, Jerzy Sokolnicki, Stanisław Kowalczyk, Piotr Kołodko, Kazimierz Wysiatycki

projekt opracowano i wykonano w Biurze Projektów Budownictwa Komunalnego w Gdańsku

- za zrealizowany projekt wiaduktu kolejowego nad ul. Gdańską w Szczecinie

zespół autorski w składzie:

Katarzyna Glinka, Henryk Husar, Stanisław Kowalczyk, Jerzy Sokolnicki, Piotr Kołodko, Kazimierz Wysiatycki

projekt opracowano i wykonano w Biurze Projektów Budownictwa Komunalnego w Gdańsku

Autorzy zdjęć: T. Drankowski, J. Folwarczny, P. Łucenko, R. Malinowski, S. Niemczyk

oraz

● za konsekwentne doskonalenie planu zagospodarowania przestrzennego miasta Ostrów Mazowiecka i jego realizację – zespół autorski z Wojewódzkiej Pracowni Urbanistycznej w Warszawie i Powiatowego Urzędu w Ostrowi Mazowieckiej ● za opracowanie podstawowych założeń przestrzennego rozwoju Częstochowy (optymalizacja) – zespół autorski z Biura Projektów Budownictwa Komunalnego w Katowicach, Oddział Planowania i Projektowania Miast i Wsi ● za pracę pt. „System obsługi gmin” Tadeusz Kachniarz z dawnego Instytutu Urbanistyki i Architektury w Warszawie ● za koncepcję zagospodarowania turystycznego śródmieścia Torunia – zespół autorski z Instytutu Turystyki, Pracownia w Bydgoszczy ● za kompleksowo opracowane studia nad zaopatrzeniem w wodę miasta Zielona Góra – zespół autorski z Instytutu Kształtowania Środowiska w Warszawie ● za ocenę warunków eksploatacyjnych miejskich ujęć wody w Szczecinie – zespół autorski z Instytutu Kształtowania Środowiska w Warszawie ● za zrealizowany projekt intensyfikacji produkcji wody na stacji wodociągowej „Czyżkówka” w Bydgoszczy – zespół autorski z Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w Bydgoszczy ● za opracowanie projektów typowych zbiorników wodociągowych o pojemności 150, 300, 400, 500 m³ – zespół autorski z Centrum Techniki Komunalnej w Warszawie ● za studium „Trzeci i czwarty stopień oczyszczania ścieków” – Halina Blezel i Waław Blezel z Biura Projektów Budownictwa Komunalnego we Wrocławiu ● za pracę pt. „Biomedyczne aspekty zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego” – Stefan Maziarski z Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie.

Poza tym minister gospodarki terenowej i ochrony środowiska przyznał nagrody indywidualne, otrzymali je:

- Leszek Kaczyński (dyr. BPBK „Stolica”) i Zbigniew Płaskowski (z-ca dyr. BPBK „Stolica”) za wkład w koordynację projektowania Trasy Łazienkowskiej
- Stanisław Kluszewski (dyr. Stołecznego Zjednoczenia Projektowania Budownictwa Komunalnego) i Antoni Wróblewski (z-ca dyr. Stołecznego Zjednoczenia PBK) za ogólny nadzór nad organizacją projektowania obiektów Trasy Łazienkowskiej
- Janusz Michalik i Józef Zajczkowski (z-cy dyr. Dyrekcji Budowy Trasy Łazienkowskiej) za wkład w koordynację realizacji i projektowania obiektów Trasy Łazienkowskiej
- Józef Sigalin za wkład w koncepcję i realizację zagospodarowania przestrzennego Trasy Łazienkowskiej
- za zrealizowane projekty podstawowych elementów urbanistyczno-komunikacyjnych Trasy Łazienkowskiej w Warszawie – zespół z Biura Projektów Budownictwa Komunalnego „Stolica” i Biura Projektów Budownictwa Komunalnego i Specjalnego „Metroprojekt” w Warszawie.

Razem minister gospodarki terenowej i ochrony środowiska przyznał – 1 nagrodę honorową, 4 nagrody I stopnia, 11 nagród II stopnia, 8 nagród III stopnia oraz 7 nagród indywidualnych.

Zespół domów atrialnych w Warszawie

Nagroda II stopnia – 1974
Ministra Gospodarki Terenowej
i Ochrony Środowiska

Autorzy

arch. Donat Putkowski
arch. Hanna Adamczewska
arch. Grzegorz Chodkowski
arch. Krystyna Mikucka-Jagiello
arch. Kazimierz Wejchert

Wnętrza

architekci Jan M. Chmielewski (bud. 10), Grzegorz Chodkowski (bud. 7), Donat Putkowski (bud. 5), Maciej Szwedziński (bud. 8), Bratysław Wolczyński (bud. 6), art. plast. Krzysztof Lenk (bud. 11)

Przygotowanie realizacji i koordynacja inwestycji

Jerzy Jankiewicz

Nadzór autorski
arch. Donat Putkowski

Powierzchnia terenu 0,46 ha

Powierzchnia działki budowlanej od 158,0 do 380,0 m²

Powierzchnia użytkowa od 80,5 do 126,0 m²

Powierzchnia atriów od 48,0 do 130,0 m²

Średni koszt brutto 1 m² wyniósł ok. 5000 zł. Jest to więcej, niż przewidywano w kosztorysie, ponieważ robocizna na wolnym rynku jest znacznie droższa niż w budownictwie społecznym.

Projekt wykonano w Katedrze Projektowania Urbanistycznego (obecnie Instytut Planowania Przestrzennego) Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej.

Zespół składa się z 12 parterowych domów atrialnych zlokalizowanych na Sadybie w Warszawie, między ulicami: Orężną, Jedlińską, Zelwerowicza i Zdrojową. Nieregularny kształt terenu przesądził o ukośnym podziale działek budowlanych i ukośnym ustawieniu budynków w stosunku do ulicy Orężnej. Uskoki w zabudowie wykorzystano na przedogródki. W ogrodzeniach wydzielono obudowane miejsca na pojemniki na odpady, dostępne od przedogródka i od ulicy.

Wszystkie domy zaprojektowano na rzutach w kształcie przypominającym literę „L”. Pokój dzienny umieszczono w skrzydle prostopadłym, pokoje sypialne – w skrzydle równoległym w stosunku do ulicy. Głębokość traktu prostopadłego wynosi 4,50 m (pokój dzienny), a szerokość traktu równoległego do ulicy – 7,05 m.

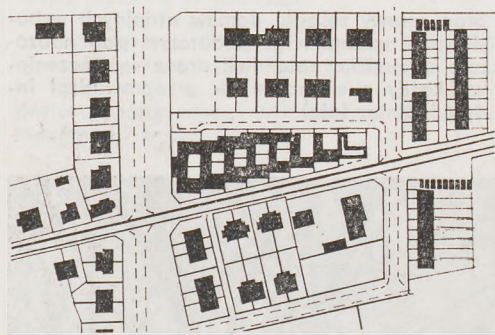
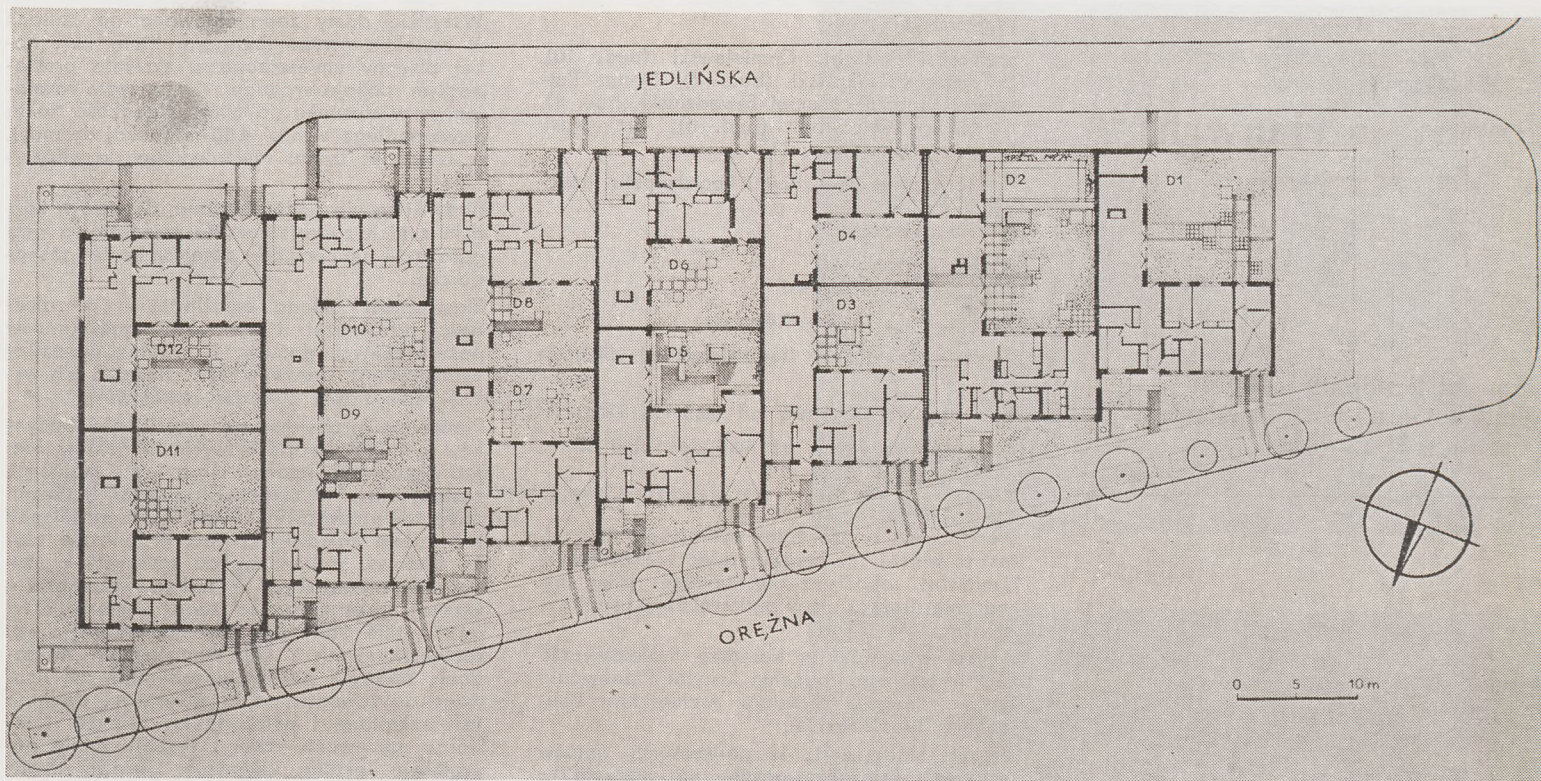
Budynki są niepodpiwniczone, dlatego w każdym z nich zaprojektowano spiżarnię, a przy garażu – pomocnicze pomieszczenie gospodarcze.

Elastyczność układu umożliwiła – w zależności od potrzeb i upodobań mieszkańców poszczególnych domów – dowolne ukształtowanie wnętrza, zarówno jeśli chodzi o ich wykończenie, jak i o liczbę pokoi.

Pierwotnie przewidywano wzniesienie budynków z niepełnowartościowych elementów prefabrykowanych (ściany i stropy), nie mających zastosowania w uprzemysłowionym budownictwie wielorodzinnym. Opracowano nawet pod tym kątem całkowity projekt organizacji placu budowy. Jednak wobec trudności z uzyskaniem odpadowych materiałów prefabrykowanych, odstąpiono od tego zamiaru. Przyjęto system tradycyjny, stosując stropy z płyt wielootworowych i DZ, wentylowany stropodach, ściany z bloków gazobetonowych licowane od zewnątrz cegłą silikatową. Podłoga jest ocieplana i położona na gruncie. Centralne ogrzewanie całego zespołu miało początkowo lokalną kotłownię gazową (kotły „Juban”), którą zlikwidowano po przyłączeniu domów do sieci miejskiej. Dla kanalizacji sanitarnej wykonano kanał zbiorczy, poprowadzony przez środek bloku.

Stan surowy zespołu domów atrialnych wybudowano systemem gospodarczym pod nadzorem autorskim, natomiast prace wykończeniowe każdy z użytkowników przeprowadzał indywidualnie. (aje)

Spełnione życzenie

Zygmunt Skrzydlewski

Omawiając ubiegłoroczne nagrody ministra budownictwa i przemysłu materiałów budowlanych oraz nagrody ministra gospodarki terenowej i ochrony środowiska, pisałem *Nasuwa się nieodparta chęć życzyć ministrom, aby (...) mogli również (i oby jak najprędzej) dać nagrodę np. za dobrze zaprojektowany i wybudowany zespół domów jednorodzinnych.** Muszę się przyznać, że nie bardzo wierzyłem w rychłe spełnienie tego życzenia. Architektura i budownictwo domów jednorodzinnych nie są bowiem – mówiąc bardzo oględnie – mocną stroną naszych inwestycyjnych poczynań. Doszło już właściwie do tego, że każdy udany egzemplarz tego budownictwa wywołuje bez mała sensację.

A przecież w domach jednorodzinnych mieści się ok. 32% ogólnej liczby budowanych obecnie w Polsce mieszkań. Chyba mało kto zdaje sobie z tego sprawę, bo czym wytłumaczyć tolerowanie faktu, że tak znaczna część mieszkaniówki znajduje się przeważnie w rękach partaczy i chałturzystów?

W rezultacie, nasze budownictwo domów jednorodzinnych – co jest sprawą powszechnie znaną – urąga podstawowym zasadom ekonomii budowlanej i racjonalnej gospodarki terenami, skutecznie konserwuje przedwcześniejsze gusta i nawyki. Od tych zarzutów nie można uwolnić również projektów wykonywanych w biurach państwowych, chociaż od czasu do czasu pojawiają się zasługujące na uwagę próby. Są one jednak przysłowiową kroplą w morzu i jak dotychczas nie mają wpływu na rozwiązanie spraw generalnych, zwłaszcza że nie wszystkie doczekały się sprawdzenia.

Przyznanie więc jednej z tegorocznych nagród ministra gospodarki terenowej i ochrony środowiska za zespół jednorodzinnych domów atrialnych nabiera specjalnego znaczenia. Nie tylko dlatego, że jest uznaniem wartości samego projektu, takich jak: klarowny rzut charakteryzujący się bardzo dobrym i elastycznym układem funkcjonalnym umożliwiającym dostosowanie wnętrza do indywidualnych potrzeb mieszkańców, jak z dużym umiarem ukształtowana bryła i elewacje czy dbałość o każdy szczegół (np. dojścia do domów bardzo pomysłowo „wybrukowane” okrągłymi próbkami betonu).

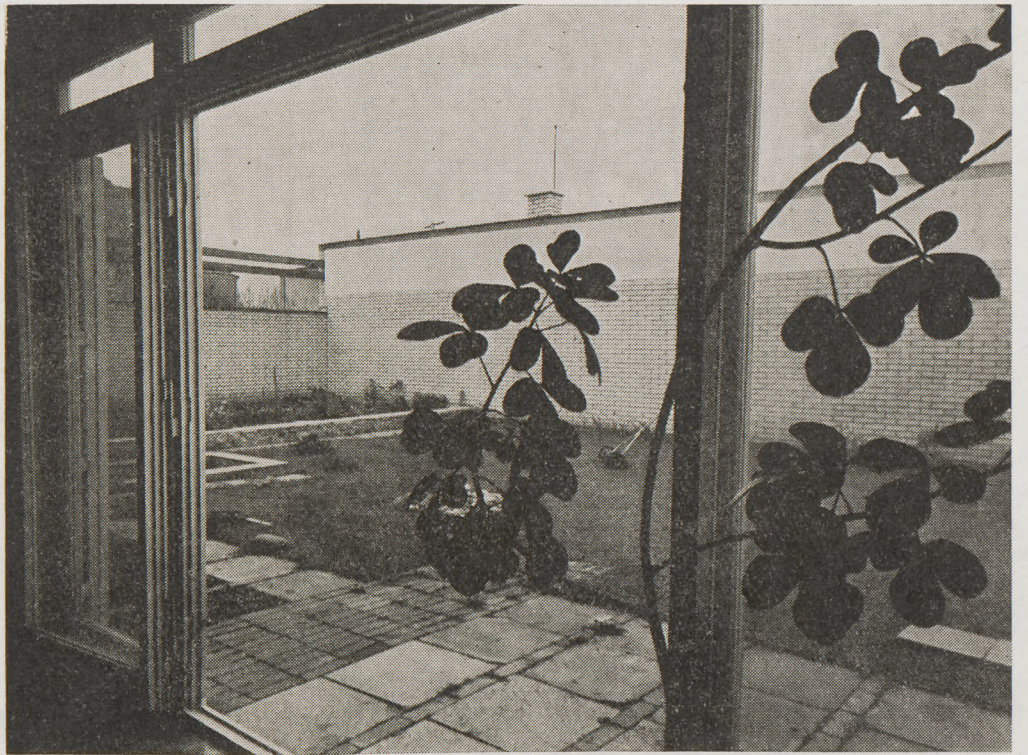
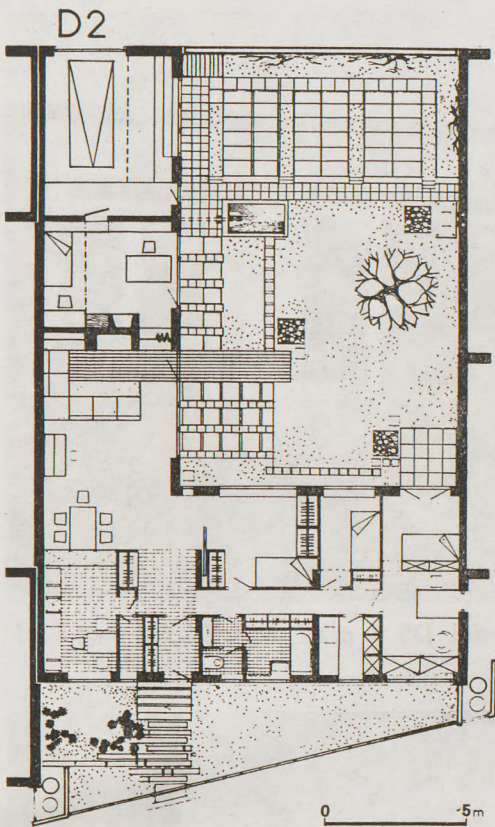
Przyznana nagroda jest również poparciem działania wskazującego możliwości innego niż dotychczas podejścia do tematu. Działania – trzeba to wyraźnie podkreślić – wykraczającego znacznie poza zakres obowiązków archi-

tektora. Stosując atrialny system zabudowy, który jak dotąd nie może u nas zdobyć sobie prawa obywatelstwa, projektanci stanęli wobec nie lada trudności natury organizacyjnej. Można by na ten temat napisać nie jeden artykuł. To, że je przewyżczyli i doprowadzili budowę do szczęśliwego końca, zawdzięczać należy ich uporowi w dążeniu do urzeczywistnienia przyjętej koncepcji i oczywiście niemałemu doświadczeniu w pokonywaniu inwestycyjnych barykad.

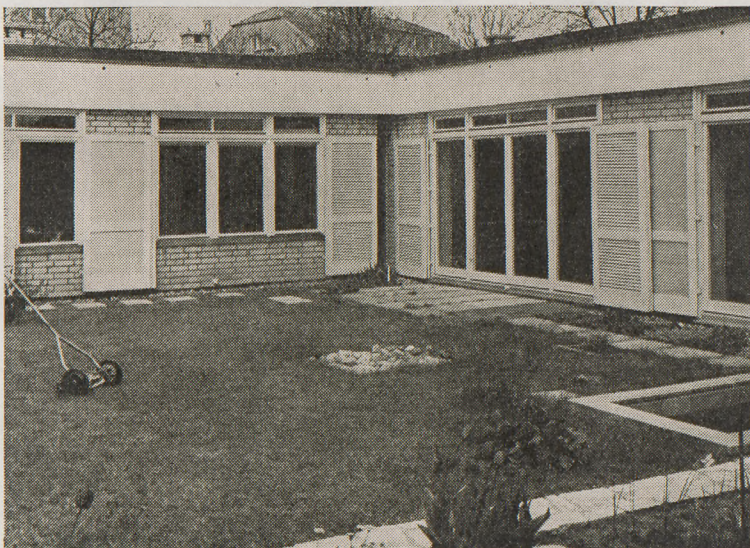
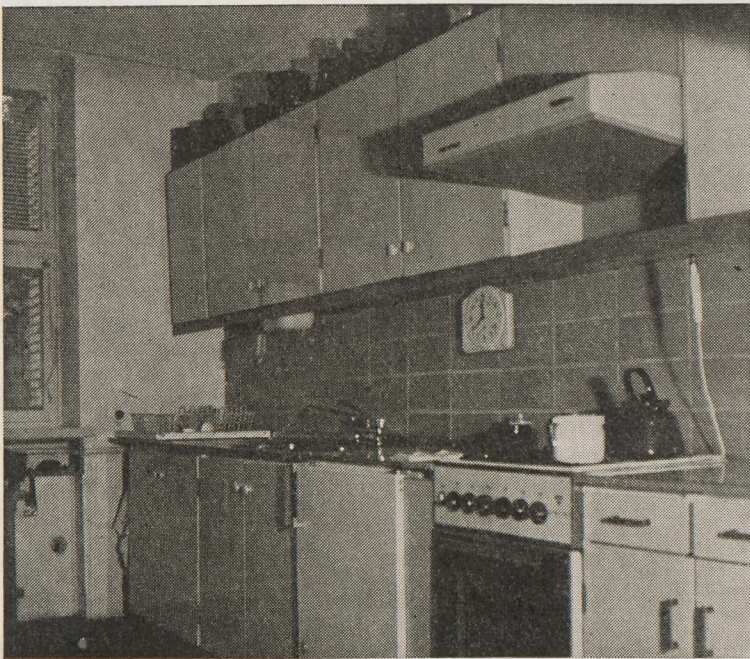
Autorzy projektu mają więc niewątpliwie dużą satysfakcję z otrzymanej nagrody. Satysfakcja ta może być jeszcze większa, jeżeli atrialne domy na warszawskiej Sadybie nie pozostaną unikalnym eksponatem, lecz przyczynią się do utworzenia drogi budownictwu domów jednorodzinnych z prawdziwego zdarzenia. Czy są na to nadzieje? Sądząc z dotychczasowych poczynań, można mieć co do tego uzasadnione wątpliwości. Obserwując natomiast inicjatywy spółdzielczości mieszkaniowej można odzyskać wiarę w przyszłość tego budownictwa.

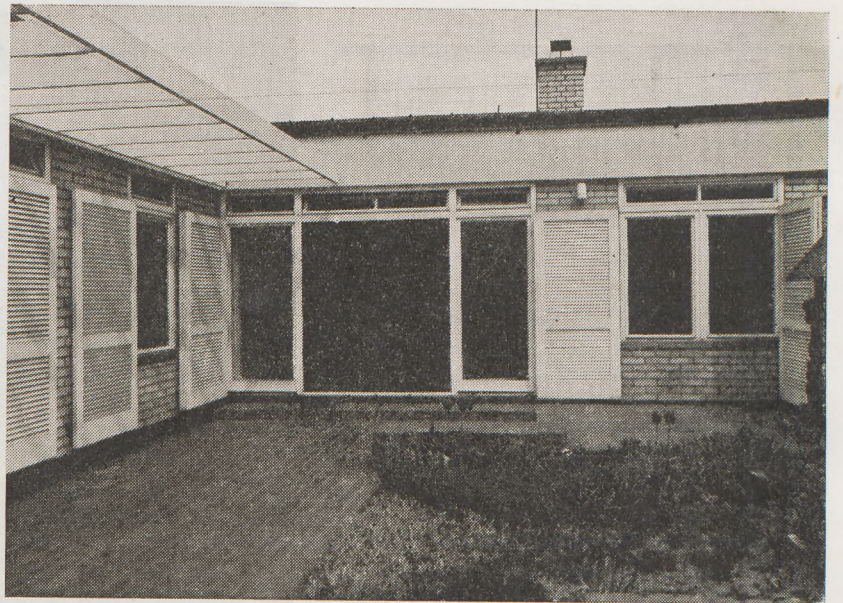
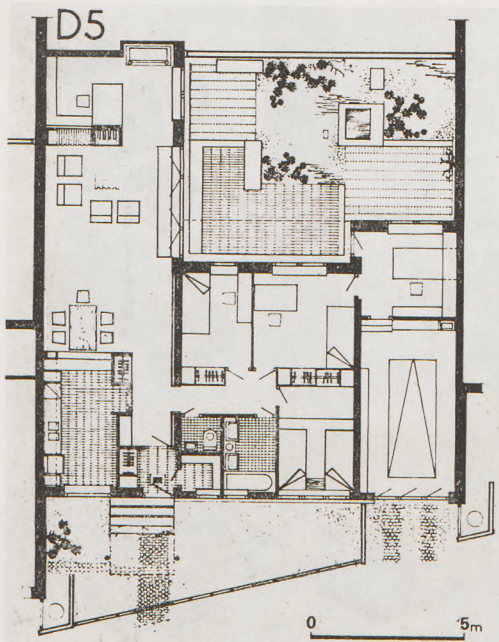
Byłoby jednak błędem przypuszczać, że wszystko załatwi prezes Kukuryka. Rewaloryzacja naszej architektury i budownictwa – nie tylko jeśli chodzi o domy jednorodzinne – zależy od wielu czynników, które na ogół wszyscy znamy. Jedno wszakże warto przypomnieć: z tych samych materiałów i w tych samych warunkach można zaprojektować zły albo dobry dom. A to zależy nie tylko od umiejętności zawodowych i talentu, lecz również od ambicji i poczucia odpowiedzialności. Banał? Oczywiście, ale realia nakazują powtarzać go aż do skutku.

* Zygmunt Skrzydlewski, „Doroczny raport”, ARCHITEKTURA nr 12/1973, s. 462.

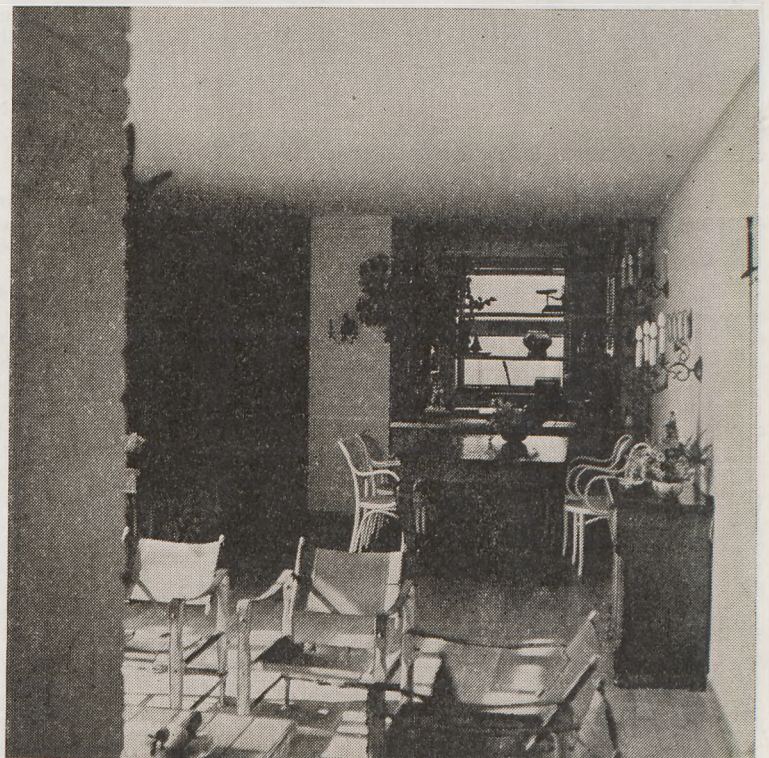
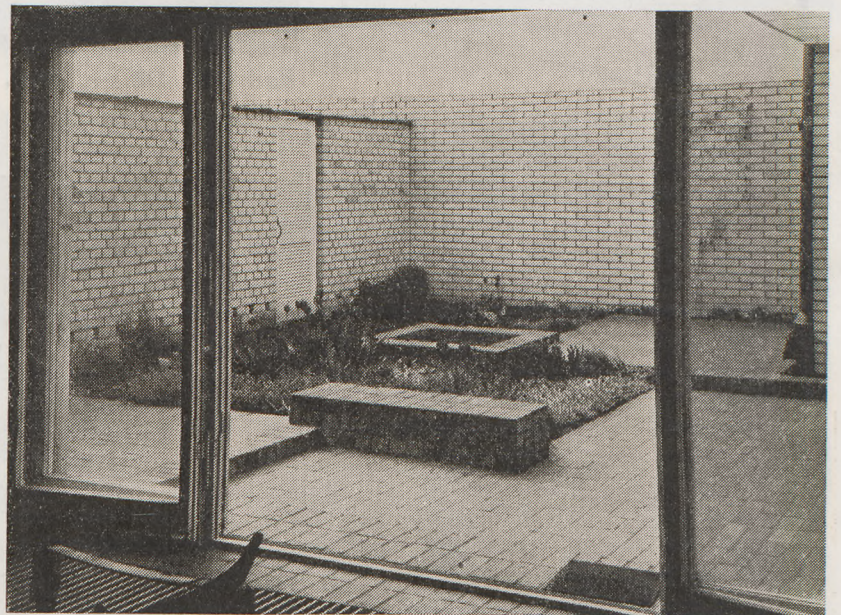

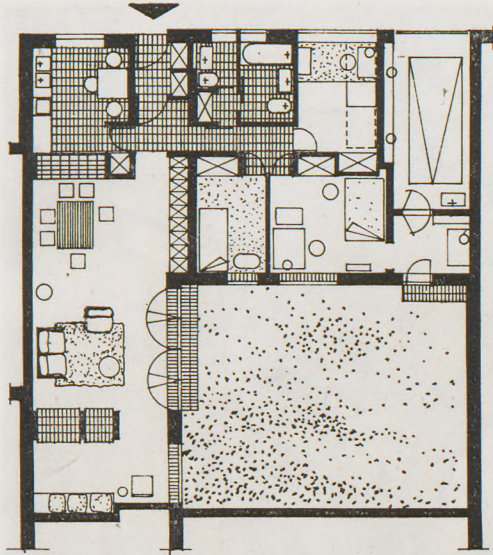
Budynek D2 – proj. architektki Hanna Adamczewska, Kazimierz Wejchert

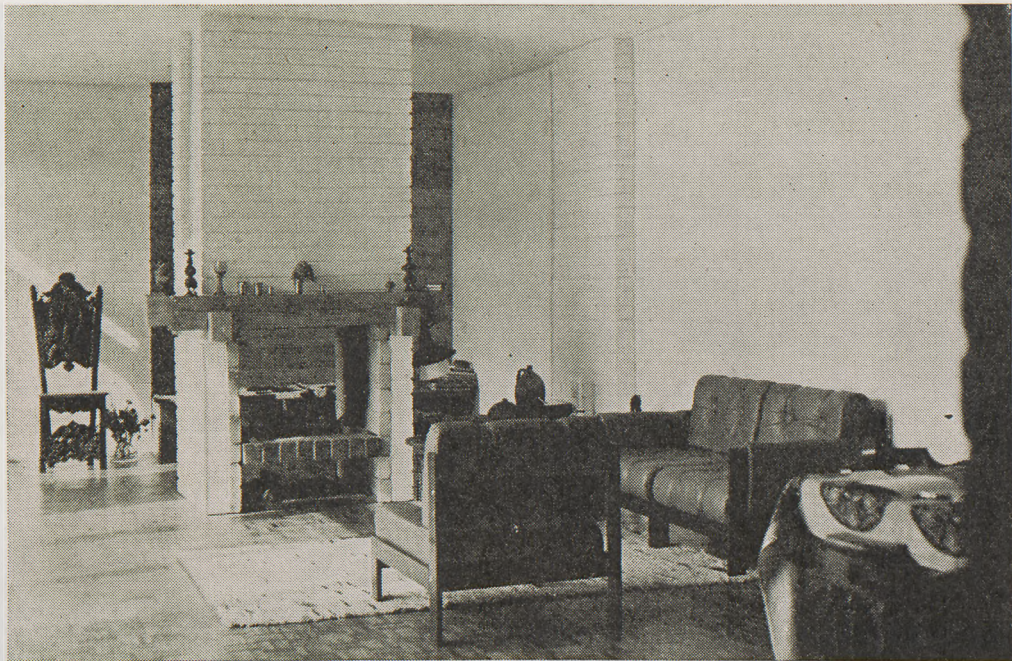

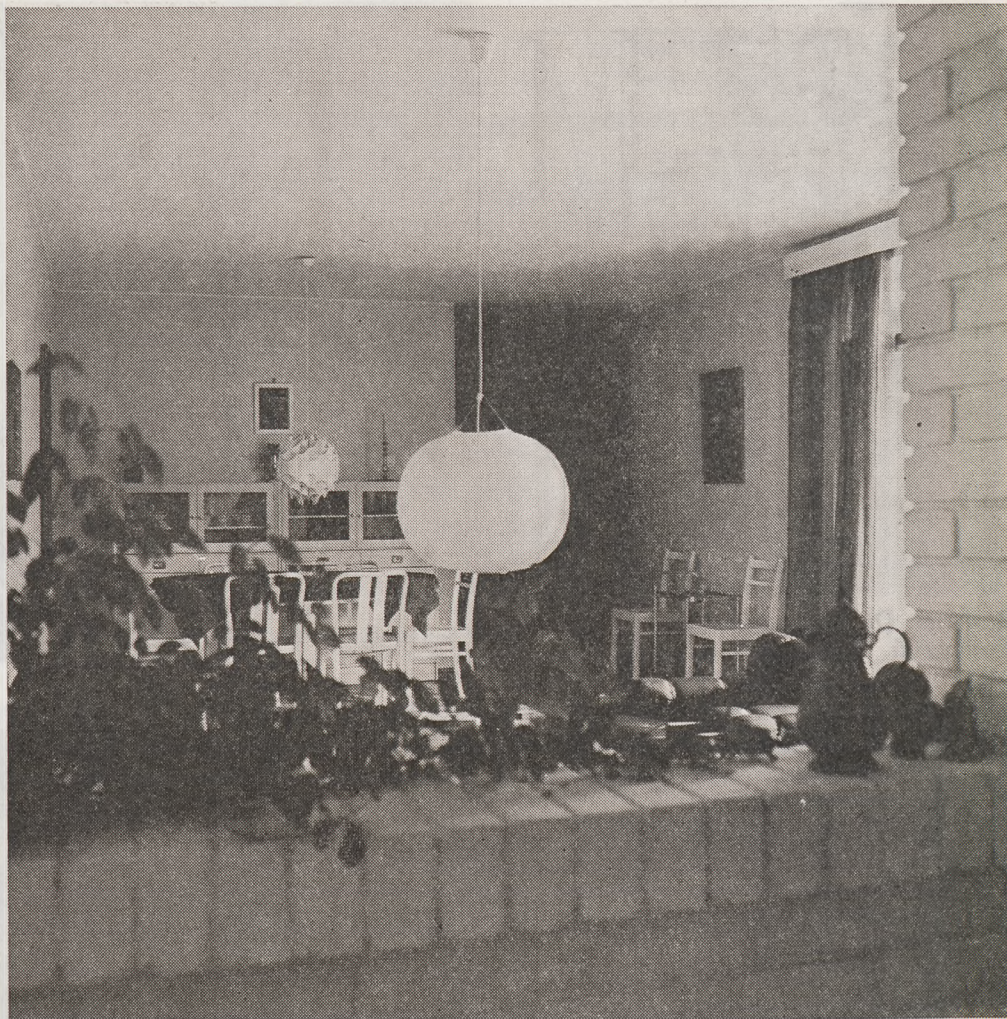
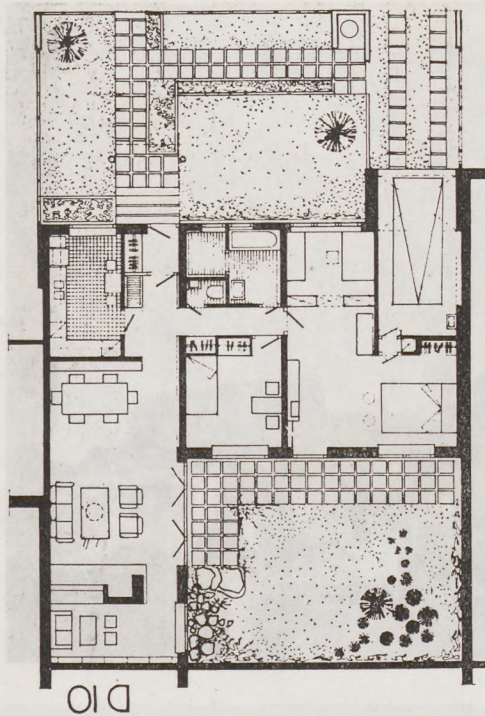
Budynek D5 – proj. arch. Donat Putkowski

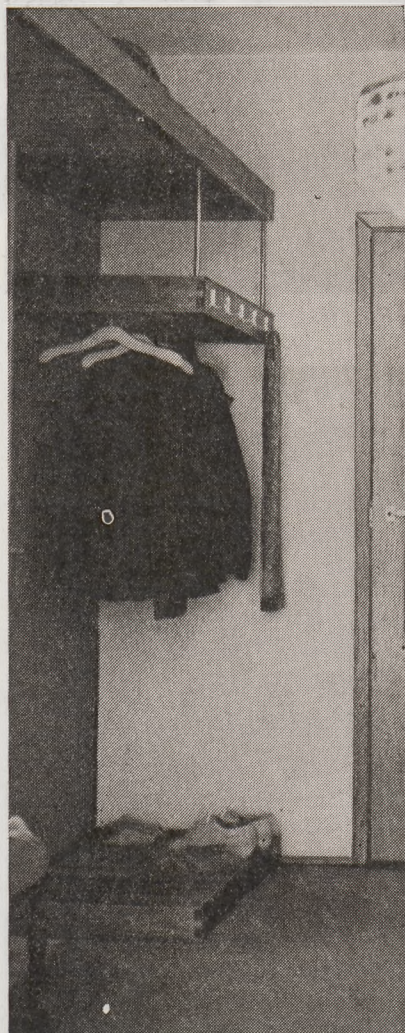

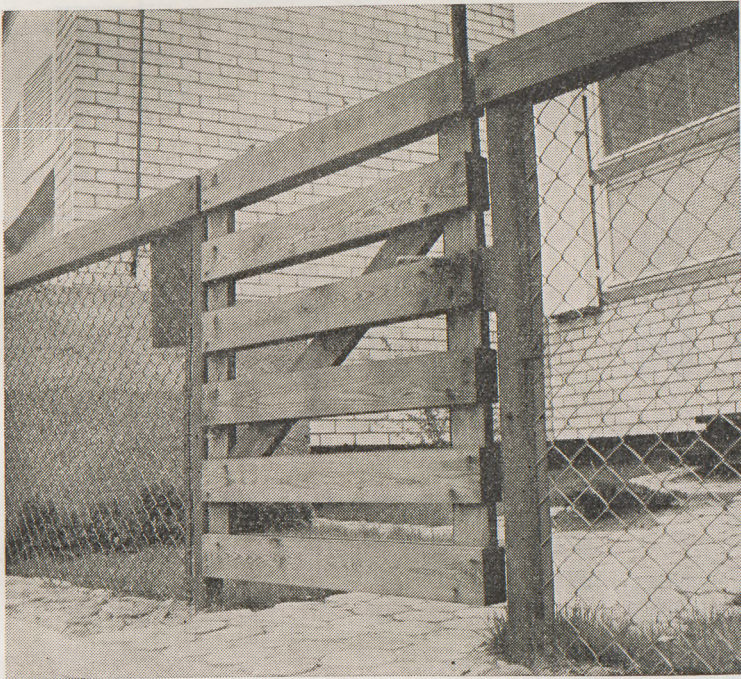
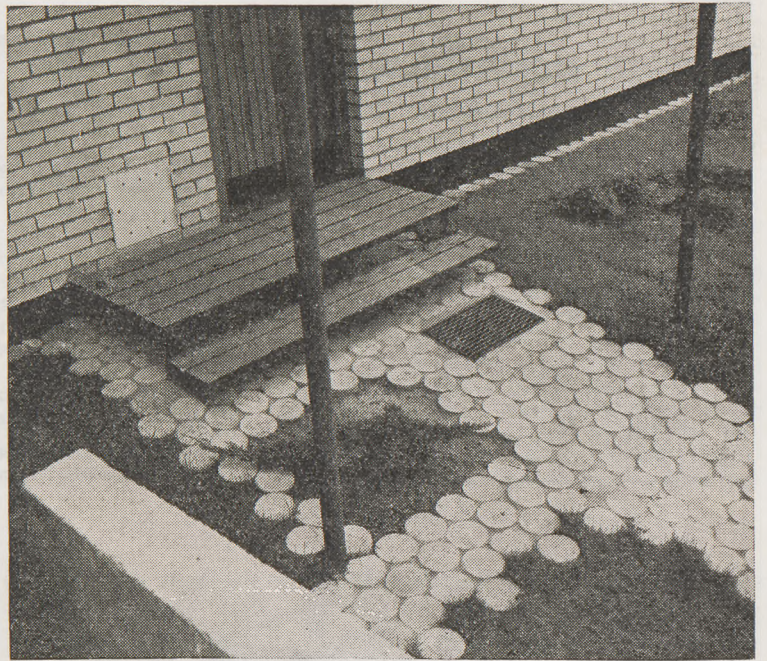
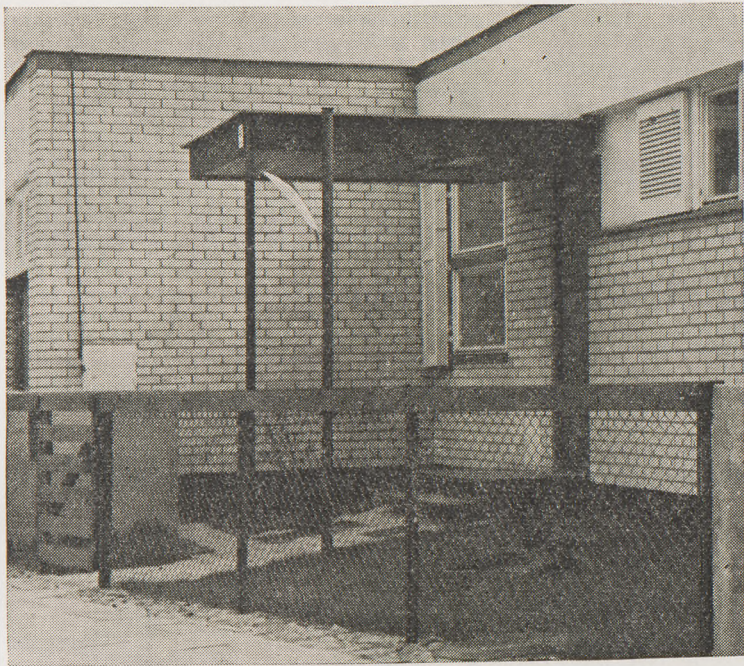
Budynek D6 — proj. architekci Donat Putkowski, Bratysław Wolczyński

Budynek D10 – proj. architektki
Donat Putkowski,
Jan Maciej Chmielewski

Projekty detali i otoczenia: arch. Donat Putkowski

Fot. A. Jeleński, R. Malinowski

System podmiejskiej zabudowy rekreacyjnej

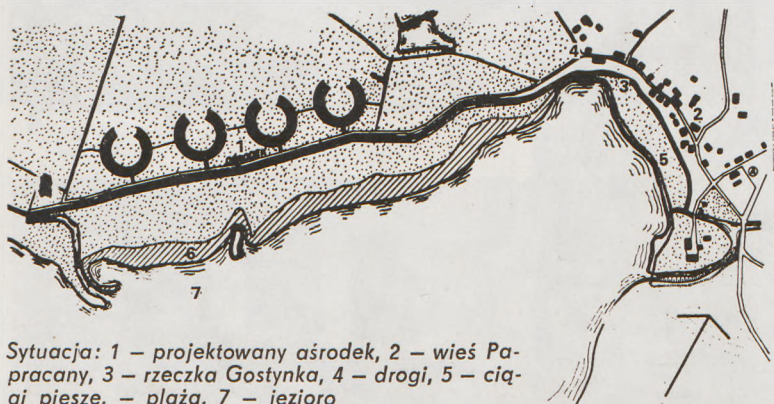
Autor
arch. Stanisław Niemczyk

Projekt wykonano w Biurze Projektów Budownictwa Ogólnego „Miastoprojekt” Nowe Tychy.

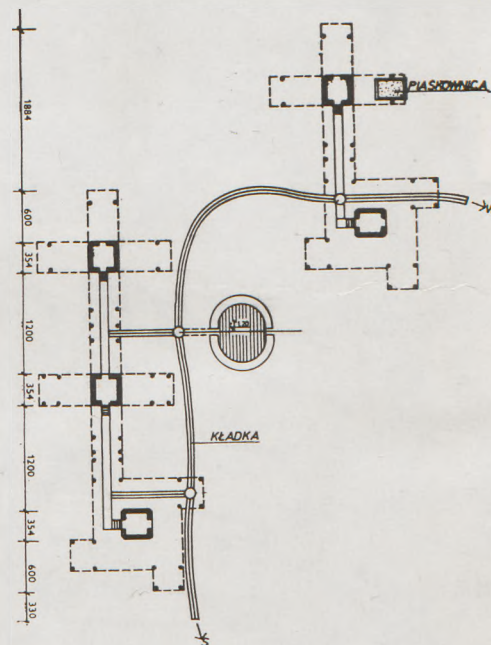
Stanisław Niemczyk stara się odpowiedzieć w swoim projekcie na pytanie, jak budować podmiejskie domki rekreacyjne, aby przede wszystkim nie niszczyć wartości terenu, a ponadto żeby była to zabudowa ekonomiczna i estetyczna oraz o odpowiednim standardzie użytkowym i technicznym.

Za najistotniejsze wartości terenu autor uznaje drzewostan i pozostałą szatę roślinną,

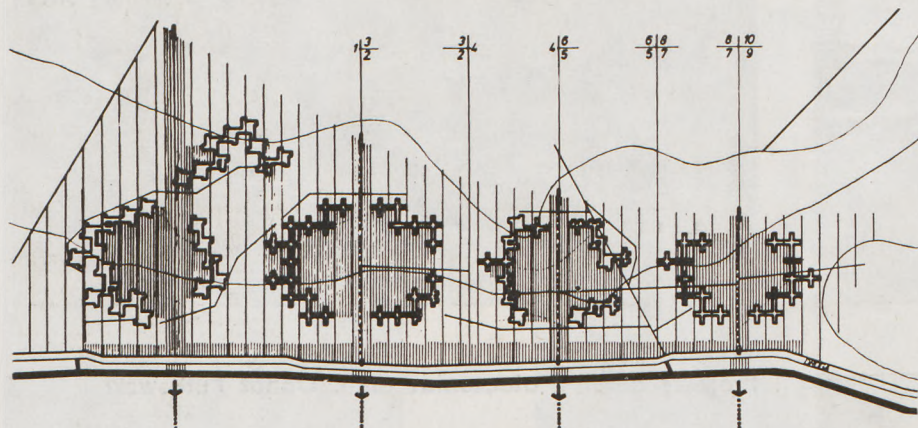
ukształtowanie oraz warunki wodne. Tym czynnikiem podporządkowuje swą koncepcję przestrzenną zabudowy rozczłonkowanej i uniesionej ok. 2 m ponad poziom ziemi. Z terenem stykają się jedynie piony sanitarno-komunikacyjne i słupy konstrukcji nośnej. Dzięki takiemu założeniu zostaje znacznie ograniczona ilość robót ziemnych i fundamentowych niszczących korzenie drzew i naruszających stosunki wodne. Dodatkowym efektem jest uzyskanie pod zabudowę powierzchni osłoniętej od deszczu, a przeznaczonej w projekcie na komunikację, miejsca zabaw dzieci oraz postój rowerów, wózków dzieciennych, magazynowanie leżaków itp. Wyniesienie zabudowy ponad horyzont nie zasłania widoku przebywającym w lesie, daje im możliwość swobodnej penetracji wzrokowej w krajobraz, a mieszkańcom stwarza poczucie bezpieczeństwa. Nie bez znaczenia jest także polepszenie higienicznych warunków zamieszkania w

Sytuacja: 1 - projektowany ośrodek, 2 - wieś Papracany, 3 - rzeczka Gostynka, 4 - drogi, 5 - ciągi piesze, 6 - plaża, 7 - jezioro

Sposób prowadzenia dojsć pieszych - kładek

Rozmieszczenie zespołów mieszkalnych. Wspólne dojsćcia dla sąsiadujących ze sobą zespołów; na ich przedłużeniu przejścia przez Gostynkę w kierunku jeziora

Domek weekendowy nr 59 m 4

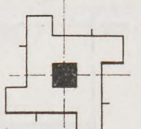
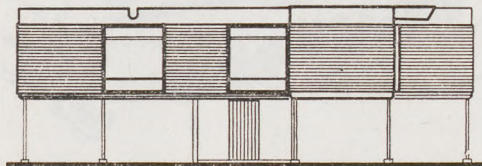
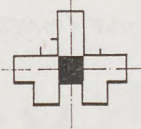
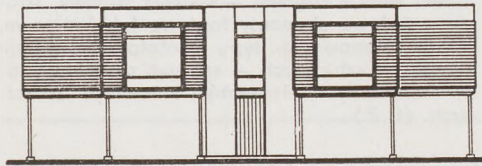
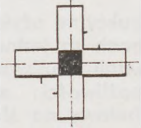
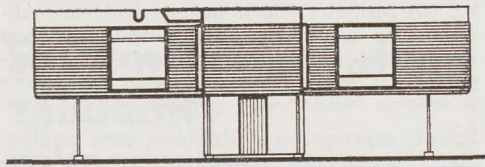
Propozycja, jaką przedstawił arch. Stanisław Niemczyk, jest bezspornie interesującym rozwiązaniem architektury mniej niż inne rozwiązania szkodzącej środowisku. Jest w tych domkach coś z konstrukcji drzewa. Tylko ich „pnie” - pionowe komunikacyjno-sanitarne - schodzą do ziemi, aby „korzeniami” instalacji z nią się związać. „Korony” rozpościerają się ponad terenem, a jednostki (według nomenklatury autora) są jakby „konarami”. Mam jednak pewne uwagi dotyczące tej tak konsekwentnie przemyślanej koncepcji.

Te „drzewa”, tak pomysłowo „posadzone” w naturalnym lesie, są jednak przeznaczone dla ludzi. A przecież gatunek homo sapiens już dawno zszedł z drzewa. Współcześni ludzie jeżdżą do podmiejskich lasów nie tylko po to, aby je chronić, ale przede wszystkim po to, aby odpocząć w bezpośrednim obcowaniu z lasem, z naturą, aby czuć pod stopami miękkość leśnej „podłogi”. Tymczasem pro-

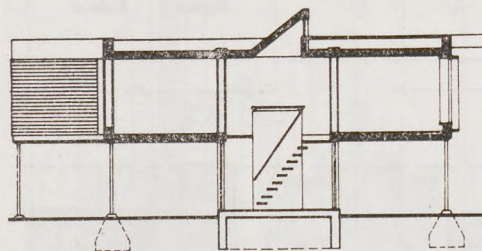
jekt S. Niemczyka ogranicza możliwości bezpośredniego obcowania z naturą.

Oderwanie od ziemi może - jak sugeruje autor - zapewnić mieszkańcom m. in. „poczucie bezpieczeństwa” (czego i kogo mają się oni obawiać?). Autor zapomniał chyba o tym, że w ten sposób mieszkańcy tracą bezpośredni kontakt z terenem, możliwość wyjścia do lasu wprost z mieszkania, możliwość „śniadania na trawie”. Projekt wyznacza sztywną granicę: dom - las, którą architektura o funkcjach rekreacyjnych powinna przede wszystkim zacierać. W takich domkach jedyne powiązanie letniego mieszkania z terenem odbywa się poprzez publiczną klatkę schodową - jak w bloku. I to w „bloku” z epoki budownictwa oszczędnościowego, w której jeden ustęp był projektowany dla kilku mieszkańców. Ale projektowano go na tym samym co mieszkania poziomie, a tymczasem w tych domkach trzeba doń schodzić piętro niżej. In-

Marcin Przyłubski

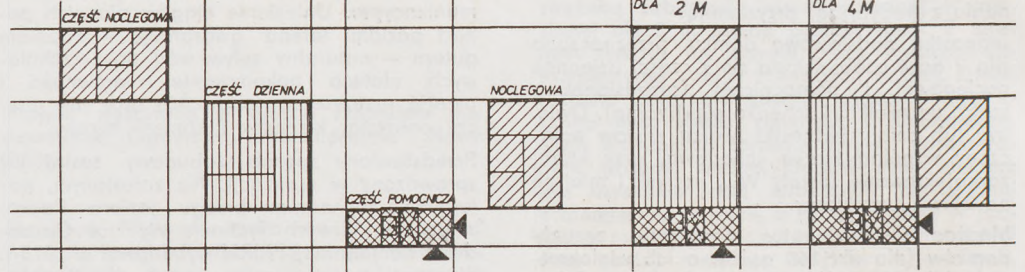

Domki, warianty A, B, C

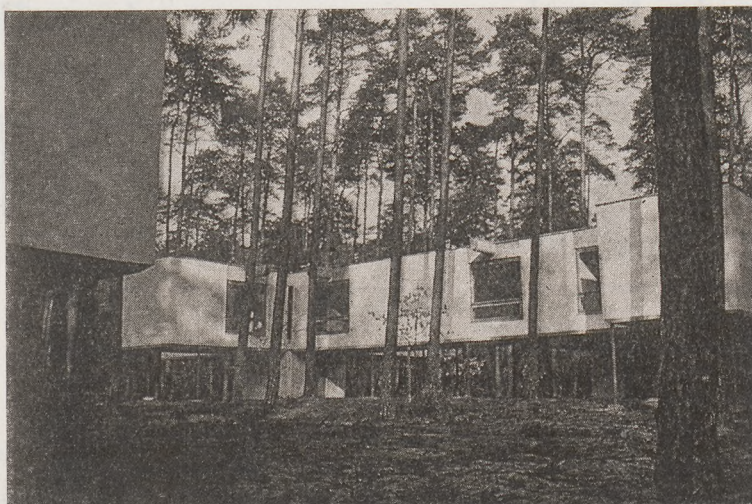
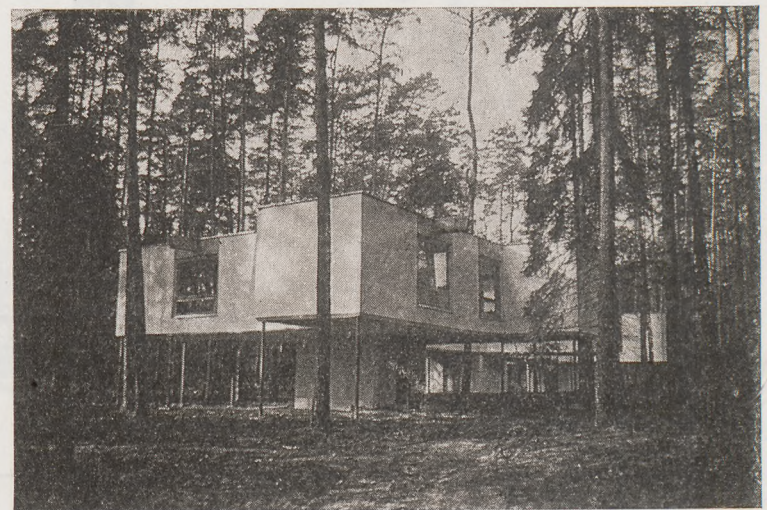
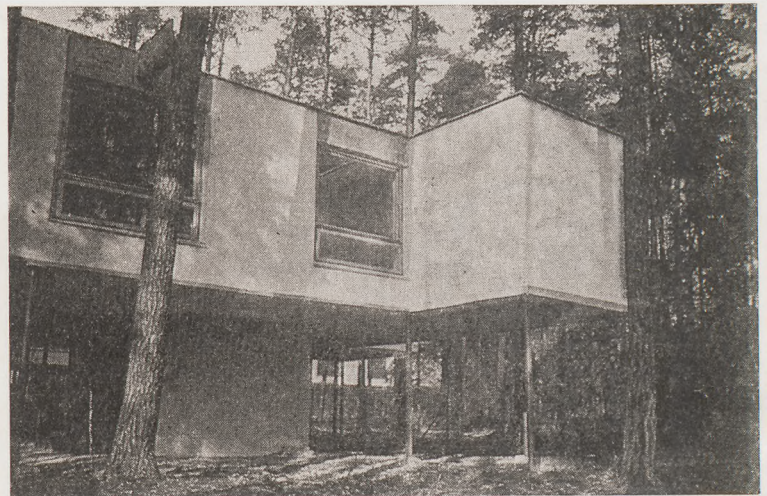
Domek, wariant C, przekrój

ELEMENTY JEDNOSTEK PODSTAWOWYCH

Schemat – elementy jednostek podstawowych

Fragmety wybudowanego zespołu. Fot. S. Niemczyk

Fot. J. Jarosińska

Uśmiech losu

Wojciech Ziembiewicz

Dom jednorodzinny w Warszawie na osiedlu Zacisze przy ul. Kingi 4

Autor arch. Zbigniew Łochowski

Kubatura ok. 390 m³

Powierzchnia użytkowa ok. 85 m²

Projekt wykonano w pracowni Przedsiębiorstwa Budownictwa Jednorodzinnego w Warszawie.

Materiały budowlane: odpadowe elementy prefabrykowane nie mające już zastosowania w budownictwie wysokim.

Materiały wykończeniowe: wykładzina dywanowa z RFN, hiszpańska glazura, włoska terakota.

Podwyższony standard wykończenia domu zastosowano na życzenie nabywcy, którym było Przedsiębiorstwo Państwowe Totalizator Sportowy.

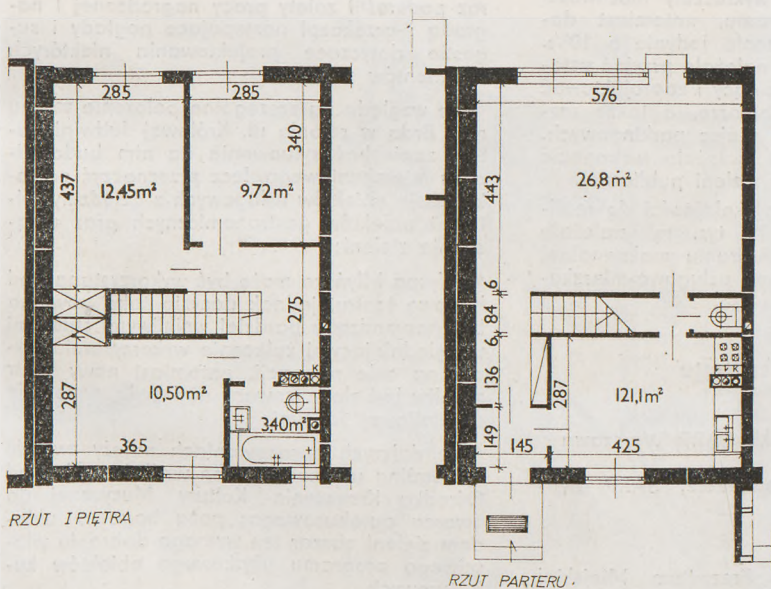
P.P. TOTALIZATOR SPORTOWY, organizator zakładów TOTO-LOTKA, które od czasu do czasu przypominają loterię fantową — ustanowiło niezmiernie interesującą wygraną. Za jedne 2 złote można zostać posiadaczem domu jednorodzinnego. W tym roku los uśmiechnął się do górnika. Lecz wygrany domek nie znajduje się na Śląsku, lecz w Warszawie. Można powiedzieć — podwójna wygrana: dom i stołeczne obywatelstwo bez kłopotów, protekcji, korowodów z zameldowaniem. Przerwał więc górnik swoje fedrowanie i z całą rodziną ściągnął do Warszawy.

Zapewne istnieje tysiące nieprzewidywanych trudności uniemożliwiających zafundowanie domku w miejscu zamieszkania posiadacza szczęśliwego kuponu. Nasuwa się tylko

pytanie, co będzie, gdy wygrana przypadnie rybakowi z Pucka lub góralowi z Poronina? Z górnikiem się udało, bo w stolicy stale się kopie jakieś tunele i specjalista od fedrowania może się przydać. Ale co robić z juhasem? Przekwalifikować na przewodnika wycieczek? Zostawmy jednak te kłopoty właściwym czynnikiem i zajmijmy się górnikiem, a właściwie jego wygraną — jednorodzinny dom przy ul. Kingi nr 4 w Warszawie.

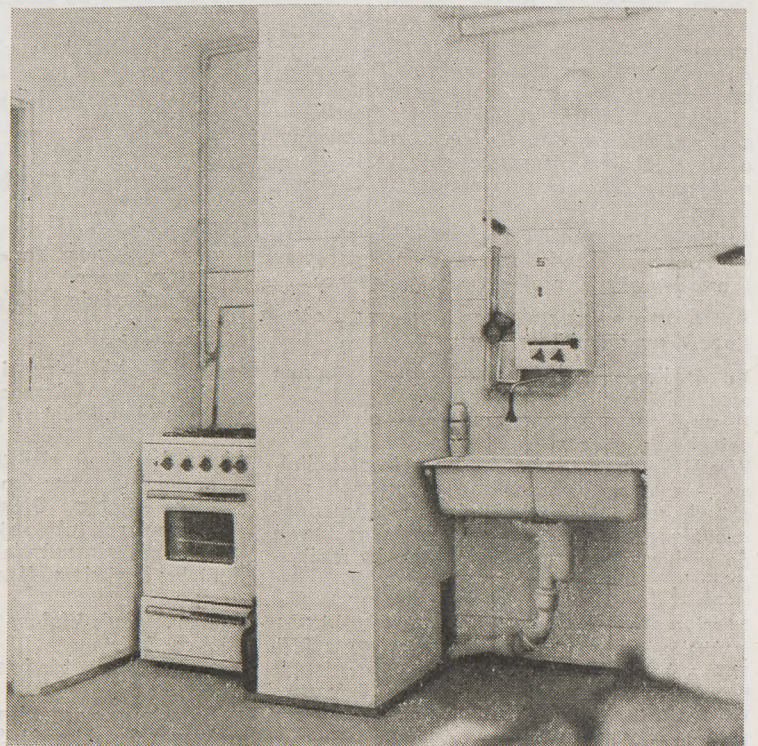
P.P. TOTALIZATOR SPORTOWY nie żałowało ani pieniędzy na jego wyposażenie, ani starań, żeby zdobyć wysokiej jakości materiały wykończeniowe. Rodzi się jednak podejrzenie, że zabiegi te miały na celu odwrócenie uwagi przyszłego mieszkańca od niedostatku architektonicznej urody i zrekompensowanie uciążliwości, o które zadbał autor projektu. Trzeba bez ogródek powiedzieć, że P.P. TOTALIZATOR SPORTOWY kupiło budynek wybrakowany i uszczęśliwiło nim bogu ducha winnego górnika. Tak zaprojektowana kuchnia powinna być przestroga przed powierzaniem projektowania ludziom pozbawionym zwykłego poczucia zawodowej odpowiedzialności.

Jak to się stało, że architekt z tytułem magistra inżyniera wcisnął piec kuchenny między dwie ściany, wykazując brak elementarnych wiadomości o organizacji pracy w kuchni? W jaki sposób udało się uzyskać pozwolenie na budowę tego domu? Kto takie pozwolenie podpisał? I jak to się wreszcie stało, że taki bubel kupiło P.P. TOTALIZATOR SPORTOWY? To przecież zakrawa na kpiny. Jeżeli odpowiedzialny za tę transakcję urzędnik miałby wątpliwości co do słuszności i ostrości zarzutów — niech zapyta o zdanie swojej żony. Jestem pewien, że otrzyma odpowiedź krótką i dosadną. Projekt domu przy ul. Kingi 4 w Warszawie trzeba niezwłocznie wyrzucić do kosza i zbadać kwalifikacje zawodowe jego autora — jeżeli oczywiście ma on jeszcze zamiar trudzić się projektowaniem. Dyrekcji P.P. TOTALIZATOR SPORTOWY warto natomiast życzyć, aby w przyszłości czyniła bardziej udane transakcje, a wszystkim graczom w TOTO-LOTKA, do których los może się uśmiechnąć, żeby nigdy takiego domu nie wygrali.

RZUT I PIĘTRA

RZUT PARTERU

Fot. A. Jeleński

Centrum Bydgoszczy Konkurs SARP nr 518*

Kazimierz Gregorkiewicz

Fot. K. Jabłoński

Cel i zadania konkursu

Gospodarze Bydgoszczy stoją przed koniecznością przystąpienia do intensywnej i sukcesywnej modernizacji centrum miasta i wyposażenia go w brakujące obiekty i urządzenia usługowe.

Śródmieście Bydgoszczy nie odpowiada obecnym potrzebom 300-tysięcznej stolicy województwa — konieczne jest uzupełnienie zabudowy usługowo-administracyjnej oraz likwidacja zdekapitalizowanej zabudowy przemysłowo-składowej i częściowo mieszkaniowej. Całkowitej modernizacji wymaga także istniejący układ komunikacyjny. Potrzeba przebudowy i modernizacji śródmieścia stała się dziś sprawą pilną i w znacznym stopniu determinującą dalszy, harmonijny rozwój miasta, które w przyszłości będzie obszarem węzłowym milionowej aglomeracji bydgosko-toruńskiej. Bydgoszcz w 1990 roku liczyć będzie 430 tys. mieszkańców i przejmie funkcje centralnego ośrodka administracji publicznej i gospodarczej regionu, ośrodka społeczno-kulturalnego, a także jako największy ośrodek przemysłowy regionu zachowa swą supremację w tej dziedzinie.

Zadaniem uczestników konkursu było stworzenie koncepcji przebudowy centrum Bydgoszczy i przedstawienie projektu obejmującego:

- przestrzenne ukształtowanie programu określonego warunkami konkursu,
 - określenie metody przebudowy centrum oraz kolejności prac realizacyjnych,
 - rozwiązanie układu komunikacji obsługującej obszar centrum.
- Wyniki konkursu, który ma charakter studialny — zostaną wykorzystane w pracach nad aktualizacją miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz będą podstawą do wydawania wytycznych do planów realizacyjnych.

* Konkurs otwarty na koncepcyjny projekt urbanistyczno-architektoniczny centrum Bydgoszczy ogłoszony 26.II.1973 r. przez Bydgoski Oddział SARP na zlecenie Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Bydgoszczy. Termin składania prac — 15.VIII.1973 r., rozstrzygnięcie konkursu — 26.IX.1973 r.

Podstawowe założenia programowe

Teren objęty opracowaniem konkursowym zajmuje ok. 135 ha. W warunkach konkursu przewidziano na cele administracyjno-usługowe ok. 230 tys. m² powierzchni ogólnej, a na zabudowę mieszkaniową — ok. 30 tys. m² powierzchni ogólnej, 50% powierzchni odtworzonej po likwidacji istniejących zasobów. Warunki konkursu nie wykluczały możliwości zwiększenia tego programu, natomiast dopuszczały jego zmniejszenie jedynie o 10%. W zakresie komunikacji należało przyjąć ustalony układ jako obowiązujący i zaprojektować nowy na pozostałym obszarze, a także розміścić minimum 7 tys. miejsc parkingowych. Istniejący układ zieleni należało wzbogacić o dalsze 14 ha terenów zieleni publicznej.

Przewidzianą w pierwszej kolejności do realizacji powierzchnię ok. 75 tys. m² należało zaprojektować przy zachowaniu maksymalnej ilości istniejącej zabudowy usługowo-mieszkaniowej.

Skład Sądu Konkursowego

Przewodniczący
arch. **Zbigniew Karpiński**, SARP Warszawa
Sędzia referent
arch. **Kazimierz Gregorkiewicz**, SARP Bydgoszcz
Członkowie
mgr **Józef Wiśniewski**
z-ca przewodniczącego Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Bydgoszczy
arch. **Michał Szopa**
przedstawiciel Ministerstwa Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska
arch. **Zbigniew Głowacki**
główny architekt województwa bydgoskiego
arch. **Wiesław Anders**, SARP Wybrzeże
arch. **Kazimierz Józefczyk**, SARP, TUP Bydgoszcz
arch. **Jakub Wujek**, SARP Łódź
Z-ca Sedziego
arch. **Stefan Modrzejewski**, SARP, TUP Bydgoszcz
Sekretarzem organizacyjnym konkursu był arch. **Janusz Gołębiwski**, SARP Bydgoszcz.

Rozstrzygnięcie konkursu i wnioski pokonkursowe

Na konkurs nadesłano 27 prac. Wszystkie prace zakwalifikowane zostały do grupy O. Sąd Konkursowy przyznał 4 nagrody (I, II, III, IV) i 3 wyróżnienia (I, II i III stopnia).

We wnioskach pokonkursowych Sąd jeszcze raz podkreślił zalety pracy nagrodzonej I nagrodą i przekazał następujące poglądy i sugestie dotyczące projektowania niektórych fragmentów miasta:

- ze względu na szczególne położenie terenu nad Brdą w rejonie ul. Królowej Jadwigi należy zaniechać sytuowania na nim budownictwa mieszkaniowego, lecz przeznaczyć na lokalizację obiektów usługowych z dziedziny kultury i obiektów gastronomicznych oraz urządzenie zieleni;
- Wyspa Młyńska może być wykorzystana pod budowę teatru, jednak decyzja taka powinna być poprzedzona bardziej wnikliwymi studiami uwzględniającymi zalecenie wykorzystania wyspy na cele rekreacji, natomiast nowy teatr mógłby być zlokalizowany nad Brdą, w rejonie ul. Królowej Jadwigi;
- w dalszych opracowaniach należy zwrócić szczególną uwagę na teren wzdłuż rzeki — od Ośrodka Krzewienia Kultury Muzycznej do dworca autobusowego; poza bogatym układem zieleni obszar ten wymaga dobrania właściwego programu użytkowego obiektów kubaturowych.

W celu umożliwienia prawidłowego przebiegu procesu przebudowy centrum Bydgoszczy należy opracować szczegółowy plan zagospodarowania przestrzennego centrum, określając wyposażenie tej części miasta w urządzenia inżynierskie oraz ustalając politykę wyburzeń lub adaptacji istniejących obiektów.

Autorom, którzy otrzymali I nagrodę, należy powierzyć opracowanie miejscowego planu szczegółowego, zobowiązując ich do wykorzystania niektórych słusznych rozwiązań zawartych w innych nagrodzonych lub wyróżnionych pracach.

Praca nr 8 Nagroda I

Autorzy

arch. Adam Walczyk, SARP Wybrzeże
arch. Narcyz Sienkiewicz, SARP Wybrzeże
arch. Jan Bartłomiej Zwiejski, SARP Wybrzeże

Podstawowe cechy projektu:

– zachowanie układu wnętrz urbanistycznych, uzupełnionych nową zabudową, zachowanie struktury funkcjonalnej, lecz usunięcie funkcji uciążliwych (obiekty przemysłowo-składowe) i ograniczenie zabudowy mieszkaniowej,
– stworzenie koncepcji wzbogacającej centrum o nowe wnętrza urbanistyczne, powiązane z wnętrzami istniejącymi i układem komunikacyjnym,

– skoncentrowanie układu, konieczne ze względu na istniejące zainwestowanie, przyszłe potrzeby terenowe i aspekty ekonomiczne,
– uznanie etapowania i sposobu przekształcania centrum za problem równorzędny z efektami kompozycyjnymi.

Opinia Sądu Konkursowego

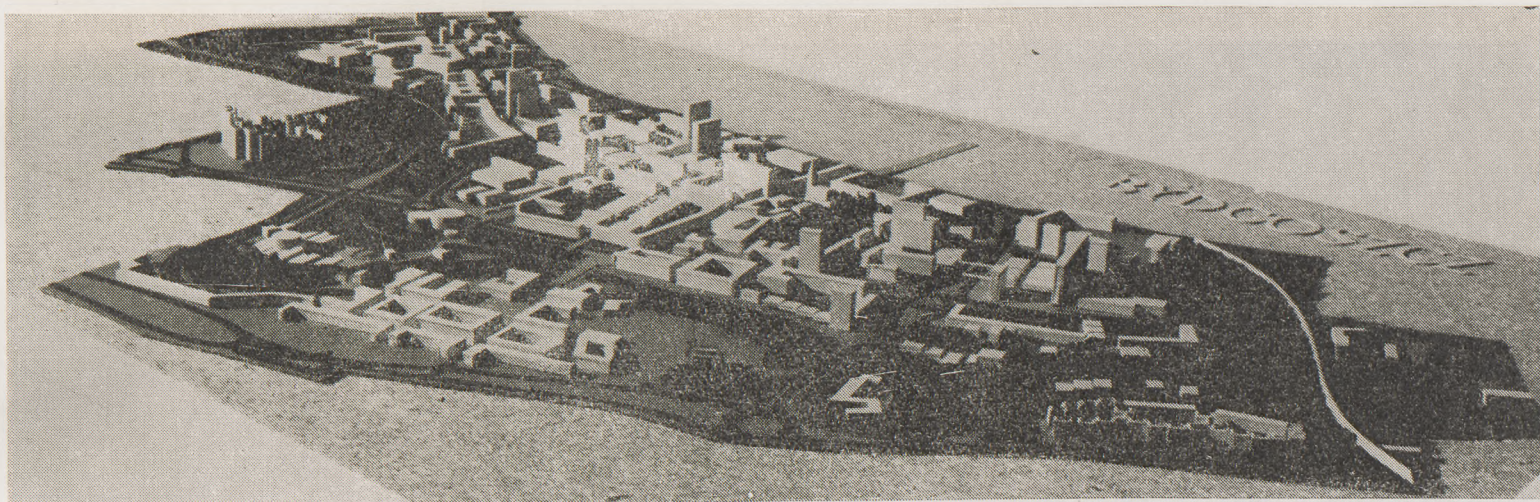
Zapewniono logiczne relacje między funkcjami centralnymi i pozostałymi elementami struktury miasta. Ukształtowano dwie zdecydowane osie kompozycyjno-przestrzenne:

– oś W-Z równoległą do ul. Dworcowej, integrującą tereny osiedleńcze na zachód od dworca PKP, istniejącą zabudowę śródmiejską (pomiędzy ulicami Zygmunta Augusta, War-

szawską, Królowej Jadwigi i rzeką Brdą) oraz Park Ludowy,

– oś N-S (aleja 1 Maja) jako ciąg pieszy wiążący historyczny układ urbanistyczny z nowo projektowanym centrum.

Prawidłowo wykształcono zespół przestrzenny o charakterze dyspozycyjno-administracyjnym w rejonie Ronda Jagiellonów. Zapewniono pieszą dostępność terenów centrum z przystanków komunikacji zbiorowej, a także dostępność samochodową z obwodni komunikacyjnej. Ruch pieszy na terenie centrum wynika logicznie z zaprojektowanego układu; istnieje pełna segregacja ruchu. Z dużą dbałością zachowano ciągi i zespoły istniejących budynków. Zapewniono właściwą realizację projektu w rozwiązaniu docelowym i etapowym.

Praca nr 7 Nagroda II

Autorzy
stud. Jan Czarny, Wydz. Arch. PK
stud. Jerzy Podstolski, Wydz. Arch. PK

Podstawowe cechy projektu:

- wprowadzenie nowego układu urbanistycznego opartego na ukształtowaniu obiektów usługowych wzdłuż ciągów pieszych przy maksymalnym nawiązaniu i wykorzystaniu istniejącego układu ulicznego,
- wprowadzenie strefowego podziału ruchu, zapewniającego bezkolizyjne przejścia i uprzywilejowanie ruchu pieszego w systemie komunikacyjnym centrum,
- zaprojektowanie treści programowej w skoncentrowanych zespołach wielofunkcyjnych w celu zwiększenia atrakcyjności centrum,
- zastosowanie układu o elastycznej struktu-

rze, umożliwiającej w czasie wieloletniej realizacji elastyczne zmiany funkcji obiektów,

– przyjęcie w etapowaniu systemu gniazдового,

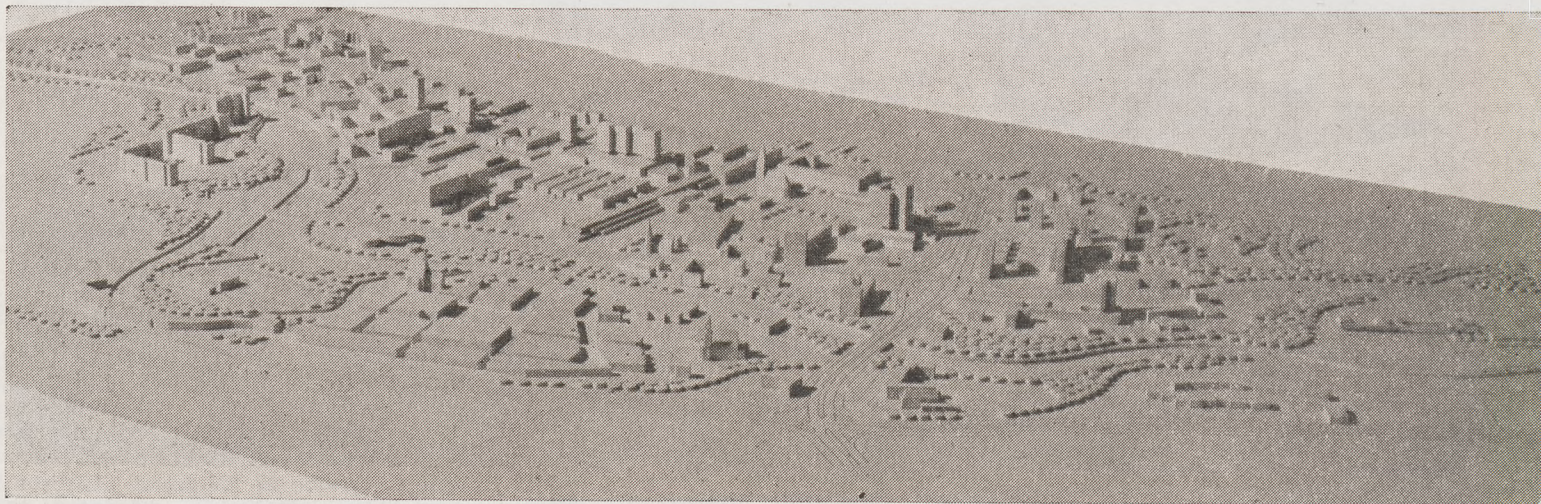
– uzyskanie ekonomiczności rozwiązania przez prosty system konstrukcyjny, pozwalający na dostosowanie do zmian i przeobrażeń w czasie.

Opinia Sądu Konkursowego

Przeprowadzono konsekwentnie generalną ideę polegającą na oparciu centrum na układzie komunikacji pieszej W-Z, łączącym dworzec PKP z Parkiem Ludowym oraz z rejonem Ronda Jagiellonów. Słuszne jest łączenie rzeki Brdy z nowo projektowanym centrum poprzecznymi ciągami pieszymi.

Na podkreślenie zasługuje poszukiwanie metody przekształcania centrum w czasie oraz słusznie zaprojektowane strefy funkcjonalne.

Praca, mimo pewnych do niej zastrzeżeń, reprezentuje wysoki poziom warsztatu projektowego.

Praca nr 25 Nagroda III

Autorzy
arch. Jan Bartłomiej Zwijski, SARP Wybrzeże
arch. Narcyz Sienkiewicz, SARP Wybrzeże
arch. Adam Walczyk, SARP Wybrzeże

Podstawowe cechy projektu:

— skoncentrowanie zespołów usługowych na obszarze pomiędzy al. 1 Maja a dworcem PKP, zdeterminowane istniejącym układem centrum i jego zainwestowaniem,

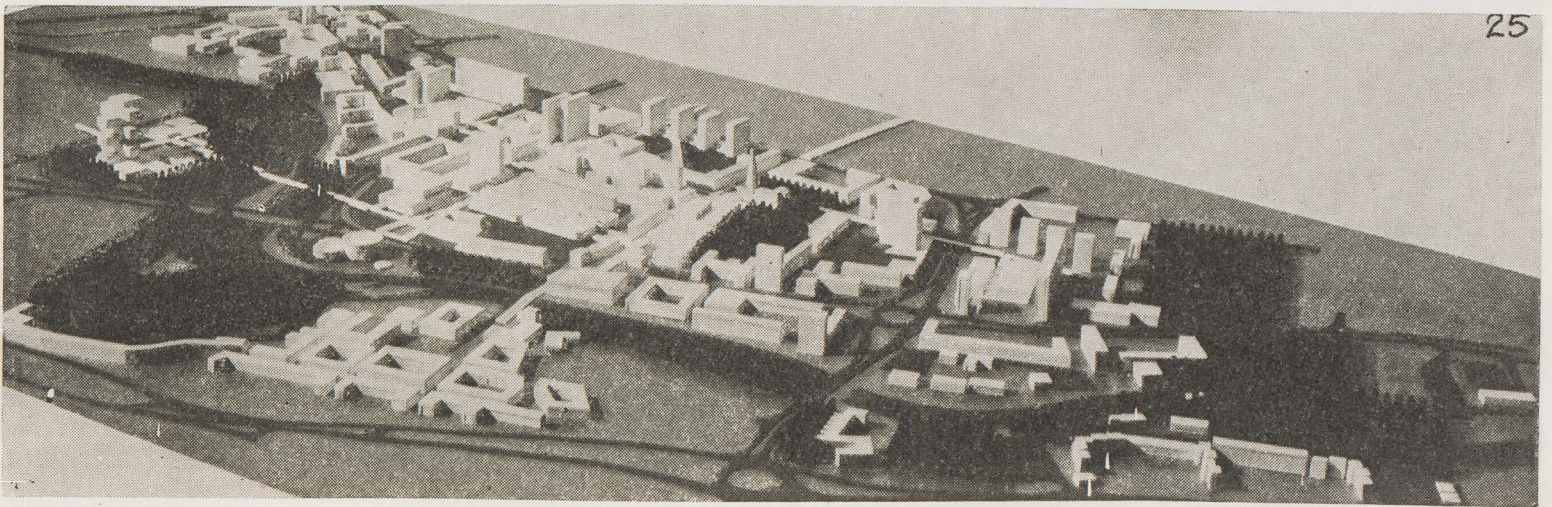
— zwiększenie programu, uzasadnione koniecznością intensywnego wykorzystania terenu centrum, co w efekcie daje większą elastyczność oraz odporność na zmiany programu w przyszłości,

— uwzględnienie w maksymalnym stopniu adaptacji zespołów istniejącej zabudowy,

— zastosowanie elastycznej metody realizacji dostosowanej do zmieniających się warunków, polegającej na określeniu elementów stałych, niezmiennych oraz tych, które mogą ulec przeobrażeniom w przyszłości.

Opinia Sądu Konkursowego

Dyspozycja przestrzenna elementów funkcjonalnych centrum — prawidłowa. Zasadę obsługi komunikacyjnej przeprowadzono czytelnie i prosto. Kierując się dużą rozwagą realizacyjną, zachowano charakterystyczną zabudowę śródmiejską. Skomasowanie programu w wyraźne gniazda realizacyjne przeprowadzono konsekwentnie. Przyjęto prawidłową dla Bydgoszczy skalę rozwiązań architektonicznych.

25

25

Praca nr 5 Nagroda IV

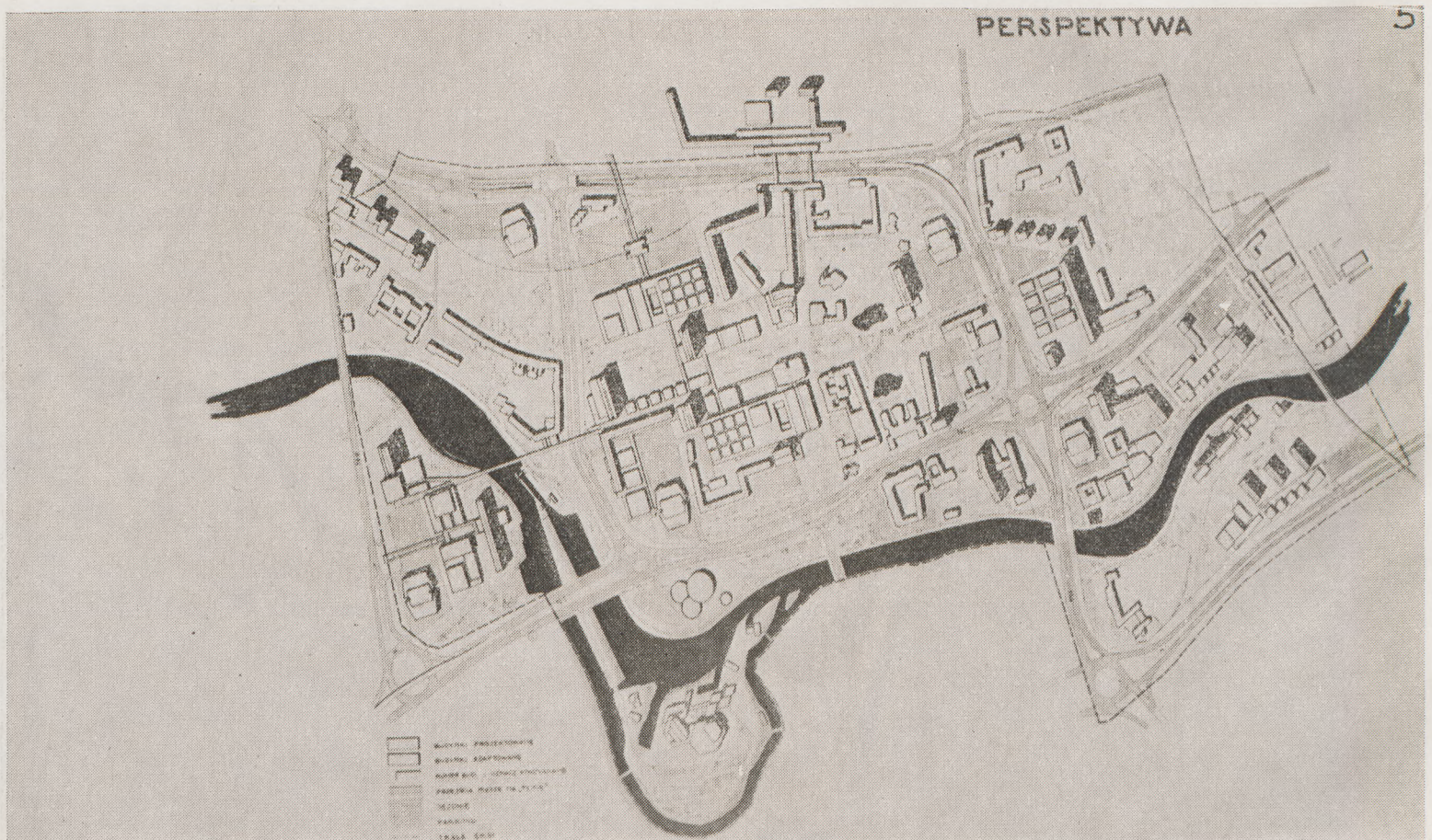
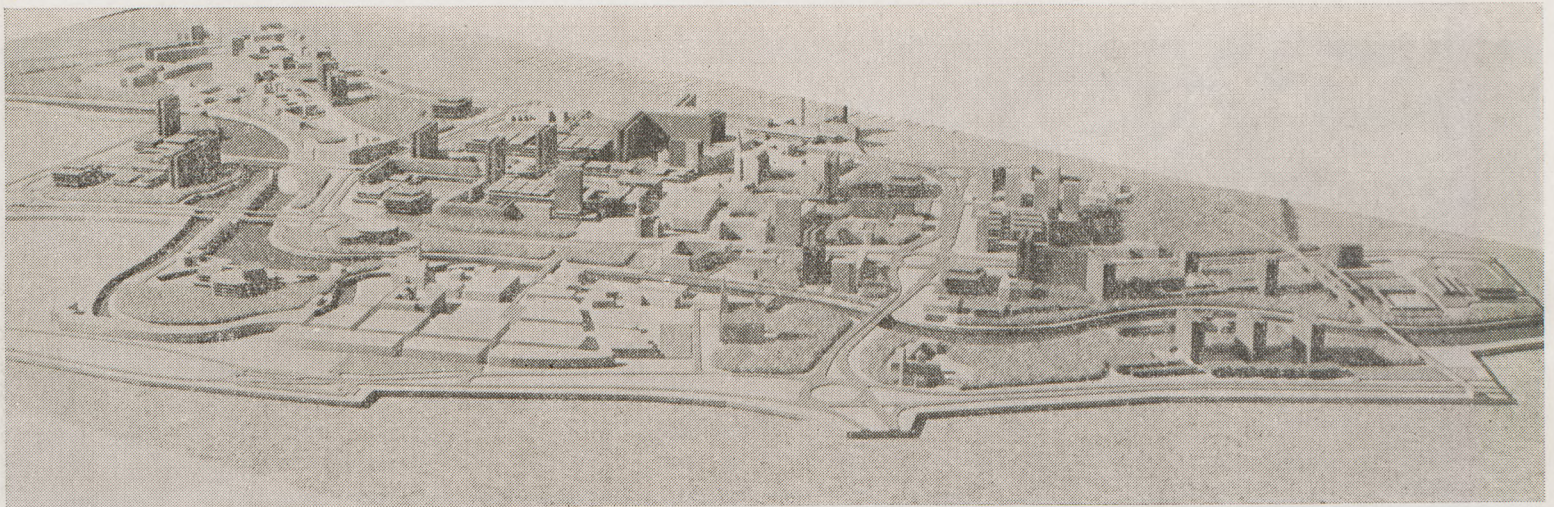
Podstawowe cechy projektu:

- zaprojektowanie pięciu skupisk obiektów usługowo-administracyjnych,
- zaprojektowanie parkingów terenowych, podziemnych i wielokondygnacyjnych, zlokalizowanych w obrębie głównych koncentracji usługowych,
- zwiększenie programu usługowego o ok. 70 tys. m² powierzchni ogólnej w celu swobodniejszej jego realizacji.

Opinia Sądu Konkursowego

Pracę charakteryzuje zwarty układ kompozycyjny i wyjątkowo prawidłowa zasada komunikacji kołowej i pieszej. Na wysoką ocenę zasługuje przejrzysta zasada kształtowania programu i jego rozmieszczenie. Etapowanie przebudowy czytelne i prawidłowe.

Autor
arch. Jerzy Winięcki, SARP Bydgoszcz
współpraca:
Władysław Kościński

**Praca nr 22
Wyróżnienie I stopnia**

Autorzy

arch. **Zdzisława Daczowska**, SARP Wrocław
arch. **Ryszard Daczowski**, SARP Wrocław
arch. **Anna Wiśniowska**, SARP Wrocław
arch. **Krzysztof Wiśniowski**, SARP Wrocław

Podstawowe cechy projektu:

- zastosowanie pełnej segregacji ruchu pieszego i kołowego i zapewnienie szybkiej dostępności do wszystkich obiektów i urzędzeń,
- skoncentrowanie programu i uzyskanie atrakcyjności centrum przez zorganizowanie zespołów wielofunkcyjnych,
- związanie obiektów istniejących z projekto-

wanymi w jedną całość funkcjonalno-przestrzenną,

– stworzenie forum miejskiego jako węzła wiążącego wszystkie zasadnicze ciągi piesze i elementy komunikacji zbiorowej,

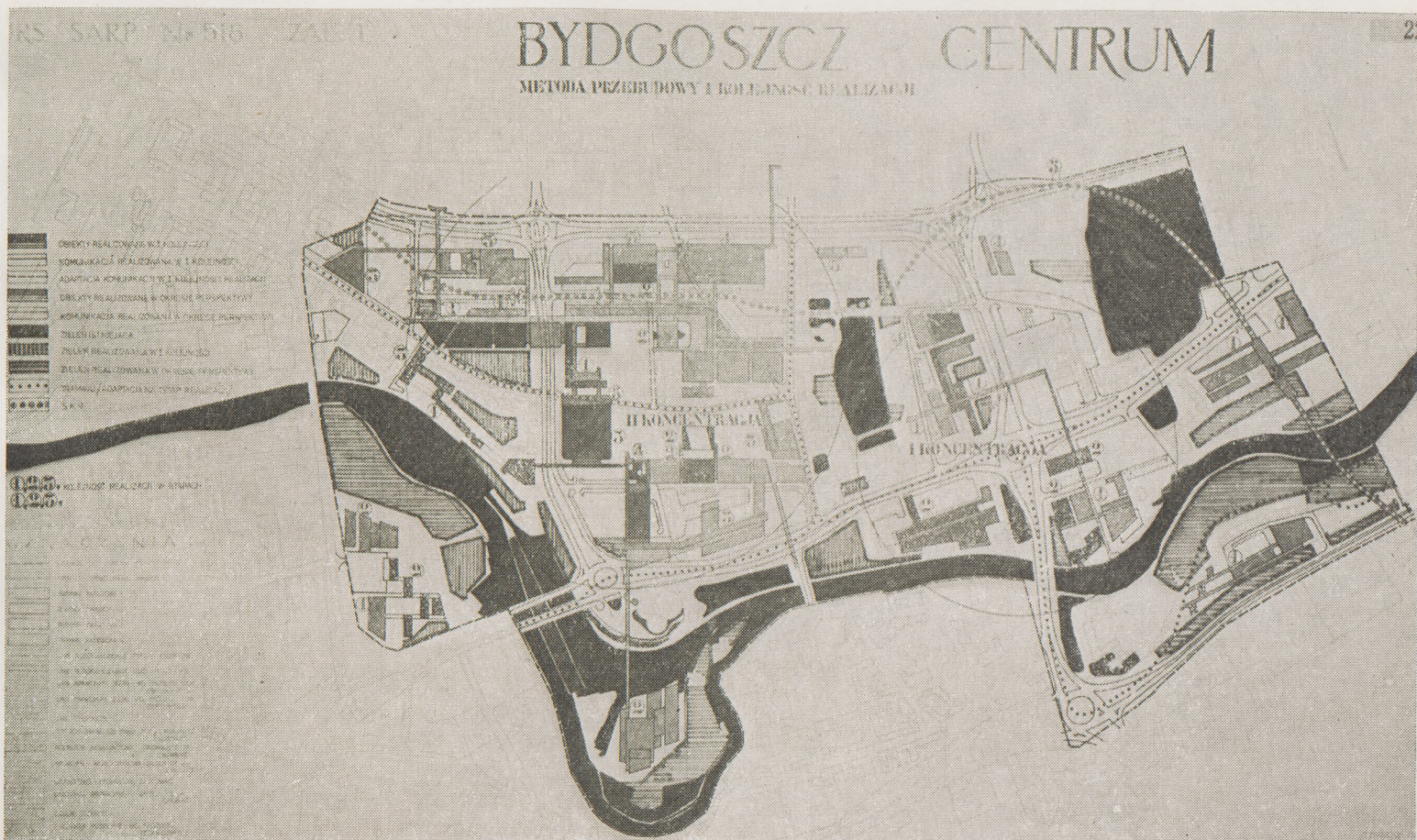
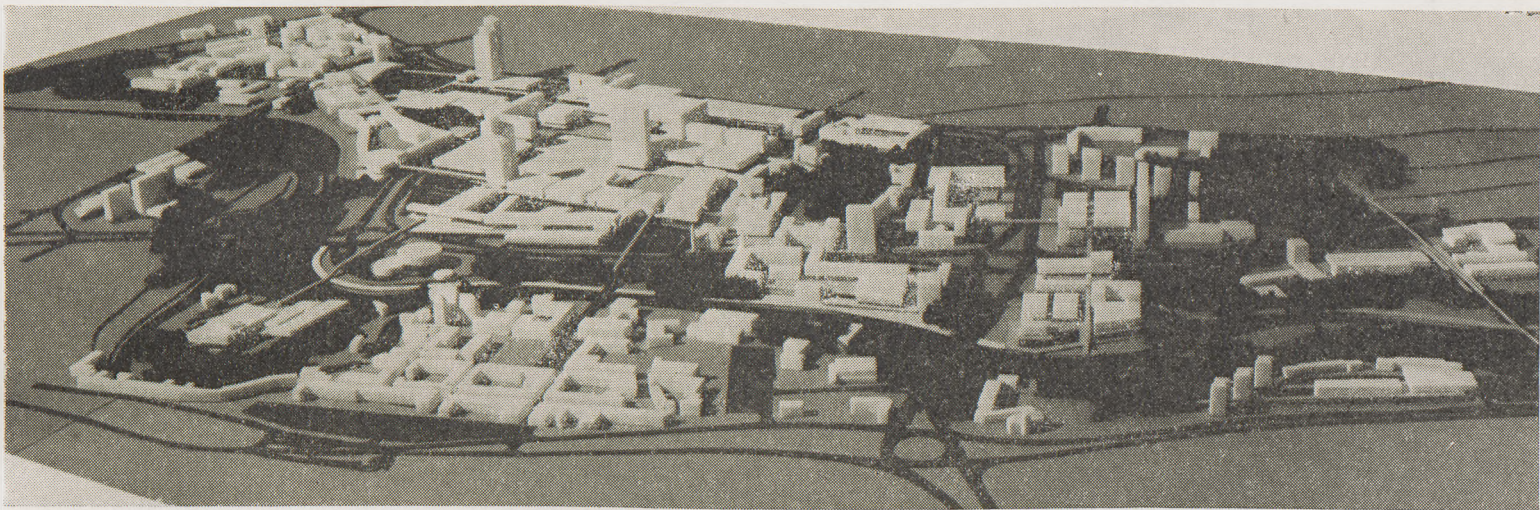
– powiązanie kolejności realizowania układu komunikacyjnego i programu kubaturowego z etapami tworzenia skoncentrowanych zespołów centrum przy minimalnych wyburzeniach,

– wykorzystanie walorów rzeki Brdy jako elementu rekreacji, wiążącego program centrum w jedną kompozycyjną całość.

Opinia Sądu Konkursowego

Właściwie zlokalizowano program usług śródmiejskich i podjęto próbę stworzenia centralnego forum powiązanego z założeniem rekreacyjno-kulturalnym na Wyspie Młyńskiej.

Na podkreślenie zasługuje konsekwentnie przeprowadzona idea ukształtowania ciągu zieleni wzdłuż Brdy.

Praca nr 6 Wyróżnienie II stopnia

Autorzy
arch. **Tomasz Ciolek**, SARP Warszawa
arch. **Stefan Kurylkowicz**, SARP Warszawa
arch. **Andrzej Nasfeter**, SARP Warszawa

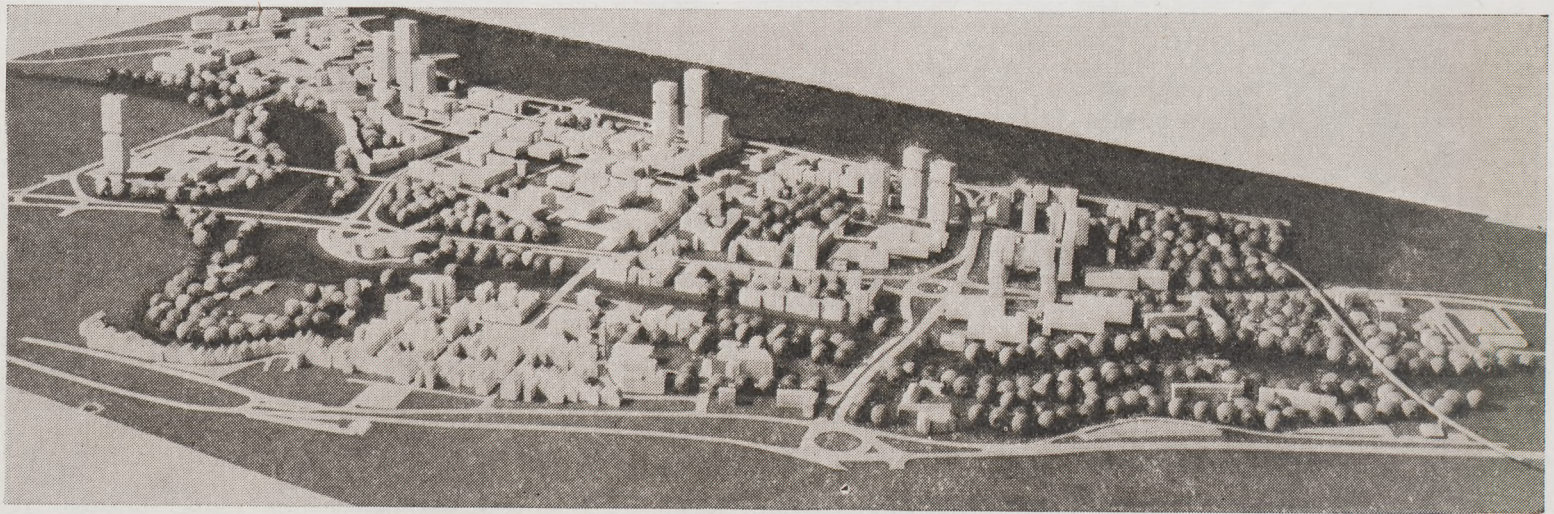
- zblokowanie zespołu handlowo-usługowego w strukturę rozrastającą się na bazie stałych, powtarzalnych elementów,
- wprowadzenie do kompozycji przestrzennej wysokich dominant w postaci grupy budynków biurowych i hotelowych,
- powiązanie ciągami pieszymi gniazdowych elementów programu,
- zaadaptowanie części istniejącej zabudowy w celu stworzenia lokalnego klimatu architektonicznego.

Podstawowe cechy projektu:

– wyodrębnienie 5 stref funkcjonalnych stanowiących konstrukcję centrum a układających się równoległe do rzeki (są to strefy: obsługi komunikacyjnej, funkcji usługowo-administracyjnej, intensywnych ruchów pieszych, kultury i rekreacji oraz zieleni, sportu i wypoczynku),

Opinia Sądu Konkursowego

Praca wyróżnia się koncepcją właściwie zlokalizowanego programu usług. Podjęto w niej próbę kontrastującego zestawienia nowych form zabudowy centrum z adaptowanymi zespołami urbanistycznymi. Właściwie zlokalizowano zespoły parkingów obsługujących centrum.

Praca nr 4 Wyróżnienie III stopnia

Autorzy
arch. **Michał Holka**, SARP Bydgoszcz
arch. **Marek Kiljańczyk**, SARP Bydgoszcz
inż. **Marian Dąbrowski**, SITKom., TUP Bydgoszcz

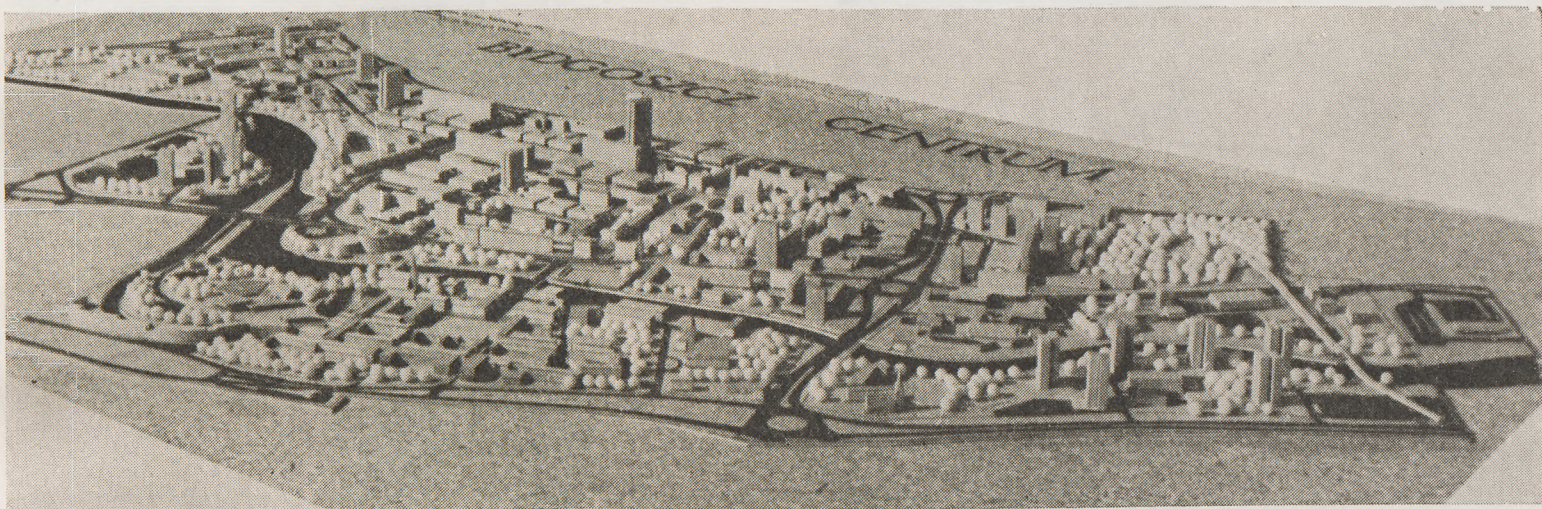
Podstawowe cechy projektu:

– utworzenie dwóch zespołów funkcjonalnych przy Rondzie Jagiellonów i w rejonie: plac Wolności – dworzec PKP.

– ukształtowanie głównego placu centrum na skrzyżowaniu głównych ciągów pieszych: dworzec PKP – gmach WRN oraz SKM – gmach Opery,
– zaprojektowanie układu komunikacji, charakteryzującego się maksymalną adaptacją istniejących ulic i placów oraz połączeniem głównymi ciągami pieszymi wszystkich ważniejszych zespołów wielofunkcyjnych,
– uzależnienie etapowania realizacji od zdecydowanego ograniczenia wyburzeń do minimum.

Opinia Sądu Konkursowego

Właściwie zlokalizowano główny ciąg usług śródmiejskich, który potraktowano jako pasaż pieszy o interesujących wnętrzach kameralnych placów. Podjęto udaną próbę znalezienia właściwej skali centrum, dobrze zestawioną z zespołami adaptowanej zabudowy.

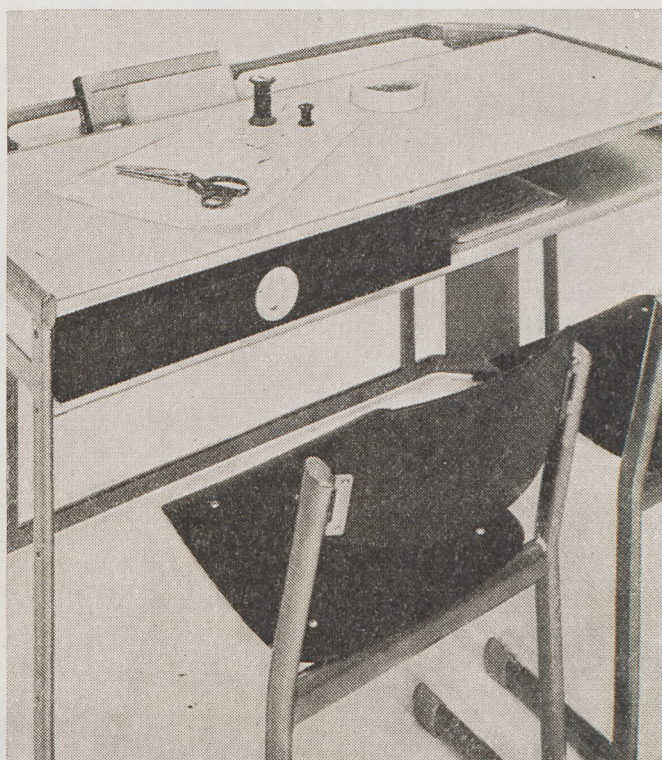
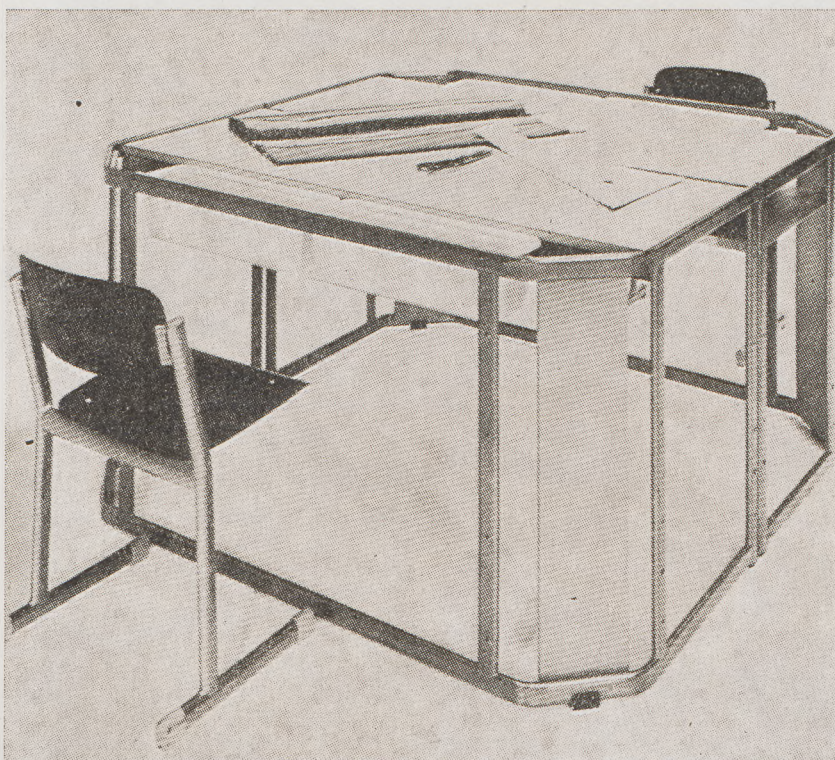
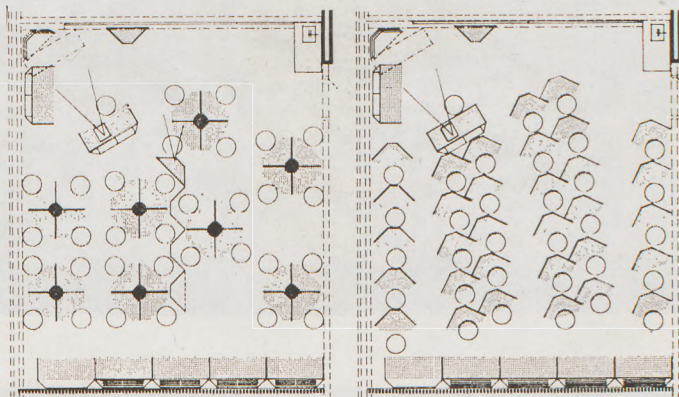
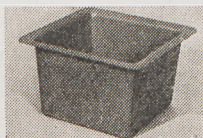

Fińskie meble dla szkół

Podczas tegorocznych Dni Kultury Fińskiej czynna była w Instytucie Wzornictwa Przemysłowego w Warszawie (3–26.V.74) wystawa nowoczesnego rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej Finlandii.

Zaprezentowano na niej sztukę medalierską, biżuterię, porcelanę, wyroby z tworzyw sztucznych, naczynia kuchenne, tkaniny dekoracyjne, meble oraz przedstawione na fotografiach projekty narzędzi, telefonów, maszyn, ciągników, wnętrz wagonów kolejowych, tramwajów, autobusów, wyposażenia statków. Pokazano również trochę plakatów.

Należy żałować, że wystawiono tak mało mebli, bo zaledwie pięć zestawów: kąciący, meble szkolne, dwa zestawy wypoczynkowe oraz meble biurowe. Poza meblami dla dzieci, wykonanymi z drewna (kolorowe segmenty), pozostałe zrobione zostały z metalu i tworzyw sztucznych. Gospodarze wystawy wyjaśnili, że drewno staje się w Finlandii ma-

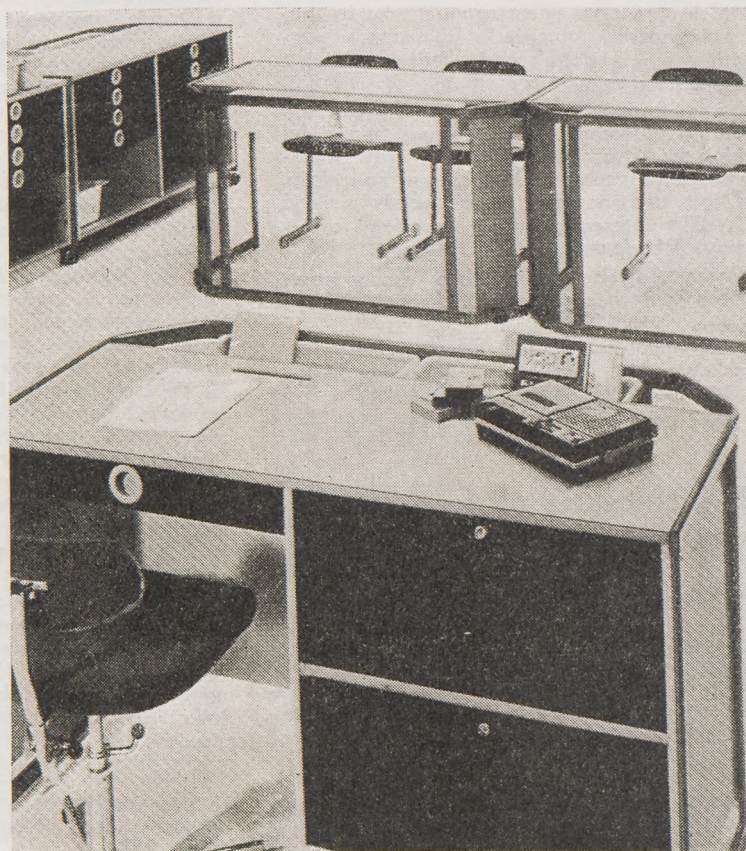
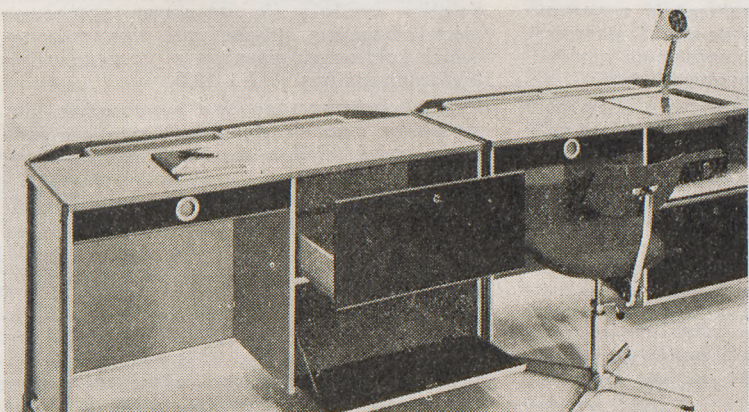
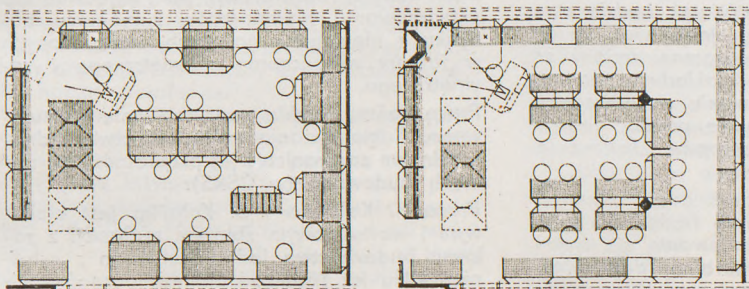
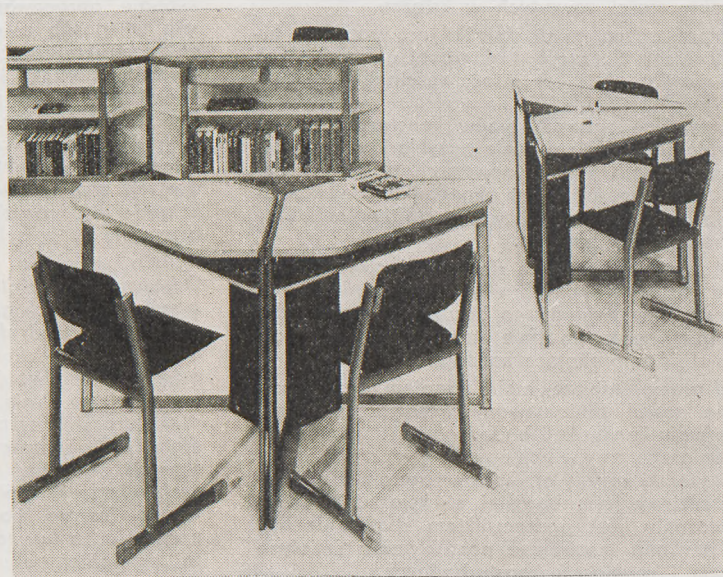
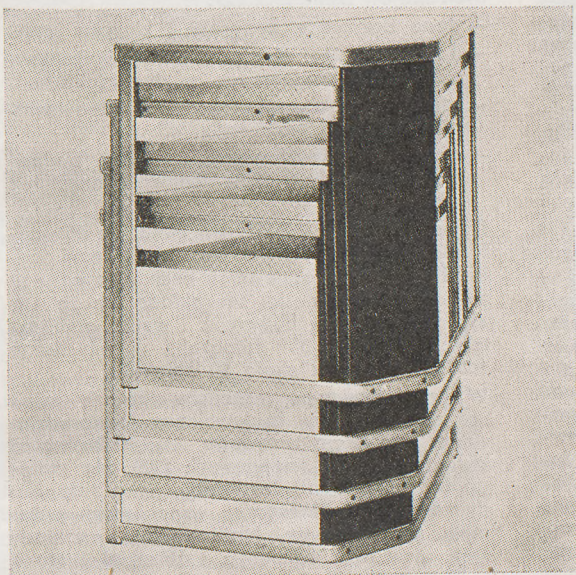
teriałem deficytowym, stąd stosowanie w przemyśle meblarskim surowców zastępczych.

Na szczególną uwagę zasługiwał zestaw mebli szkolnych. Przeprowadzone w latach 1971–75 reformy w fińskim szkolnictwie podstawowym wymagały wyposażenia szkół w odpowiednie meble. Rezultatem wieloletnich poszukiwań są wielofunkcyjne meble „V-element”, których autorką jest Sarra Sappinen, projektantka firmy Oy Tskun Tehtaat. Podstawowymi elementami zestawu są: stół w kształcie trójkąta o ściętych wierzchołkach oraz elementy prostokątne, które odpowiednio wykończone mogą mieć zastosowanie jako stoły dla uczniów, stoły dla nauczycieli lub jako regały – szafki. Poza tym do zestawu należą dwa rodzaje krzesel oraz pojemniki na przybory

szkolne. Stoły można w zależności od potrzeb zestawiać w różnorodne układy do pracy indywidualnej i zbiorowej.

Fińska sztuka użytkowa ma długą i bogatą tradycję. Już w 1857 r. powstało w Finlandii, jako drugie na świecie, Stowarzyszenie Sztuki Wzornictwa Przemysłowego, czuwające nad prawidłowym rozwojem wzornictwa przemysłowego i rzemiosła artystycznego. Prowadzi ono bardzo ożywioną działalność informacyjną (wystawy, zjazdy, wydawnictwa) w kraju i za granicą, posiada bogate zbiory biblioteczne, archiwum fotograficzne i jest w trakcie organizowania muzeum. Obok Stowarzyszenia istnieje w Finlandii, założony w 1911 r., Zwią-

zek Sztuki Wzornictwa Przemysłowego ORNAMO, będący centralną organizacją zawodową grupującą projektantów. Od 1966 r. ORNAMO składa się z czterech sekcji, które tworzą: projektanci mody MTO, projektanci wnętrz SIO, projektanci wzorów przemysłowych TKO oraz projektanci teksyliów TEXO. Związek prowadzi działalność informacyjną, aranżuje wystawy, konkursy, kursy szkoleniowe, utrzymuje łączność z krajowymi i zagranicznymi organizacjami projektantów, z resortem handlu i przemysłu, odbiorcami i władzami. Rokrocznie przyznawana jest nagroda, tzw. Piłka ORNAMO, dla wyróżniających się zakładów przemysłowych, stowarzyszeń i wydawnictw za wybitną działalność w dziedzinie wzornictwa przemysłowego. (aje)

Konstruktor — architektom

Maciej Gintowt

W grudniu ubiegłego roku ukazała się cenna pozycja edytorska pt. „Konstrukcje budowlane dla architektów”^{*}.

Jest to obszerny podręcznik dla studentów wydziałów architektury wyższych uczelni technicznych.

Na ponad 450 stronach książki autor jej, prof. dr inż. Władysław Borusiewicz, przedstawia zasady kształtowania układów konstrukcyjnych. Czyni to w sposób jasny, przejrzysty i atrakcyjny. Tekst podręcznika zilustrowany jest 600 niezwykle starannie wykonanymi rysunkami. Są one bardzo pomocne, a nawet niejednokrotnie niezbędne do przyswojenia sobie treści zawartych w książce.

Wprowadzeniem do książki jest krótki rys historyczny. Po części traktującej o materiałach budowlanych i ich właściwościach konstrukcyjnych następuje szczegółowe omówienie wszystkich znanych typów konstrukcji, zwołaniem się na wiele przykładów wybudowanych lub zaprojektowanych obiektów. Ponadto omówiona jest ekonomika projektowania oraz czynniki wpływające na trwałość i bezpieczeństwo budowlane.

Mimo że we wstępie do książki powiedziano, że jest ona podręcznikiem akademickim, to jednak ze względu na bardzo obszerne i dogłębne potraktowanie tematu powinna się znaleźć w bibliotece każdego architekta.

W pracy niniejszej, moim zdaniem, zbyt skromnie został potraktowany rozdział „Kierunki rozwoju konstrukcji budowlanych”. Wydaje się konieczne, aby w następnych wydaniach książki szerzej zostały omówione zagadnienia przyszłościowe, tym bardziej że książka w swym założeniu jest podręcznikiem dla studentów i powinna inspirować poszukiwania śmiałych form i rozwiązań konstrukcyjnych.

Drugim zastrzeżeniem, jakie mi się nasunęło, jest brak nazwisk twórców przy publikowanych dziełach architektoniczno-budowlanych. Zdaniem moim, w przyszłych edycjach książki należałoby ten mankament usunąć, jako że znajomość nazwisk autorów studiowanych przykładów należy do ogólnej wiedzy architekta o architekturze.

Wspomnianymi uwagami nie staram się umniejszyć wartości recenzowanej książki. Jej treści dydaktyczne, obok dobrej szaty i starannego opracowania graficznego sprawiają, że jest ona pozycją, którą należy polecić wszystkim interesującym się sprawami architektury i budownictwa.

Książkę tę trzeba zapisać jako jeszcze jeden sukces wydawniczy „Arkady”.

^{*} Władysław Borusiewicz, *Konstrukcje budowlane dla architektów*, wyd. II zmienione i uzupełnione, s. 455, il. 600, tabl. 3. Wyd. Arkady, Warszawa 1973.

O architekturze zakładów przemysłowych

Barbara Mirska

Książka Zdzisława Arcta^{*} stanowi cenną pomoc dla studentów, dla których przede wszystkim jest przeznaczona. O architekturze przemysłowej pisze się u nas nie za często, chociaż związane z nią problemy przerastają nie tylko wiedzę, ale i możliwości niejednego architekta. Książka będzie więc służyć niewątpliwie i wielu architektom projektującym zakłady przemysłowe.

Autor słusznie podkreśla szczególną rolę architekta w zespole projektantów grupującym technologów, konstruktorów, instalatorów, energetyków, ekonomistów i specjalistów z innych dziedzin. Rola ta polega nie tylko na konieczności koordynowania prac nad kształtowaniem brył obiektów przemysłowych, umożliwiających optymalny przebieg procesów technologicznych. Architekt, korzystając coraz częściej z nauk socjologicznych, psychologicznych i medycznych, reprezentuje najbardziej skutecznie interesy załogi zakładu przemysłowego. Autor analizuje również wiele innych zagadnień: rozwój i rozmieszczenie przemysłu (historia, lokalizacja ogólna i szczegółowa, strefy ochronne), zagospodarowanie przestrzenne (teren, uzbrojenie, zabudowa) oraz czynniki kształtujące zakład przemysłowy (proces produkcyjny, transport, składowanie, warunki pracy). W jednym z doskonale opracowanych rozdziałów przedstawia w sposób zwięzły rozwiązania budowlano-konstrukcyjne obiektów przemysłowych oraz omawia kierunki i metody typizacji w budownictwie przemysłowym na podstawie unifikacji parametrów. Książka zawiera charakterystykę metod projektowania oraz krótką informację o efektywności ekonomicznej inwestycji przemysłowych. Szczególną wartością książki jest rozdział poświęcony rozwojowi przemysłu w świecie i w Polsce.

Trafnie uwypukla te sprawy autor, pisząc: Odrażająca „architektura” brudnej fabryki — o zróżnicowanych gabarytach wielkiego skupiska różnych budynków, rozrzuconych na terenie fabryki — kontrastująca z architekturą osiedla, szkodliwość dla otoczenia, hałas, dymy, wycieki i nie zawsze humanitarne warunki pracy w samej fabryce są chyba źródłem tych obciążonych tradycją nawyków myślowych i w dużej części podstawą wymienionych obaw. Współczesny zakład przemysłowy, a jeszcze bardziej zakład niedalekiej przyszłości, o harmonijnej architekturze, zwartej, jednolitej zabudowie i estetycznie urządzonej terenie, nieszkodliwy dla otoczenia i zapewniający atrakcyjne warunki pracy oraz właściwą opiekę socjalną, świadczący również usługi na rzecz osiedla, zmieni niewątpliwie społeczną ocenę przemysłu i jego rolę w strukturze przestrzennej. Wyjątek będzie stanowił przemysł uciążliwy, jakkolwiek i tu nastąpią w przyszłości ogromne zmiany w sposobach kształtowania zakładu i warunkach pracy oraz oddziaływaniu na otoczenie. W tej sytuacji trzeba będzie poddać rewizji nawet najbardziej postępowe koncepcje współczesnych urbanistów.

Podobnie trafnie przekazuje autor aktualne tendencje podkreślające rolę środowiska pracy pisząc: *Ponieważ kształtowanie się świadomości społecznej i kulturalnej oraz więzi społecznych w naszym społeczeństwie zależy w znacznym stopniu od warunków środowiska pracy zakładów przemysłowych, całkowicie uzasadnione są wysokie wymagania w stosunku do kształtowania tego środowiska. Wymagania te obejmują nie tylko wnętrze zakładu, ale i kształt zewnętrzny obiektów, ich wzajemne relacje przestrzenne, całość zagospodarowania przestrzennego terenu i stosunek do otoczenia — a więc kompleksową problematykę architektury przemysłowej.*

Przyпускаjąc, że te, być może zbyt obszerne, fragmenty omawianej książki dają dobre wyobrażenie o aktualności problemów, wnikliwość w ich analizowaniu oraz celność sformułowań użytych przez autora. Książkę gorąco polecam tym, którzy chcą zgłębić tę jedną z najbardziej złożonych dziedzin techniki, jaką jest projektowanie zakładów przemysłowych.

^{*} Zdzisław Arct, *Projektowanie architektoniczne zakładów przemysłowych*. Podręcznik akademicki, wyd. 1, Arkady, Warszawa 1974, s. 296, rys. 334, tabl. 11, nakład 5000.

Domki jednorodzinne za granicą

Donat Putkowski

Nadesłana nam książka^{*} czeskich architektów, Františka Kobosila i Stanislava Kolačka, jest właściwie album budownictwa jednorodzinne — zawiera 508 ilustracji na 307 stronach. Główna część pracy, w której zgromadzono materiał fotograficzny i rysunkowy przedstawiający budownictwo jednorodzinne w 12 krajach, poprzedzone jest krótkim wprowadzeniem w obecną sytuację budownictwa jednorodzinne w ČSRS.

We wstępie każdej z dwunastu części zawierających materiał ilustracyjny z poszczególnych krajów zamieszczono:

- dane dotyczące geografii i klimatu kraju,
- dane liczbowe obrazujące rozwój budownictwa jednorodzinne w danym kraju,
- zasady finansowania i systemu kredytowania tego budownictwa,
- stopień uprzemysłowienia produkcji budowlanej całych budynków jednorodzinnych lub ich części.

Bogaty materiał ilustracyjny obrazuje 79 przykładów, z przytoczonym krótkim opisem i podkreśleniem najistotniejszych cech omawianego rozwiązania; materiał ten składa się ze 159 rysunków planów budynków i detali architektonicznych oraz 359 fotografii, w tym liczne fotografie wnętrza około 40 obiektów.

W przedstawionym materiale znalazły miejsce wszystkie typy budownictwa jednorodzinne, z wyraźną przewagą budynków wolno stojących (48) i szeregowych (12). Na szczególne podkreślenie zasługuje pokazanie budynków prefabrykowanych wznoszonych systemem przemysłowym. Najliczniejsze przykłady tych rozwiązań pochodzą z Wielkiej Brytanii i Republiki Federalnej Niemiec. Oprócz tego przedstawiono również inne systemy licznych wytwórni, stosujących często bardzo interesujące, własne lekkie konstrukcje, gdzie plac budowy ograniczony jest wyłącznie do przygotowania fundamentów i montażu budynku z elementów gotowych, wyposażonych w faktury wykończenia wewnętrznego i zewnętrznego.

Pracę kończy krótkie podsumowanie zatytułowane: *Racjonalizacja w budownictwie jednorodzinne za granicą i jej przydatność na naszych budowach (w ČSRS)*.

Praca F. Kobosila i S. Kolačka jest ciekawym i wartościowym zbiorem realizacji z zakresu budownictwa jednorodzinne z ostatnich kilku lat (poprzedzających bezpośrednio cykl wydawniczy, ukoronowany ukazaniem się omawianej pozycji).

Pewnym mankamentem jest to, że w książce zaprezentowano wyłącznie przykłady budownictwa jednorodzinne z krajów kapitalistycznych.

Książka wyróżnia się starannym opracowaniem edytorskim, trochę razi wprowadzenie dwóch kolorowych rysunków z prospektów firm budowlanych (rys. 117 i 123).

Pozycja przeznaczona jest w zasadzie dla szerokiego ogółu czytelników, może być jednak również źródłem inspiracji dla architekta-projektanta.

Trzeba podkreślić, że tego rodzaju wydawnictwa przyczyniają się niewątpliwie do podniesienia kultury mieszkaniowej i zaostrenia wymagań zwłaszcza w odniesieniu do budownictwa jednorodzinne.

^{*} František Kobosil, Stanislav Kolaček, *Rodinné domky v zahraničí*. SNTL, Praha 1972, s. 307, il. 508.

Szkoła czy podręcznik dla budownictwa wiejskiego

Ignacy Tłoczek

Niełatwo jest w dziedzinie techniki mówić o czymś, co pojawia się rzadko, bowiem niejedną trzeba by przyjąć dlań płaszczyznę odniesienia: przeszłą, obecną i przyszłą. „Ruralistyka”¹ została napisana w 1969 r., opuściła zakłady graficzne w kwietniu 1972 r., a do rąk krytyka dostała się w styczniu br. Tymczasem w ciągu tych bez mała pięciu lat zaszły na polskiej wsi zmiany, o których nie śniło się rolnikom-tradycjonalistom, a co architekci od lat budowali na łodzi. Niewielu twórców ma w swej naturze pasję wybiegania myślą w przyszłość, choćby to miało się odbyć kosztem potrzeb dzisiejszego dnia.

Temat budowy przyszłego obrazu polskiej wsi, podejmowany nieśmiało w latach czterdziestych, znalazł się w okresie gwałtownego uprzemysławiania kraju w rzędzie spraw ostatnioplanowych. Od czasu do czasu przymierzało się doń różne doktrynalne modele, nie poparte badaniami, bo wśród nauk stosowanych zajmował szary koniec. W osadnictwie i budownictwie wiejskim eksperymentowano przez wiele lat na miarę ówczesnych zapałów inwestycyjnych, na szczęście bez większych strat. W owych latach, chudych dla nauki, niewielu było śmiałków, którzy zdobyliby się na odwagę napisania praktycznego podręcznika, obejmującego całokształt spraw z zakresu planowania i zabudowy wsi.

Jednym z pierwszych architektów, którzy starali się przelamać złą passę w tej zapoznanej dyscyplinie nauk i podjęli próbę skierowania jej na tory nowoczesności, jest niewątpliwie Andrzej Rzymkowski. Jego zainteresowaniem budownictwem inwentarskim skupiły się na dwóch czynnikach o decydującym znaczeniu dla produkcji zwierzęcej, mianowicie na warunkach środowiska zwierzęcego i na organizacji pracy w budynkach inwentarskich².

Równie bliska jego zainteresowaniom sprawa planowania obszarów wiejskich znalazła swe odbicie w jego wcześniejszych pracach projektowych i publicystycznych³. Od 1956 r. obaj z Chowańcem podejmują próbę syntezy zabudowy obszarów rolniczych, której wyniki określili nazwą „ruralistyka”⁴.

W notce wydawniczej czytamy, że książka jest podręcznikiem dla studentów wyższych uczelni technicznych i że może być ponadto wykorzystana przez inżynierów i techników przy planowaniu i projektowaniu obiektów budownictwa rolniczego. Moim zdaniem, studenci wyższych uczelni technicznych nie mogą z tego podręcznika korzystać, ponieważ problematyka rolnicza, odnosząca się do planowania osiedli i budownictwa wiejskiego, została zredukowana do minimum, po kolejnej reorganizacji programów nauczania. Nieco korzystniej kształtuje się program realizowany w akademiach rolniczych, ale tylko w odniesieniu do zagadnień z zakresu technologii produkcji uwarunkowanej przez budynek.

Obecnie więc książka Rzymkowskiego i Chowańca cieszy się dużym wzięciem w biurach projektów i w instytucjach naukowo-badawczych jako swego rodzaju samouczek dla absolwentów uczelni rolniczych i technicznych, nie obeznanych ze sprawami budownictwa i gospodarki przestrzennej na wsi. Jasny układ treści, przystępna forma i sugestywne ilustracje ułatwiają przyswojenie trudnej problematyki.

Niegdyś, w okresie upowszechniania pozaszkolnej oświaty, ukazywały się różne samouczki. Wówczas było to następstwem niedorozwoju szkolnictwa zawodowego. Obecnie sytuacja się odwróciła, ale skutki są podobne. Tylko krok dzieli nas od kryzysu nauczania zawodu systemem szkolnym. Na te symptomy

jednak zbyt słabo reagują instytucje wydawnicze.

Ten trudny do wymówienia dla Polaka termin, ukuty w niearchitektonicznym środowisku jako rzekomo wiejski odpowiednik pojęcia urbanistyki, wprowadzili autorzy w dobrej wierze na oznaczenie wszystkiego, co się tyczy zabudowy wsi. Wydawca afirmując go dał nam na odwrócie karty tytułowej omawianej tu książki następujące wyjaśnienie:

Ruralistyka – to nowe pojęcie obejmujące pełny obraz zagadnień planowania obszarów rolniczych i budownictwa wiejskiego – analogicznie jak urbanistyka, która dotyczy zagadnień planowania i budownictwa w miastach.

To nieprzekonujące edytorskie tłumaczenie kontrowersyjnego językowego nowotworu, zbytek wobec jednoznacznie brzmiącego podtytułu „Planowanie obszarów rolniczych i budownictwa wiejskie”, nie osłabia oczywiście wartości wydawnictwa, lecz jedynie irytuje czytelnika swą napuszością.

Najważniejszy jest cel, któremu książka ma służyć – potrzebie uzyskania wysokich zbiorów i obniżenia kosztów społecznych produkcji, jak to powiedziano we wstępie. Głównym celem planowania terenów rolniczych jest racjonalne wykorzystanie arealu użytków rolnych i ograniczenie strat do minimum.

Zastosowanie odpowiednich środków techniki w toku produkcji rolniczej oraz ekonomiczne zasady organizacji są naczelnymi motywami przewijającymi się przez wszystkie rozdziały publikacji. A przyznać trzeba z uznaniem, że zakres poruszonych tutaj spraw jest niemały. Autorzy mieli nie lada kłopot, aby na szesnastu arkuszach drukarskich zamknąć problematykę osadnictwa, urządzeń rolnych, kształtowania krajobrazu, ekonomiki i organizacji gospodarstwa wiejskiego, technologii produkcji rolniczej, techniki budowlanej i architektury. Dla czytelnika interesujące byłoby porównanie omawianej tu publikacji z poprzednimi pracami obu autorów – czy jest to nowe ujęcie tematu i jak się prezentuje na tle całokształtu piśmiennictwa z tego tak rozległego obszaru wiedzy.

Odpowiedź brzmi pochlebnie: indywidualność Rzymkowskiego, a zwłaszcza jego poszukiwawcza pasja nie znoszą powtórzeń. Jego niezaspokojone odkrywcze dążenia, sprzężone z docieklivością współpartnera, uwieńczone zostały pozytywnym wynikiem. Trzeba bowiem stwierdzić, że do tej pory nie mieliśmy szczęścia do ujęć syntetycznych zabudowy wsi. O dalekowzroczności autorów świadczy m.in. fakt, iż z kilkuletnim wyprzedzeniem wysunęli głoszone w środowiskach architektonicznych postulaty dotyczące koncentracji sieci urządzeń społecznych na obszarach żywielskich, niedawno ustalone w decyzjach rządowych o tworzeniu gmin.

W tym tak bogatym pod względem treści podręczniku wyczuwa się pewien brak równowagi w rozłożeniu tematyki. I tak np. w dziale o budownictwie autorzy poświęcili aż 30% objętości sprawom środowiska zwierzęcego, natomiast zdawkowo potraktowali tak ważną dziedzinę, jaką jest mechanizacja procesu technologicznego we wszystkich typach budynków inwentarskich, a zwłaszcza w fermach o przemysłowych metodach produkcji. Pewne braki odczuwa się również w sprawach dotyczących tektoniki budynków kształtowanych w warunkach uprzemysłowienia budownictwa.

¹ A. Rzymkowski, M. Chowaniec, *Ruralistyka (Planowanie obszarów rolniczych i budownictwo wiejskie)*, Arkady, Warszawa 1972 r. Obj. 20,8 ark. wyd., nakł. 3170 egz. Cena zł 37.–.

² *Budynki dla zwierząt gospodarskich*, PWRL 1963.

³ *Planowanie osiedli wiejskich w terenach górskich*, BiA 1954.

⁴ Źródłem tego terminu jest niewątpliwie słowo „ruralista” – specjalista w zakresie planowania i zabudowy wsi (red.).

WALNE ZEBRANIE ODDZIAŁU ŁÓDZKIEGO (6.VI.74) przedyskutowało główne problemy architektoniczne i urbanistyczne Łodzi i województwa łódzkiego, dokonało wyboru nowych władz Oddziału i uchwaliło nowe wytyczne do dalszej jego działalności.

Wiele uwagi poświęcono Oddziałowi Architektury utworzonemu przed rokiem przy Politechnice Łódzkiej, który cierpi na niedostatek samodzielnymi pracownikami naukowymi. Podkreślono przy tym konieczność wprowadzenia zmian w systemie nauczania architektury w ogóle. Mówiono o stale występujących jeszcze niedomaganiach organizacyjnych utrudniających pracę projektanta i odbijających się ujemnie na jakości projektów. Krytykowano ograniczone możliwości wykonawstwa i niedostatek materiałów budowlanych i wykończeniowych. Postulowano usprawnienie trybu organizowania i przeprowadzania konkursów sarpowskich. Zastanawiano się nad znalezieniem takich form i metod działalności SARP, które zapewniłyby jak największą jej efektywność. Podkreślono w związku z tym, że działalność tę powinny prowadzić przede wszystkim koła SARP. Dyskutując sprawy architektury, domagano się, aby nowy Zarząd Oddziału zajął się sprawą Łowicza, i to zarówno jeśli chodzi o jego plan zagospodarowania przestrzennego, jak i projekty poszczególnych obiektów. Zwracano przy tym uwagę, że wiele błędnych decyzji dotyczących inwestycji budowlanych spowodowanych jest brakiem architektów w powiatach. Mówiono również o potrzebie szerszego propagowania pracy architektów i jej rezultatów. W związku z tym wyrażano się z uznaniem o zeszytach „Architektury” nr 5-6/1973, poświęconym całkowicie Łodzi.

Wnioski wypływające z dyskusji były podstawą uchwalanych przez Walne Zebranie wytycznych do dalszej działalności Oddziału oraz do przygotowania udziału w Walnym Zjeździe Delegatów SARP.

Nowo wybrane Prezydium Zarządu Oddziału ukonstytuowało się następująco: prezes – Jan Michalewicz (ponownie), wiceprezisi: Kazimierz Basiak, Jerzy Kurmanowicz, sekretarz – Krzysztof Muszyński, skarbnik – Marian Magdziak, członkowie – Witold Marchwicki, Gabriel Mirecki, Włodzimierz Nowakowski, Andrzej Raszewski.

PREZES SARP HENRYK BUSZKO OTRZYMAŁ HONOROWE CZŁONKOSTWO AMERYKAŃSKIEGO INSTYTUTU ARCHITEKTURY (AIA). Uroczystość nadania członkostwa odbyła się w Waszyngtonie podczas Kongresu AIA. Uczestniczyła w niej 6-osobowa delegacja Zarządu Głównego SARP, która w tym czasie przebywała w Stanach Zjednoczonych (17 – 31. V. 74) w celu omówienia programu współpracy pomiędzy Stowarzyszeniem Architektów Polskich i Amerykańskim Instytutem Architektury. W tym roku członkostwo honorowe AIA otrzymało 11 architektów z Europy, Ameryki Południowej i Kanady.

XII SPOTKANIE DELEGACJI PREZYDIÓW STOWARZYSZEŃ ARCHITEKTÓW KRAJÓW SOCJALISTYCZNYCH odbyło się w tym roku w Bukareszcie w dniach 3 – 10 czerwca. Tym razem organizatorzy spotkania (Związek Architektów Rumuńskich) nie przewidzieli udziału naczelnich redaktorów czasopism architektonicznych. Temat obrad: wymiana doświadczeń z działalności stowarzyszeń, udoskonalenie form współpracy między stowarzyszeniami architektów, przygotowania do udziału w XII Kongresie Międzynarodowej Unii Architektów, który odbędzie się w 1975 r. w Madrycie. W spotkaniu uczestniczyły delegacje prezydiów stowarzyszeń Bułgarii, Czechosłowacji, Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej, Polski, Rumunii, Węgier, Związku Radzieckiego. Delegację polską stanowili: prezes SARP Henryk Buszko, wiceprezes Tadeusz Barucki, sekretarz generalny Adam Kotarba. Następne spotkanie odbędzie się w 1975 r. na Węgrzech.

AUTOMATYKA GRW dla urządzeń klimatyzacyjnych

Wasze zadania w zakresie automatyzacji możemy w sposób niezawodny i ekonomicznie opłacalny rozwiązać stosując naszą aparaturę systemu URSAMAT K 4000, znajdującą zastosowanie we wszystkich gałęziach gospodarki narodowej.

Do automatyzacji działania urządzeń wentylacyjnych, ogrzewczych i klimatyzacyjnych oferujemy cały program rozwiązań problemowych, wyróżniających się optymalnymi parametrami wydajności i małymi nakładami na doгляд i konserwację.

**PROSIMY ZWRACAĆ SIĘ DO NAS
O SZCZEGÓŁOWĄ DOKUMENTACJĘ!**

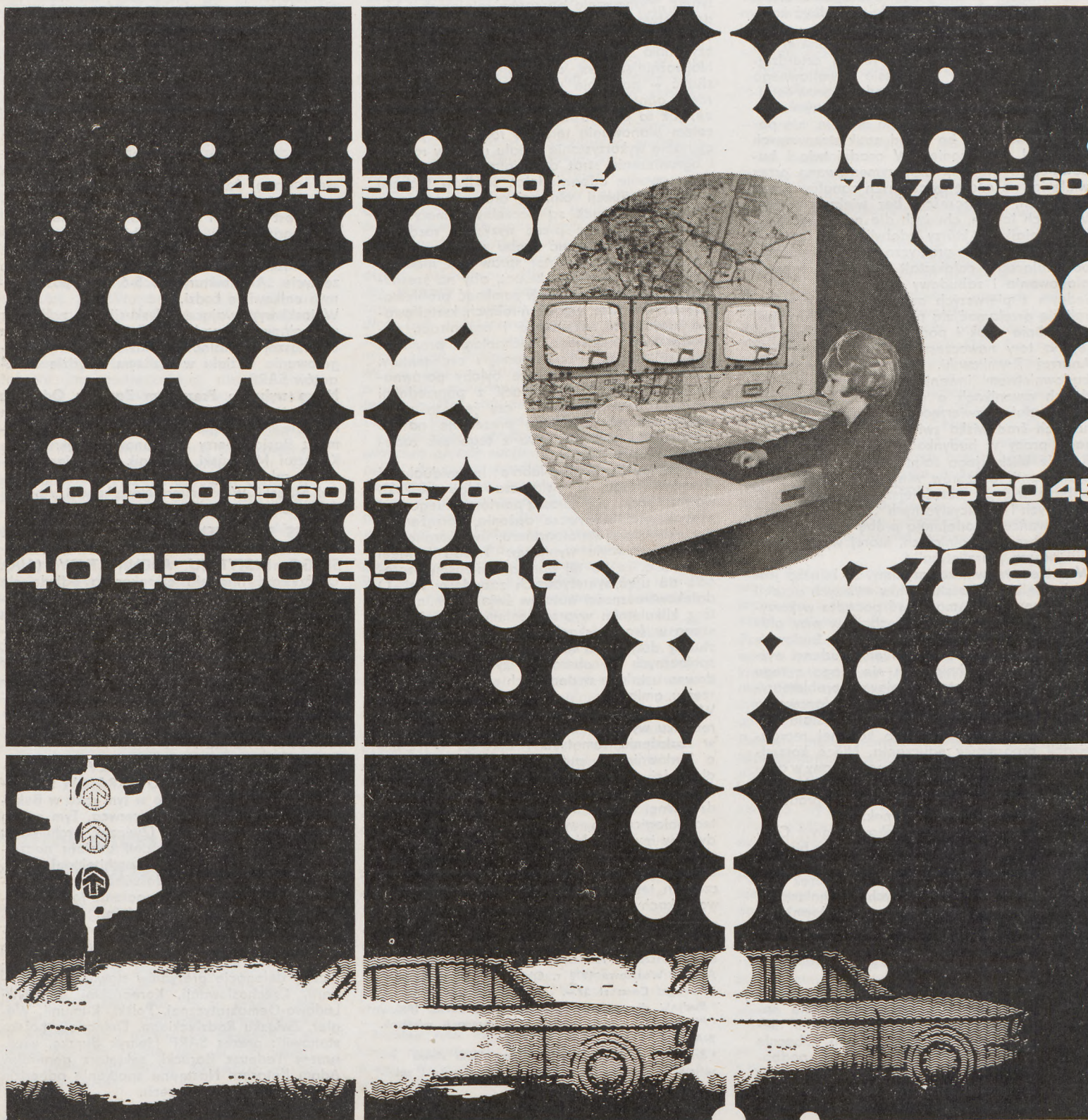
VEB Geräte- und Regler-Werke
Teltow
Centralny zakład budowy urządzeń do pomiarów przemysłowych, sterowania i regulacji.

Biuro Techniczno-Handlowe phz
„Elektrotechnik”
przy Ambasadzie NRD w Polsce
Aleja 1 Armii Wojska Polskiego 2
00-582 Warszawa

Elektrotechnik
EXPORT-IMPORT

ELEKTROTECHNIK EXPORT-IMPORT
USPOŁECZNIONE PRZEDSIĘBIORSTWO HANDLU
ZAGRANICZNEGO
NIEMIECKIEJ REPUBLIKI DEMOKRATYCZNEJ
DDR - 102 BERLIN, ALEXANDERPLATZ 6
HAUS DER ELEKTROINDUSTRIE

Redagują zespoły korespondentów przy RU SZSP politechnik i wyższych uczelni plastycznych, działające na wydziałach architektury i projektowania plastycznego.

Redaktor Kolumny — Janusz Korzeń

Korespondenci:

GDANSK WA	— Zbigniew Pszczulny
GLIWICE WA	— Jan Kidowa
KRAKÓW ASP	— Maria Tomal
KRAKÓW WA	— Anna Franta
ŁÓDZ WA	— Bożena Kostelecka
POZNAŃ PWSSP	— Marian Jańczak
POZNAŃ WA	— Jarosław Pudliński
SZCZECIN WA	— Piotr Jassem
WARSZAWA WA	— Wiesław Stasiewicz
WROCLAW WA	— Krzysztof Filipowicz

Propekt graficzny czółwki — Sławomir Lewczuk

Adres Zespołu Koordynacyjnego: RW SZSP, Wydział Architektury Politechniki Krakowskiej, 31-155 Kraków, ul. Warszawska 24.

KOLUMNA STUDENCKA NR 88

Dziennik wileński

MARTA ZAJACZYŃSKA
WYDZ. BUDOWNICTWA
I ARCHITEKTURY
POLITECHNIKI ŚLĄSKIEJ

6 sierpnia

Jestem więc w Wilnie. Zmęczona podróżą i upałem.

Mieszkamy w jednym z dwóch nowych akademików, będących zaczątkiem przyszłej dzielnicy akademickiej, Antakalnis, położonej nieco za miastem, na wzgórzu, w lesie. Z okien mojego pokoju widzę panoramę miasta. Szczególnie piękna jest nocą.

Jestem ciekawa tego miasta

Jutro — zwiedzanie Wydziału Budowlanego i innych, wybudowanych już obiektów miasteczka akademickiego.

7 sierpnia

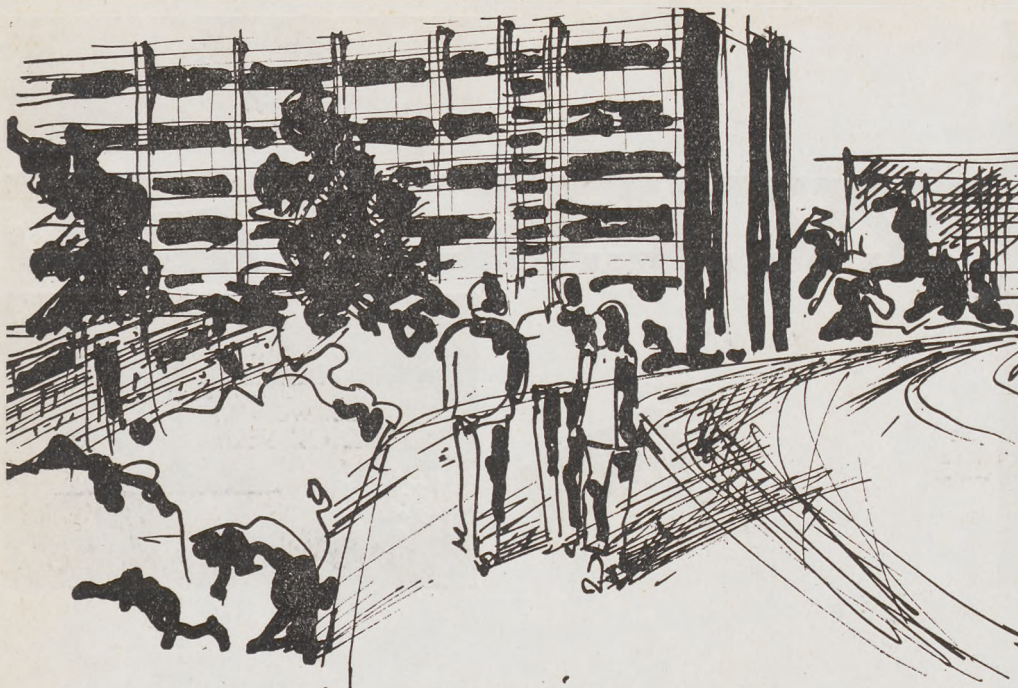
Wstajemy wcześnie, o 8 rano biegniemy do sąsiedniego akademika na śniadanie (na parterze znajduje się duża stołówka — bar), po śniadaniu zbieramy się pod akademikiem i w towarzystwie opiekunów polskich i litewskich zwiedzamy miasto i jego najciekawsze obiekty.

Dzisiaj byliśmy w Instytucie Budowlanym. Ma 5 wydziałów: Architektury (1 kierunek), Budownictwa Miejskiego (3 kierunki), Budownictwa Ogólnego (2 kierunki), Mechaniki (3 kierunki) i Ekonomiki.

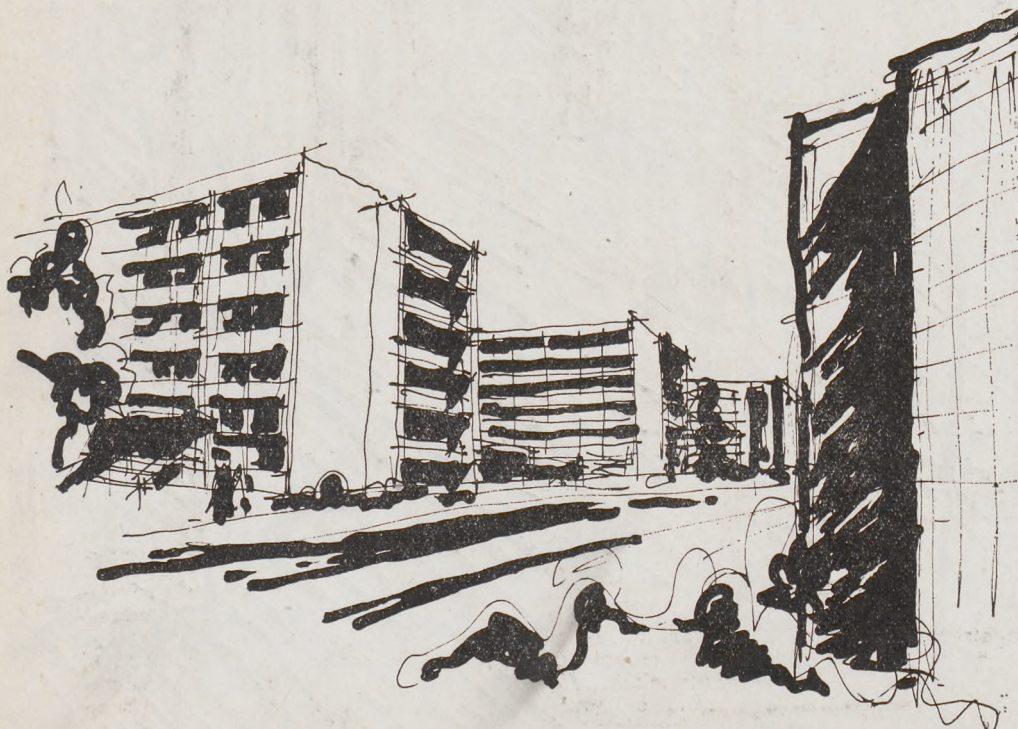
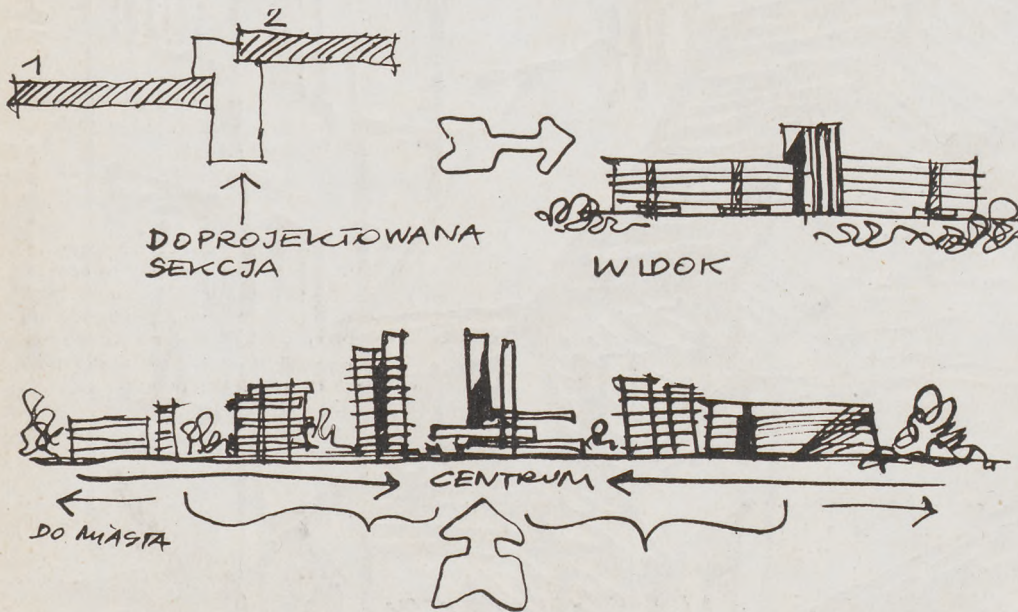
Na studiach dziennych i wieczorowych kształci się po 2,5 tys. studentów, a na zaocznych — 300 studentów. Wykłady dla 9 grup prowadzone są w języku litewskim, zaś dla 3 grup — w języku rosyjskim.

Kompleks obiektów akademickich położony jest w lesie. Gmach Instytutu jest nowoczesnym 7-kondygnacyjnym budynkiem o przeciętnej bryle. Gdy zbliżamy się — zaskakuje nas

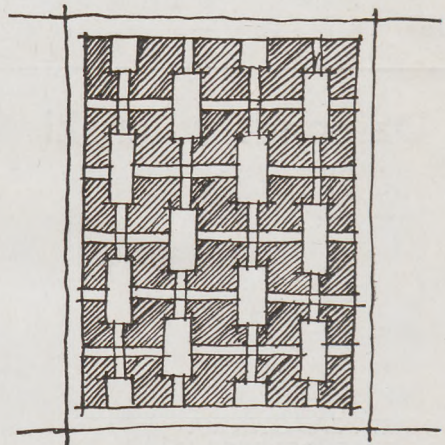

WILNO - DZIELNICA AKADEMICKA

jego doskonałe wykończenie i elegancja detalu. Uderzająca jest świeżość w stosowaniu kamienia, drewna, metalu. Wchodzimy do środka. Wnętrza bardzo dobre. Ciekawie rozwiązane oświetlenie. Dowiaduję się, że było specjalnie projektowane i wykonane dla Instytutu, tak samo jak świetne, nowoczesne meble. Na korzytarzach w gablotach prace studentów architektury. Oglądamy rysunki, grafiki, oleje. Chyba trochę słabsze od podobnych, semestralnych prac polskich studentów. Przechodzimy dalej, gdzie wystawione są projekty i makiety. Tutaj porównanie wypada bardziej na korzyść studentów litewskich: uderza pomysłowość i brak sztampy. Intuicja architektoniczna, wycucie materiału, które dominują w projektach studenckich, owocują później w budowanych obiektach na Litwie. Mamy możliwość przekonać się o tym podczas wycieczki po nowych dzielnicach mieszkaniowych Wilna. Dla mnie – bomba!

Nowe dzielnice to Zirmunai, Władzienaje, Karolinka, liczące po 45 tys. mieszkańców. Wszystkie o urozmaiconych sylwetkach, budowane z wielkiej płyty z fabryki domów, więc typowe. Aby jednak uniknąć jednostajności, projektanci zastosowali pewne elementy indywidualnie, np. prefabrykowane osłony klatek

schodowych, wejścia, elementy małej architektury kształtujące otoczenie budynków. W celu zróżnicowania ich brył zastosowano kompozycje z bloków typowych z połączoną z nimi specjalnie zaprojektowaną sekcją. Również budynki usług podstawowych (szkoły, przedszkola, żłobki) oraz pawilony handlowe projektowane są dla każdej dzielnicy indywidualnie. Daje to bardzo dobre efekty.

Dbałość o ciekawy plastycznie kształt osiedla jest szczególnie ważna, gdy topografia terenu jest mało zróżnicowana. Tak jest w przypadku osiedla Karolinka. Zastosowano tu jeszcze jeden chwyt – mianowicie zmianę wysokości budynków, z tendencją ich wzrastania od otaczającego dzielnicę lasu w kierunku centrum.

Najbardziej podobała się nam dzielnica Władzienaje – projektowana przez architekta M. Aleksenisa. Opracował on projekt wstępny całej dzielnicy, po czym dla uzyskania zróżnicowanego jej wyrazu architektonicznego podzielono ją na 4 części i powierzono je do dalszego opracowania czterem architektom. Dzielnica składająca się więc z 4 mikrorejónów uzyskuje w ten sposób interesujące wnętrza o niepowtarzalnym charakterze.

Na uwagę zasługuje również szybkie tempo realizacji, utrzymujące powstającą architekturę w jednolitym charakterze. Wszędzie czuje się dbałość o detal, o małą architekturę, o zielen. Zwłaszcza szokujące są dla nas, przyzwyczajonych do nowo powstających mieszkaniowych pustyń kamiennych, kapitalne zielone wnętrza rekreacyjne nowych osiedli wileńskich.

Wszystkie trzy oglądane przez nas dzielnice zbudowano z prefabrykatów, natomiast czwarta, najnowsza – Baltupis, przeznaczona dla 35 tys. mieszkańców, jest w całości wznoszona tradycyjnie – z cegły! Dlaczego? Zdaniem wileńskich architektów, uzyska się w ten sposób lepszą kompozycję architektury z otaczającym terenem, zielenią...

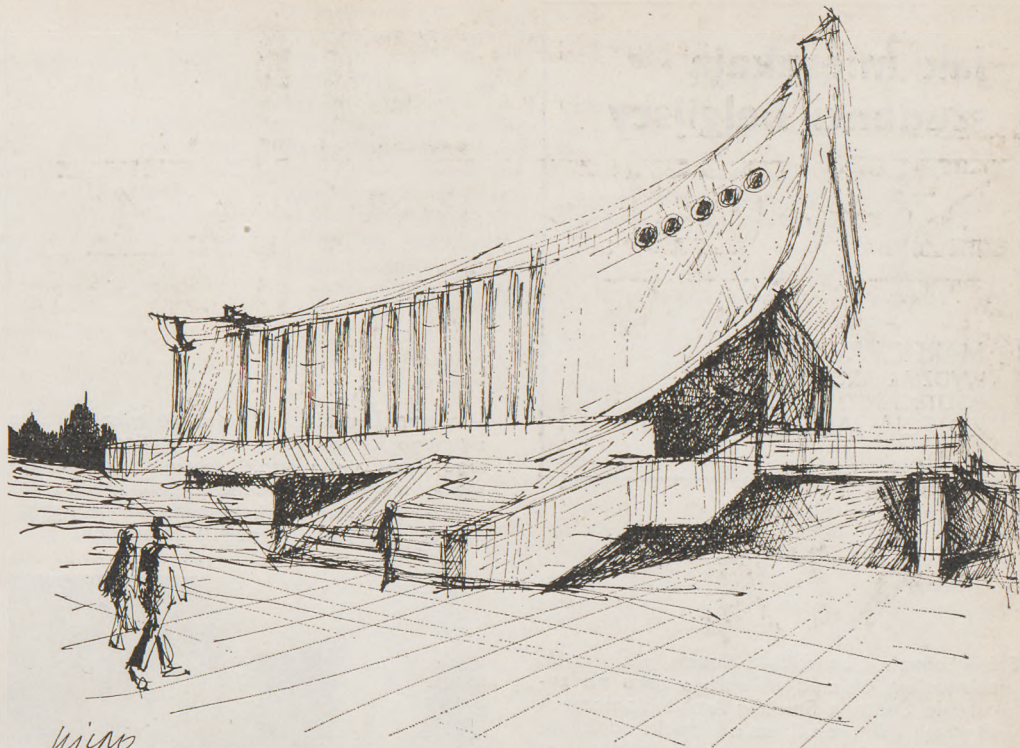
8 sierpnia

Oglądanie zakątków Starego Miasta w towarzystwie uroczej Litwinki, mówiącej znakomicie po polsku, było prawdziwą przyjemnością. Oczywiście zwiedziliśmy dom, w którym mieszkał Adam Mickiewicz, zwiedziliśmy Ostrą Bramę, Basztę Gedymina, stary Uniwersytet Wileński, kilkanaście zabytkowych kościołów, z których kościół św. Anny jest prawdziwym cackiem gotyku, Bazylikę św. Piotra i Pawła, zachwycającą białym barokiem, zwiedziliśmy... Ale nie o tych zabytkach chcę opowiadać. Chiałabym przekazać atmosferę krętych uliczek Starego Miasta, zapach urokliwych zaułków, pokazać urodę podwórek zamkniętych podcieniami, odmalować nastrój panujący w tętniących życiem, małych stylowych lokalikach, w sklepikach z wyrobami litewskiego rzemiosła, biżuterią, materiałami. Gdy zapadnie wieczór i zapłoną stare, ozdobne latarnie, jest tu pięknie.

Prawie codziennie odkrywam nowe urocze zakątki. W związku z uroczystością obchodzoną rocznicą powstania Wilna, Stare Miasto jest poddane gruntownej restauracji. Wnętrza kamieniczek adaptuje się na potrzeby handlu, rzemiosła i gastronomii. Efekty tych prac są już widoczne. Ekskluzywne wnętrza ożywiają zabytkowy urbanistyczny organizm i podkreślają jeszcze jego unikalny charakter. Nie zawsze są stylizowane. Można spotkać tu w starych kamieniczkach, pośród łamańców ścian i dachów, w kadrze ciemnych belkowań wnętrza krzyczące, nowoczesne, ostro kontrastujące z otoczeniem. Działają świetnie. Zapewne dlatego, że oszczędnie projektowane, z żelazną konsekwencją chronione są przed „upiększaniem”.

9 sierpnia

Z tego, co napisałam do tej pory, nietrudno wysnuć wniosek, że poziom architektury litewskiej jest rzeczywiście wysoki. Ale są i potknięcia. Zwiedzaliśmy Pałac Sportów i mieliśmy możliwość porównać go z naszą halą sportową w Katowicach. 1:0 dla nas! Szkoda tylko, że katowicka hala należy do ciągle nielicznych

WILNO
PALAC SPORTU

objektów, którymi możemy się pochwalić, toteż chwalimy się nią, chwalimy... Wileński Pałac Sportów jest drugim w ZSRR obiektem o tej samej konstrukcji. Identycznie skonstruowana hala stoi w Mińsku, różnią się one tylko zewnętrznym – w tym przypadku można użyć tego określenia – wystrojem architektonicznym. Falsz, jaki pełniono ubierając konstrukcję w nową „sukienkę architektoniczną”, daje z miejsca znać o sobie. Obiekt sprawia przykre wrażenie.

Wczoraj pojechaliśmy na wycieczkę do Kowna. Zwiedziliśmy tam kapitalne Muzeum Dia-

blów. Byliśmy też w Trokach sienkiewiczowskich, a po drodze zwiedziliśmy osadę Pirciupis – Pomnik Męczeństwa.

10 sierpnia

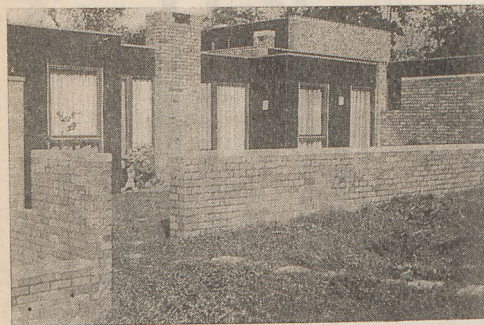
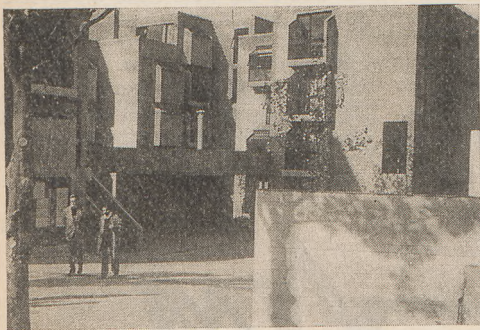
Dzisiaj wieczorem wyjeżdżamy do Leningradu. Wczoraj w nocy bawiliśmy się w najlepszym lokalu Wilna. Udało się nam dość uroczystie zakończyć rozdział pt. „Wilno” i pożegnać się z wileńskimi przyjaciółmi. Po wymianie ciepłych słów, drobnych upominków, pamiątek, kolej na toasty za przyszłe spotkania...

Jak mieszkają studenci belgijscy

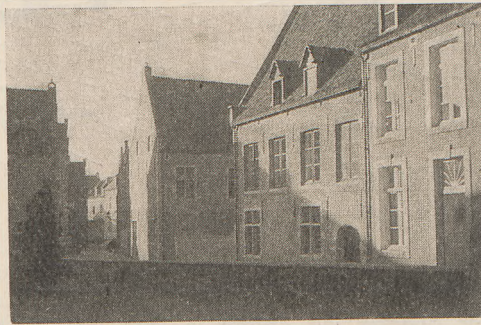
MAREK PAWLAK
WYDZIAŁ ARCHITEKTURY
POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ
ZDJĘCIA JANUSZ KORZEŃ

Stare Louvain i Louvain-la-Neuve, gdzie m. in. przebywałem jesienią ubiegłego roku na zaproszenie Centrum Studiów Architektonicznych w Brukseli i Antwerpii, są od siebie oddalone o 30 km, co jak na stosunki belgijskie jest odległością dość dużą. Są jednak ważniejsze powody, które wpływają na odmienną obustronność ośrodków akademickich. Uniwersytet Katolicki w Louvain staje się coraz bardziej wyłączną domeną Flamandów, zaś Louvain-la-Neuve jest ośrodkiem budowanym tylko dla studentów pochodzenia walońskiego, stanowiącym jeden wielki kombinat uczelniany, mieszczący w sobie wszystko: budynki uczelniane, mieszkania, zespoły usług, obiekty kulturalne i sportowe.

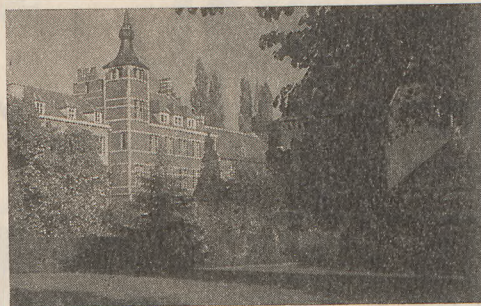
Z różnych przykładów rozwiązania mieszkań dla studentów i kadry nauczającej chciałbym przedstawić bliżej zespół „dywanówki”. Każde ze składających się na nią małych mieszkańek (dwa pokoiki) ma, prócz kominka, przylegający doń ogródek z dywanikiem starannie przyszywanej trawki. Tworzy to specyficzną, uroczą dzielnicę studencką. Obok domków przeznaczonych dla małżeństw studenckich osobną grupę stanowią tu domki studentów IV i V roku, w których każdy z nich zajmuje 2 pokoje, oraz studentów lat pierwszych. Na obrzeżu zbudowano pracownie. Wszystko wygląda całkiem schludnie. Konstrukcja domków — ramy drewniane, obite płytami pilśniowymi.

W starym Louvain, będącym nie tylko siedzibą słynnego Uniwersytetu, ale i stolicą znakomitego piwa „stella artois”, służą studentom zarówno mury miejscowego beguinage'u*, jak i nowo zbudowane akademiki, przede wszystkim zaś stare mieszczańskie kamienice.

Beguinage w Louvain to na pierwszy rzut oka przeurocze średniowieczne miasteczko kamieniczek z czerwonej cegły, krytych czerwoną dachówką, z kamiennymi portalami, miasteczko nad mrocznym wartkim kanałem, z brukowanymi uliczkami, wiszącymi latarniami... Kamieniczki zagospodarowywane są (beguinage poddano właśnie gruntownej, kompleksowej rewaloryzacji) od parteru po strychy, przy czym te ostatnie są najbardziej atrakcyjnymi pomieszczeniami. Gdyby tak u nas dać do zagospodarowania strychy choćby na jednej ulicy!

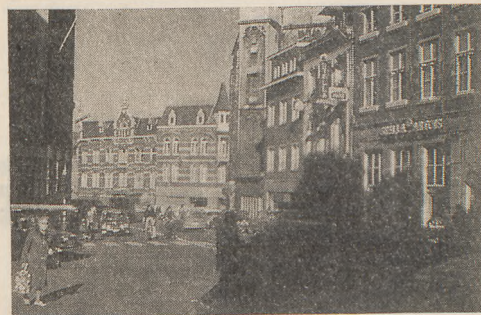
Warunki mieszkalne: pokój na głowę. I jak w Louvain-la-Neuve wszystko jest blisko siebie: kluby studentów i pracowników, domy studenckie i domy osyistentów, teatr eksperymentalny na strychu i galeria wystawowa. Bardzo tu fajnie, ale z kolei widok wszędzie takich samych nowiuiteńskich różowo-czerwonych murów, czystutkich blado-czerwonych dachówek — robi strasznie monotonne wrażenie. Wyizolowanie mimo wszystko z życia miasta wpływa pobudzająco chyba tylko... na rozwój życia rodzinnego.

Oto stare opactwo św. Gertrudy. Mieszkają tu m. in. nasi koledzy z tutejszego Wydziału Architektury. Studenci odrestaurowali tu sporo własnymi rękami. Mieszkają w jednoosobowych pokojach, często dwupoziomowych z antresolą, na której mieści się część sypialniana, na dole znajduje się dzienna i WC. Wszędzie mnóstwo szaf. Najciekawsze, że nigdzie nie znalazłem deski kreślarskiej w pokojach, oczywiście, studentów architektury. Widocznie wszystkie projekty wykonują w pracowniach wydziałowych.

Kolejny zespół mieszkań studenckich zwiedzanych w Louvain stanowią zbudowane na słupach z surowego betonu, z nie zabudowanym parterem nowe domy akademickie. Ich rozplanowanie ogranicza się do ciągu dwupokojowych mieszkań ze wspólnym zespołem sanitarnym i pomieszczeniem wspólnego użytkowania, połączonych korytarze z nie wyprawionych, szarych pustaków, co w zamierzeniu projektanta miało wywołać wrażenie szarej, deszczowej ulicy, z której ucieka się do ciepłych, jasnych zaciszny mieszkań.

Najciekawsze były jednak kamienice, wykupione często w całości przez studentów, oczywiście nie wszystkie na całej ulicy, ale jedna, dwie sąsiednie, i z wielką pomysłowością urządzone. Kamienice takie zagospodarowane są najdokładniej ze wszystkimi przyległościami. W piwnicach mieści się wspólna pracownia, wyżej, po strychu, znajdują się pokoje mieszkalne, wspólna kuchnia, w komórkach przy wąziutkim podwóreczku — „klub”, umeblowany jak najbardziej „dracznie”. Na szczelnie obudowanym dziedzińcu gromadzone są przeróżne rupiecie, stoją klatki z królikami lub inną zwierzyną. Jedna taka kamienica to całe centrum kulturalno-towarzystwie, dlatego też nie darmo na drzwiach od ulicy zamiast wizytówki wisi tabliczka z napisem: ARCHICOT — dom i klub architektów. Ta ostatnia grupa mieszkań studenckich jest chyba najbliższa moim upodobaniom. Wprawdzie dąży się dziś do tworzenia kompleksowych ośrodków akademickich, ale czy najbardziej sensowne jest kształtowanie takich olbrzymich, monottonnych dzielnic dla ludzi, którzy po opuszczeniu uczelni będą mieszkali nadal tak samo, w olbrzymich monottonnych osiedlach?

* Beguinage — zabudowania klasztorne charytatywne-go półwieckiego stowarzyszenia beginek.

Summary

Architektura – monthly review of The Association of Polish Architects – SARP

69.057.1:728.7(438)

Zbigniew Pawłowski – The principles for core-construction towers. The author determines that a building over 50 or 60 m. high is considered a "high building", and gives the definition of core construction, optimal for buildings between 60 and 200 m. high. In higher buildings, the slimness of the core does not provide for sufficient stiffness of the building, resulting in swaying noticeable for persons in the higher floors. Quoting several examples of tower buildings constructed abroad, the author presents the merits of various types of core construction, allowing for formulation of frames with pin-joints, and for achieving new forms of elevations. The multi-core constructions provide the possibilities for creating interesting building forms.

72.011.27:624.916

72.23.011.27:624.916 (438.111)

„Mostostal” office tower in Warsaw. The design for 156 m. high office tower on triangular plan, with 42 storeys above ground and 2 storeys underground. The construction is a suspension type welded steel frame. The load bearing construction is represented by the central core supplemented by posts in the three corners of the building. The four technical storeys have in-built supporting construction for the suspended floors. The solution allows for flexible division of floor space, both in the traditional corridor arrangement, and in the open-space system. The external curtain walls have treble glazing, the outside one being of "Antisol", providing for correct acoustic and thermal conditions. Full air conditioning is to be provided, as well as acoustic linings. The vertical communication is by 12 passenger lifts, 3 post lifts, and two enclosed escape staircases. The building is to be located in the central area, on the north-west corner of Marszałkowska and Świętokrzyska streets.

72.011.27:725.23.011.2 (438.111)

Tadeusz Zieliński – An advertisement of constructional ideas. The author explains the architectural concept of the "Mostostal" office tower, based on the plan derived from equilateral triangle. Also the low shopping pavilions, located along one of the axis of the triangle, are based on triangular module. The breaking away from the traditional rectangular form gives here the feeling of "incorporated space", while looking north and balances out the large open area of Defilad Square by the three-dimensional composition of two elevations. The designers have well solved the difficult task of relating the external and internal arrangements in the building on triangular plan. The three parts of the tower are in fact connected cuboids, which facilitate the fulfilment of utility demands.

06.066:711:352(438)

The prizes awarded by the Minister of Land Economy and Environment Protection in 1974 for eminent creative achievements in town and country planning, environment protection and technical development. The honorary prize was awarded for the elaboration of the Master Plan for Baghdad. The 1st grade prizes were awarded to three elaborations of much differentiated subject scopes: the outline scheme for programme and spatial solution of Warsaw Centre – West; the project for Sulejów – Łódź water supply system; the concept and constructional solution for laser geodesic instruments. Also listed are the elaborations awarded 2nd and 3rd grade prizes.

728.31 (430.111)

Group of atrium houses in Warsaw. The group consists of 12 single storey houses located in Sadyba district in Warsaw. The irregular shape of the site have governed the division into the building lots and influenced the positioning of the buildings obliquely to Orężna street. The spaces created by the set-backs in the building line were used for the front gardens. The flexible pattern allowed for various arrangements of the interiors, depending on the needs of the inhabitants. Originally the houses were to be built from prefabricated units rejected for industrialized multistorey housing construction. However, because of the difficulties in obtaining the prefabricates, traditional construction system was actually used. The walls are of cellular concrete slabs faced with silicate bricks, the roofs are ventilated with perforated board ceilings. The finishing works were performed individually by the inhabitants. The scheme was awarded 2nd grade prize by the Minister of Land Economy and Environment Protection.

WARUNKI PRENUMERATY

Cena prenumeraty krajowej:	rocznie	240.– zł
	półrocznie	120.– zł
	kwartalnie	60.– zł

Institucje państwowe, społeczne, zakłady pracy, szkoły itp. mogą zamawiać prenumeratę wyłącznie w miejscowych Oddziałach i Delegaturach „Ruch” w terminie do 25 listopada na rok następny.

Prenumeratory indywidualni mogą opłacać prenumeratę w urzędach pocztowych i u listonoszy lub dokonywać wpłat na konto PKO nr 1-6-100020 – Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw „Ruch”, 00-839 Warszawa, ul. Towarowa 28 (w terminie do 10 dnia miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty).

Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 40% droższa od prenumeraty krajowej, przyjmuje Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch”, 00-840 Warszawa, ul. Wronia 23, konto PKO nr 1-6-100024.

Indeks 35214

Egzemplarze zdezaktualizowane można nabyć w Głównej Księgarni Technicznej, Warszawa, ul. Świętokrzyska 14. Bieżące numery miesięcznika ARCHITEKTURA są do nabycia w Klubach MPiK „Ruch” na terenie całego kraju.

SUBSCRIPTIONS: \$ 24. – per annum. Adres: Export and Import Enterprise „Ruch”, 00-840 Warszawa 1, Wronia 23. Post Box 194. Our bankers: Bank Handlowy S. A., Warszawa, Poland.

ABONNEMENTS: \$ 24. – per annum. Adresse: Entreprise d'Exportation et d'Importation „Ruch”, 00-840 Warszawa 1, Wronia 23. Post Box 194. Notre compte: Bank Handlowy S. A., Warszawa, Pologne.

ПОДПИСКА: Подписаться можно во всех отделениях „Союзпечати”.

The system for suburban recreational development. The objective of the system was the maximum protection of the natural environment, the land conditions, vegetation, water conditions. The construction is raised about 2 m. over ground level, supported on load-bearing posts. Plumbing ducts adjoin the staircases. In this way, the earth works are reduced to minimum, and the spaces under the buildings, covered from the rain, can be used as footpaths and children playspaces. Two to four units, each for two to four persons are grouped together around common staircase and sanitary facilities. Pedestrian access is also provided along raised platforms. The author proposes several constructional versions: reinforced concrete, steel and plastics. Three groups of such houses have already been constructed near Nowe Tychy.

728.7:719:502.7(438)

Marcin Przyłubski – Weekend house no. 59 m⁴. In the author's opinion the constructional system for holiday houses presented above has unquestionable merits in respect of protection of natural environment in recreational areas, but it lacks the basic advantage of a summer house – the direct link between the interior and the outside space. Here, the only link is the public staircase, same as in a block of flats. The author proposes introduction of corrections which would provide for both, the protection of natural environment and optimal conditions for recreation.

728.37(438.111)

A Stroke of Luck. Severe criticism of the one – family house in Zacisze estate in Warsaw which was one of the main prizes to be won in sports pool. The house, of 85 sq.m.floor space, is built from prefabricates rejected for multistorey housing construction. Alongside with high standard of interior finishes, the house is very badly designed, particularly the kitchen.

711.4–163:711.523:711.433(438) (079)

Kazimierz Gregorkiewicz – Bydgoszcz Centre. The results of the competition for the redevelopment and modernization of the town centre in Bydgoszcz, the 300 000 inhabitants Voivodship capital. The task given to the participants in the competition, was to create the concept for the redevelopment of the centre, for the spatial arrangement of the accepted programme, as well as to determine the redevelopment method, the sequence of implementation, and the solution of transportation pattern serving the centre. The competition Jury recommendations have stressed the merits of the prize-winning entry, on the basis of which the detail plan of the centre should be elaborated, allowing also for some of the appropriate solutions contained in the other entries. Particular attention was given to the treatment of the riverside areas and the Młyńska island.

747:727.1(480)

School furniture from Finland. At the exhibition of modern artistic craftsmanship and industrial design from Finland (Warsaw, May 1974) particularly interesting was the set of school furniture. These were multifunctional pieces representing the results of many years of research. The basic elements of the set are: a triangular table with cut-off corners, and rectangular elements which, with suitable finishing, can be used as pupils desks, teachers tables, or shelves and cabinets. The set also includes two types of chairs and containers for school instruments.

624.9(048)

Maciej Gintowt – The structural engineer to the architects. Review of the book by Władysław Borusiewicz "Building constructions for architects". The book includes the principles of formulating construction patterns, explained in a clear, simple and attractive manner. The critic points to a rather too restricted scope of information referring to futuristic constructional systems, because as a students textbook it should inspire the search for original construction solutions. The book gives a comprehensive treatment of its subject, and therefore it should find its way to the library of every architect.

725.4.011(048)

Barbara Mirska – Architectural desing of industrial buildings. Review of students' text book by Zdzisław Arct under the above title. The critic points to the current importance of the problems, to their thorough analysis and appropriate presentation by the author, particularly in respect of the played by the architect in the team designing industrial establishments, and of the influence of industrial development on the contemporary town planning schemes, allowing for the decreasing of industry's noxiousness. The book represents valuable material for the students and for all interested in this difficult and complex field of architectural design.

728.3(048)

Donat Putkowski – One family houses abroad. Review of Czechoslovak publication presenting one family houses from 12 capitalistic countries. There are 79 examples incorporating all types of one family houses, but mostly detached and terraced. Also shown are houses built by industrial systems, mainly in Great Britain and Federal German Republic. The book, adressed to both, the architects and the general public, is very well edited.

711.3:728.6(048)

Ignacy Tloczek – A school or textbook of rural building. Review of the book by A. Rzymkowski and M. Chowaniec "Ruralization (Planning of agricultural areas and rural building)". The book embraces the problems of rural settlements, agricultural facilities, landscape design, economy, organization and technology of agricultural production, building technics and architecture. The critic gives positive opinion on the concise approach and the far-reaching idea of the authors, and considers the book a suitable help in self-instruction for the graduates of agricultural and technical high schools, working in design offices and research institutes, particularly that the scope of the subjects contained in the book has been much reduced in the programme of studies.

061.2:72(438)

SARP Chronicle

WYKUSZ – the students' column.

72.01 (474.5) :728.4(493)

Résumé

Architektura – revue mensuelle de l'Association des Architectes Polonais – SARP

72.011.27:624.916

Zbigniew Pawłowski – Formation des constructions de hauts bâtiments à fûts. Pour commencer l'auteur détermine le gabarit inférieur d'un bâtiment haut à 50–60 m, et propose des définitions de la construction à fûts, optimale pour les bâtiments

de 60–200 m. Dans les bâtiments plus hauts la sveltesse du fût n'assure pas suffisamment la rigidité spatiale du bâtiment, causant des inclinaisons superflues, perceptibles pour les personnes demeurant aux étages supérieurs. Sur plusieurs exemples de bâtiments hauts, construits à l'étranger, l'auteur présente les qualités de diverses variantes de la construction à fût, permettant la formation de l'ossature à l'aide de nœuds de jointure, le l'obtention de nouvelles formes plastiques de l'élévation. Les constructions à plusieurs fûts créent la possibilité d'une intéressante composition du bloc du bâtiment. Les bâtiments à fûts sont élevés de 2 étages. Pour commencer on exécute le fût même en technologie de glissement, ensuite on monte l'ossature autour du fût.

725.23.011.27:624.916 (438.111)

Immeuble-tour «Mostostal» à Varsovie. Projet d'un immeuble administratif sur plan triangulaire, haut de 156 m, 42 étages sur terre et 2 étages souterrains. La construction est une ossature d'acier soudée, suspendue. La construction portable est formée par un fût central, soutenu par trois poteaux aux coins du bâtiment. Les 4 étages techniques ont une construction d'appui, qui soutient les plafonds accrochés. Cette solution assure l'élasticité du partage des locaux pour divers travaux de bureau, aussi bien dans un traditionnel système de couloir, que dans la composition des intérieurs de grande espace. Les murs-rideaux extérieurs à trois vitrages avec une couche extérieure, assurent de convenables conditions acoustiques et thermiques. On prévoit une complète climatisation et l'affaiblissement acoustique à l'aide de matériaux spéciaux. La communication sera assurée par 12 ascenseurs pour hommes, 3 ascenseurs de poste, ainsi que 2 cages d'escalier pour cas d'avarie. Le bâtiment sera localisé au centre de la ville au coin nord-ouest des rues Marszałkowska et Świętokrzyska.

72.011.27:725.23.011.2(438.111)

Tadeusz Zieliński — Réclame de l'idée de construction. L'auteur explique la conception architectonique de l'immeuble-tour «Mostostal», basée sur un plan dérivé du triangle équilatéral. De même les pavillons de commerce et de service situés sur l'allongement d'un des trois axes du triangle, sont basés sur un réseau triangulaire. Le délaissement de la forme traditionnelle de bloc rectangulaire donne ici le sentiment «d'engagement de l'espace» en regardant vers le nord, et équivalait l'énorme et vide espace de la place des Défilés par la composition tridimensionnelle de deux élévations. Les projeteurs ont bien résolu la tâche difficile d'adhérence des systèmes extérieurs et intérieurs du bâtiment sur base triangulaire. Trois parties de l'immeuble-tour sont des parallépipèdes unis, ce qui facilite l'accomplissement des besoins usagers.

06.066:711:352(438)

Prix du Ministre de l'Administration du Terrain et de la Protection du Milieu, décernées en 1974 pour les remarquables obtentions créatrices dans la formation spatiale des villes et des villages, dans la protection du milieu ainsi que dans le développement de la technique. Le prix d'honneur fut attribué pour l'invention créatrice du plan général de Bagdad. Les prix de 1er degré obtinrent 3 œuvres à thèmes très variés: conception du programme spatial de la Région Ouest du Centre de Varsovie; projet de la conduite d'eau Sulejów — Łódź, conception et solution constructive des instruments géodésiques à laser. Présentation des travaux distingués par les prix du 11ème et 13ème degré.

728.31(430.111)

Ensemble des maisons atriales à Varsovie. L'ensemble est composé de 12 maisons de rez-de-chaussée localisées au quartier Sadyba à Varsovie. La forme irrégulière du terrain imposa la division des parcelles de construction et la position oblique des bâtiments envers la rue Okrężna. Les redans dans la construction furent utilisés comme jardinets. L'élasticité de la composition rendit possible une formation voulue des intérieurs, en dépendance des besoins des habitants. Au commencement on prévoyait une construction faite de déchets des éléments préfabriqués employés dans la construction multifamiliale industrialisée. Copendant grâce à la difficulté de leur acquisition, on revint au système traditionnel. Les murs sont en blocs de béton-gaz, parés de brique de silicate; les plafonds en plaques perforées; le toit est ventilé. Les travaux de finissage furent exécutés individuellement par les habitants. L'ensemble obtint le 11ème prix du Ministre de l'Administration du Terrain et de la Protection du Milieu.

69.057.1:728.7(438)

Système de construction suburbaine récréative. La conception du système fut dictée par le souci de la conservation des valeurs du terrain, du peuplement des bois, de tout le tapis végétal et des rapports des eaux. La construction disséquée fut élevée à 2 m au-dessus de la terre. Le terrain touchent seulement les poteaux de la construction portable et les verticales sanitaires et de communication. A part d'une considérable restriction des travaux de terrassement, on obtint une surface couverte contre la pluie, destinée à la communication et les jeux d'enfants. 2–4 unités, prévues pour 2–4 personnes, composent un ensemble uni par une commune cage d'escalier et les aménagements sanitaires. Les accès pour piétons sont prévus aussi en forme d'estacades. L'auteur propose quelques versions de construction — en béton armé, en acier et en matières plastiques. Dans la région de Nowe Tychy on réalisa déjà trois pareilles combinaisons de maisonnettes.

728.7:719:502.7(438)

Marcin Przyłubski — Maisonnette de week-end nr 59 log. 4. L'auteur est d'avis, que le système présenté de construction des maisonnettes de vacances a des qualités incontestables du point de vue de protection du milieu des terrains de récréation, cependant il y manque le trait caractéristique d'une maisonnette d'été, à savoir: une liaison maximale de l'intérieur avec la nature. La seule liaison du logement d'été avec le terrain compose une publique cage d'escalier, comme dans une maison-bloc du centre de la ville. L'auteur propose l'introduction des corrections, qui concilieraient la protection de la nature avec le meilleur repos.

728.37(438.111)

Le sourire du destin. Sévère critique d'une maisonnette unifamiliale de la cité Zacisze à Varsovie, qui est un des lots supérieurs du Totalisateur Sportif. La maisonnette d'une superficie de 85 m² est faite de déchets d'éléments préfabriqués, destinés à la construction haute. Le finissage des intérieurs de la maison est à un standard élevé, cependant la maison est très mal projetée au point de vue fonctionnel et esthétique.

711.4–163:711.523:711.433(438)(079)

Kazimierz Gregorkiewicz — Centre de Bydgoszcz. Résultats du concours pour la transformation et la modernisation du centre de Bydgoszcz, ville de 300 mille ha-

bitants et capitale du palatinat. Les participants au concours avaient pour but la création d'une conception de transformation du centre, la formation spatiale du programme adopté, la détermination de la méthode de transformation et de successivité des travaux de réalisation, ainsi que la solution du système de communication, desservant le territoire du centre. Le Jury du Concours souligna les valeurs de l'oeuvre qui obtint 1er prix et doit servir de base à l'élaboration d'un plan local détaillé, en utilisant certaines solutions rationnelles, conclues dans les autres travaux. Une toute particulière attention fut attachée à l'exploitation des terrains riverains et de l'île Młyńska.

747:727.1(480)

Meubles finlandais pour écoles. A l'exposition du métier artistique moderne et de l'art usager de Finlande (Varsovie, mai 1974), une attention particulière attirait un assortiment de meubles pour écoles. Ces meubles multifonctionnels sont résultat de recherches de longues années. Les éléments fondamentaux de l'assortiment sont: une table triangulaire à fûtes coupés, ainsi que de éléments rectangulaires, qui peuvent être adaptés en tant que tables pour élèves, tables pour maîtres ou bien petites armoires-étagères. L'assortiment comprend aussi deux genres de chaises et des caisses pour accessoires d'école.

624.9(048)

Maciej Gintowt — Le constructeur — aux architectes. Discussion sur le livre de Władysław Borusiewicz «Constructions de bâtiments pour architectes». Le livre contient les principes de formation de compositions constructives, présentés de manière claire, limpide et attractive. Le critique relève seulement une trop modeste façon de traiter les constructions de bâtiments dans l'avenir, puisqu'en caractère de manuel académique, le livre devrait inspirer des recherches de plus audacieuses solutions constructives. Etant donné que le thème y est traité largement et profondément, ce livre devrait se trouver dans la bibliothèque de chaque architecte.

725.4.011(048)

Barbara Mirska — Projets architectoniques d'établissements industriels. Compte-rendu d'un manuel académique de Zdzisław Arct, édité sous le titre ci-dessus. Le critique souligne l'actualité des problèmes, la pénétrabilité de leur analyse et la justesse des formulations de l'auteur, la mise en relief du rôle de l'architecte dans un groupe de projeteurs des établissements industriels, ainsi que l'influence du développement de l'industrie et la diminution de sa nuisibilité envers les conceptions urbanistes contemporaines. Ce livre présente une réelle valeur pour les étudiants et tous ceux qui s'intéressent au domaine difficile et compliqué de planisme architectonique.

728.3(048)

Donat Putkowski — Maisons unifamiliales à l'étranger. Critique d'un livre-album tchèque, présentant la construction unifamiliale dans 12 pays capitalistes. 79 exemples comprennent tous les types de construction unifamiliale avec domination des bâtiments isolés et en rangées. On y inséra aussi les descriptions des bâtiments construits par système industriel, principalement en Grande Bretagne et dans la République Fédérale Allemande. Le livre est destiné de même pour les architectes que pour le grand public, et se distingue par une très soignée rédaction.

711.3:728.6(048)

Ignacy Tloczek — Ecole ou manuel de construction rurale. Compte-rendu du livre de A. Rzymkowski et M. Chowaniec «Ruralisme» (Planification des terrains agricoles et construction rurale). Le livre touche aux problèmes de colonisation, d'aménagements ruraux, de formation du paysage, d'économie et d'organisation des fermes rurales, de technologie de la production agricole, de technique de la construction, d'architecture. Le critique apprécie positivement la conception synthétique et la prévoyance des auteurs, et constate, que ce livre peut servir de manuel autodidactique pour élèves d'écoles agricoles et techniques travaillant dans des bureaux de projets et instituts, étant donné la réduction de ces thèmes dans les programmes d'études.

061.2:72(438)

Chronique de la SARP

72.01(474.5):728.4(493)

La colonne des étudiants Wykus.

Содержание

Архитектура — ежемесячный журнал — орган Союза польских архитекторов — САРП

72.011.27:624.916

Збигнев Павловски — Формирование конструкции высотных зданий с жестким ядром. В начале статьи автор определяет нижний габарит здания высотой в 50–60 метров, а также объясняет понятие конструкции здания с жестким ядром, оптимальной для зданий в 60–200 метров. В более высоких зданиях гибкость жесткого ядра не гарантирует достаточной пространственной жесткости строения и является причиной отклонений, осязаемых пребывающими на высоких этажах.

Автор приводит ряд образцов высотных зданий за рубежом и говорит о различных вариантах конструкций с жестким ядром, которые предоставляют возможность формировать каркасы с шарнирными узлами, получая таким образом новые виды фасадов. Конструкция зданий с несколькими жесткими ядрами создает интересные объемно-пространственные структуры застройки.

725.23.011.27:624.916(438.111)

Высотное здание «Мостосталь» в Варшаве. Административное здание, высотой в 156 метров, расположенное по плану в форме треугольника, будет иметь 42 надземных и два подвальных этажа. Конструкция — это сварной стальной каркас шпренгельного типа. Несущую конструкцию создает центральный ствол, поддерживаемый тремя колоннами по углам здания. Четыре технических этажа опираются на встроенную опорную конструкцию, которая поддерживает подвесное перекрытие. Такое решение обеспечивает эластичность распределения помещений для различных контор, равно согласно традиционной коридорной системе, как

и планировке без постоянных внутренних перегородок. Ограждающие стены-экраны с тройным остеклением и внешним слоем антисоль гарантируют соответствующие акустические и температурные условия. Предусматривается полное кондиционирование воздуха и гашение звуков при помощи специальных материалов. Внутреннюю коммуникацию между этажами обеспечивают 12 пассажирских лифтов, 3 — почтовых, а также 2 аварийные лестничные клетки. Здание будет построено в центре города, на северо-западном углу Маршалковской и Свентокши-ской улиц.

72.011.27:725.23.011.2(438.111)

Тадеуш Зелински — Реклама конструкторского мышления. В своей статье автор объясняет концепцию архитектурного проектирования высотного здания. «Мостосталь», которая опирается на проекцию равнобедренного треугольника. Точно также торговые павильоны и обслуживающие население предприятия расположены на продолжении одной из трех осей треугольника и опираются на сетку треугольника. В данном проекте особенно интересен уход от традиционной объемно-пространственной структуры на прямоугольной проекции, которая заменена трехугольной проекцией. Таким образом создается впечатление заполненного пространства при взгляде на здание в северном направлении, что в какой-то мере уравновешивает громадное, пустое пространство площади Дефилад. Два больших трехугольных фасада составляют по архитектурную композицию, имеющую три размера. Проектировщики хорошо решили трудную задачу — прилегания внешних и внутренних конструкций в здании, построенном на трехугольной проекции. Собственно говоря все три части высотного здания являются соединенными прямоугольными параллелепипедами, благодаря чему, можно полагать, что здание будет вполне пригодным для его использования нижним образом.

06.066:711.352(438)

Премии Министра Территориального хозяйства и охраны среды присужденные в 1974 г. за выдающиеся творческие достижения в области проектирования городов и деревень, охраны среды а также в области развития техники. Почетная премия присуждена за творческий вклад в разработку общего плана застройки Багдада. Премии I степени присуждены за три очень различные по своей тематике работы: 1 — территориальный план западного района центра Варшавы, 2 — проект водопровода Сулейов — Лодзь, 3 — идея и решение конструкции лазерных геодезических инструментов. Поименованы также труды, которым присуждены премии II и III степени.

728.31(430.111)

Комплексы домов с атриумами в Варшаве. Комплекс из 12 одноэтажных домов находится в Варшаве в районе Садыба. Размеры строительных участков от 158,0 до 380,0 м², жилая площадь от 80,5 до 126,0 м²; площадь атриумов от 43,0 до 130,0 м², средняя стоимость строительных работ 1 м² около 5.000 зл. Нерегулярная форма местности навязала распределение строительных участков и установку зданий наискось по отношению к Оранжевой улице. На участках разбиты палисадники. Эластичность плана создает возможность формирования интерьеров согласно вкусам и потребностям жильцов.

Первоначально проектировано построение домов из отбросов сборных элементов, применяемых в промышленном строительстве многоквартирных зданий. Все же, ввиду затруднений связанных с получением материала этого рода, решено строить по традиционной системе. Стены изготовлены из газобетонных блоков, облицованных силикатным кирпичем; перекрытия из многослойных плит; совмещенная крыша вентилирована; отопление половое.

Отделочные работы выполнялись жильцами. Коллективу проектировщиков присуждена премия II степени Министра Территориального хозяйства и Охраны Среды.

69.057.1:728.7(438)

Система пригородной рекреационной застройки. Основой проекта была задача сохранить нетронутыми достоинства местности: наличие леса, зеленые насаждения и существующие природные воды. Свободная застройка приподнятая на каких-нибудь два метра над землей, с поверхностью которой соприкасаются только колонны несущей конструкции а также и всякого рода иные стояки, способствует достижению этой цели.

Для этого ограничива земляные работы, а также уменьшается количество фундаментов. Все эти мероприятия способствуют сохранению древесных корней и существующей водной системы. Добавочным плюсом такого планирования является получение защищенной от дождя площади, предназначенной для внутренней коммуникации, для детских игр, а также для стоянки велосипедов и детских колясок.

Каждая секция застройки предназначается для 2—4 человек и складывается с жилого помещения спальни и подсобного помещения (передняя со шкафом, умывальник, электрическая плита). Две — три — четыре секции, связанные коридором, составляют жилищный комплекс с общим санузлом и помещением на туристическое снаряжение.

Пешеходные дорожки построены в виде эстакад, что тоже гарантирует сохранность природной среды.

Автор предлагает несколько вариантов конструкции — железобетонную, стальную а также из синтетических материалов. Уже построено три комплекса таких домиков в окрестности Новых Тых.

728.7:719:502.7(438)

Марцин Пшилубски — Дачный домик № 59 кв. 4. Автор считает, что выше представленный проект строительства дачных домиков безусловно отличается своими достоинствами с точки зрения охраны природной среды в рекреационной местности. Но в тоже время имеет очень значительный недостаток. Согласно проекту отсутствует связь между интерьером дачного домика и окружающей его природой. Единственным связывающим элементом является публичная лестничная клетка — точно также, как в корпусах городских домов. Автор предлагает продумать ряд корректур, которые следовало бы ввести в проекты для того,

чтобы согласовать охрану природной среды с оптимальными условиями отдыха.

728.37(438.111)

Улыбка судьбы. В статье подворагается серьезной критике многоквартирный домик в Загишье, одном из жилых районов Варшавы. Дом этот является одним из главных из выигрышей лотерии, которая организована Спортивным Тотализатором. Дом, жилая площадь которого равняется 85 м², выполнен из отходов сборных строительных элементов употребляемых при строительстве многоквартирных зданий. При высоком уровне отделочных работ интерьера дом плохо запроектирован — особенно кухня. И автор статьи считает необходимым предупредить дирекцию Лотерии быть впредь поосторожнее и не покупать готовых домов без предварительной точной проверки их пригодности для жилья.

728.37(438.111)

Казимеж Грекоркевич — Быдгоский Центр. Автор приводит результаты конкурса, расписанного на проекты перестройки и модернизации центра Быдгощи, столицы воеводства, города, который насчитывает 300 тысяч жителей. Многочисленны и разнообразны были задачи участников конкурса; следовало обдумать общую концепцию перестройки центра, пространственное внедрение принятой программы, выбор метода перестройки и установление последовательности работ, а также создать план системы городского транспорта, обслуживающего центр. Жюри конкурса присудило четыре премии: I, II, III и IV степени и три отличия, подчеркнуло достоинства награжденных работ, указывая при этом особенности местности, на которой расположен центр города. Жюри еще раз отметило необходимость тщательно увязывать проекты застройки и рельефом местности. Особенно жюри подчеркнуло в выводах преимущества проекта награжденного I премией, утверждая, что эта работа должна стать основой подготовки, подробного плана работ. Конечно в течении выполнения работ следует принимать во внимание положительные указания относительно некоторых частей программы, заключающихся в других проектах.

Много внимания обращено на использование приречных территорий и Млынского острова.

747:727.1(480)

Финская школьная мебель. На выставке современного финского художественного ремесла и прикладного искусства (Варшава, май, 1974) большое внимание привлекла комплект школьной мебели. В связи с реформой начальной школы в Финляндии, проведенной в 1971—75 гг. особенное внимание уделено также вопросу школьной мебели. В результате многочисленных поисков создано функциональную мебель, «V-элемент». Автором проекта является проектировщик формы «Цы Тескин Техтааг, Сарра Саппинен. Основными элементами гарнитура являются: стол в форме треугольника со срезанными вершинами углов и прямоугольные элементы, которые можно применять, в зависимости от потребностей, как столы для учеников, учительские столы либо шкаф-стеллаж. Столы можно расставлять как угодно, создавая комплекты нужные для индивидуальной либо групповой работы учеников или рабочие уголки. В состав гарнитура входят также стулья двух видов и ящики для школьных приборов.

624.9(048)

Мацей Гинтовт — Конструктор для архитекторов. Обсуждая книгу Владислава Бурсевича «Строительные конструкции для архитекторов», рецензент говорит о том, что книга содержит принципы формирования конструктивных схем, изложенные ясно, доходчиво и очень интересно. Он упрекает автора книги только за слишком краткое представление будущих строительных конструкций, которым уделяет слишком мало места. А ведь, книга, будучи вузовским учебником, должна стимулировать учащихся к поискам смелых конструктивных решений. Глубокое и всестороннее изложение материала делает книгу необходимой позицией в библиотеке каждого архитектора.

725.4.011(048)

Барбара Мирска — Архитектурное проектирование промышленных предприятий. Статья является рецензией на учебник для вузов Владислава Арцта под таким же заглавием. Автор рецензии подчеркивает актуальность затронутых проблем, тщательность анализа и меткость формулировок автора. Указывает также на значительность роли архитектора в коллективе проектировщиков промышленного предприятия. Упомянув о влиянии развития промышленности на современные градостроительные концепции, автор рецензии отмечает уменьшение его вредного влияния на окружение.

728.3(048)

Донат Путковски — Одноквартирные дома за рубежом. Рецензия на чешский альбом, в котором представлено строительство одноквартирных домов в 12 капиталистических странах. 79 образцов охватывают все типы одноквартирного строительства преимущественно отдельно стоящие дома и рядовые дома линейной застройки. Показаны также здания, оборудованные промышленной системой, главным образом в Великобритании и ФРГ. Книга предназначена равно для архитекторов, как и для широкой массы читателей. Отличается очень старательным графическим оформлением.

711.3:728.6(048)

Игнацы Тлочек — Школа или учебник сельского строительства. Рецензия на книгу А. Жимовского и М. Хованьца «Сельскохозяйственное планирование и строительство» («Ruralistyka Planowanie obszarów rolniczych i budownictwo wiejskie»). В книге затронуты вопросы поселений, полевых установок, формирования пейзажей, экономики и организации сельского хозяйства, технологии сельскохозяйственного производства, техники строительства и архитектуры. Рецензент положительно оценивает синтетический подход и дальновидность авторских концепций и утверждает, что выше упомянутая книга может быть самоучителем для абитуриентов сельскохозяйственных и технических учебных заведений, а также для служащих в проекторских бюро и ин-

ституты, тем более, что данная тематика в настоящее время сокращена в учебных программах.

061.2:72(438)

Хроника САРП.

061.2:72(438)

Выкуш — студенческая колонка.

Resumé

Architektura — Monatsschrift des Verbandes Polnischer Architekten — SARP

72.011.27:624.916

Zbigniew Pawlowski — Die Konstruktionsgestaltung hoher Grundstockgebäude. Eingangs bezeichnet der Verfasser das untere Gebäudeprofil eines 50–60 m großen Hochhauses und gibt die Definition einer optimalen Grundstock-Konstruktion für 60–200 m hohe Gebäude. In höheren Gebäuden bietet die Schlankheit des Grundstocks keine genügende Raumsteifheit, indem sie eine übermäßige Seitwärtsbeugung verursacht, die für die in den oberen Stockwerken befindlichen Personen wahrnehmbar ist. Der Verfasser stellt anhand zahlreicher Beispiele von ausländischen Hochhäusern, die Vorzüge verschiedener Varianten von Stabkonstruktionen dar; diese gestatten es Skelette mit Gelenkknoten zu gestalten und neue elastische Fassaden-Formen zu erhalten. Die Mehrstabskonstruktionen bilden die Möglichkeit einer interessanten Gestaltung des Baukörpers.

725.32.011.27:624.916(438.111)

Das „Mostostal-Hochhaus“ in Warschau. Das Projekt sieht auf einem Dreieckplan den Bau eines 156 m hohen Bürohauses mit 42 oberirdischen und 2 unterirdischen Geschossen vor. Die Konstruktion besteht aus einem geschweißten Stahlskelett vom Hängetyp. Ein zentraler Grundträger, unterstützt von drei Eckpfählen an den Gebäudeecken bildet die Trägerkonstruktion. Vier technische Sockwerke haben eine eingebaute Konsolenkonstruktion, die die eingehängten Decke halten. Diese Lösung sichert eine elastische Teilung der für verschiedene Büroarbeiten bestimmten Räume, sowohl hinsichtlich des traditionellen Korridorsystems als auch in der Anlage von großräumigen Innenräumen. Die Kurlinen-Außenwände mit einer dreifachen Verglasung und einer äußeren Antisol-Schicht haben einen Sicherheitseinfluß auf die akustischen- und Wärmebedingungen. Vorgesehen ist eine volle Klimatisierung und Schalldämpfung erzielt durch Anwendung verschiedener Stoffe. Den Verkehr sollen 12 Personenaufzüge, drei Postlöcher und ein umbauter Fahrstuhl sowie ein Haverie-Treppenhaus aufrechterhalten. Lokalisiert wird das Gebäude im Stadtzentrum, an der Nordwestecke der Marszałkowska- und Świętokrzyska-Straße.

72.011.27:725.23.011.2(428.111)

Tadeusz Zieliński — Reklame der Konstruktions-Idee. Der Autor erläutert die baukünstlerische Konzeption des projektierten „Mostostal“ Hochhauses, gestützt auf einen, vom rechtsseitigen Dreieck abgeleiteten Wurf. Auch die Handels- und Dienstpavillons auf der Verlängerung einer der drei Dreieck-Achsen stützen sich auf das Dreiecknetz. Die Abstandnahme von der traditionellen viereckigen Körperform gibt hier das Empfinden eines „Raumengagements“ bei dem der nach Norden hin gerichtete Blick die diesige Raumfläche des Platzes — Plac Defilad — mit der dreidimensionalen Komposition der beiden Fassaden das Gleichgewicht hält. Gut haben die Projektanten die schwierige Aufgabe der Kongruenz der äußeren und inneren Anlagen im Gebäude an einer dreieckigen Grundlage gelöst. Drei Teile des Hauses sind eigentlich Senkrechte, was die Erfüllung des Nützlichkeitsbedarfs erleichtert.

06.066:711:352(438)

Der Minister für Terrainbewirtschaftung und Umweltschutz hat Preise für hervorragende schöpferische Ergebnisse in der Raumgestaltung von Stadt und Land, im Umweltschutz und in der technischen Entwicklung zuerkannt. Mit einem Ehrenpreis wurde der schöpferische Beitrag für die Bearbeitung eines allgemeinen Planes von Bagdad ausgezeichnet. Preise des ersten Grades erhielten drei Arbeiten von einer äußerst unterschiedlichen Thematik und zwar: für die programmatisch räumliche Konzeption der Westregion des Warschauer Zentrums, für das Wasserleitungsprojekt Sulejów — Łódź und für die Konstruktionslösung von geodetischen Laser-Instrumenten. Angeführt wurden auch Arbeiten, die mit Preisen des II. und III. Grades bedacht wurden.

728.31(430.111)

Komplex von Atrium-Häusern in Warschau. Der Komplex besteht aus 12 Erdgeschoß-Häusern, lokalisiert im Warschauer Stadtteil Sadyba. Die unregelmäßige Terraingestaltung hat die Teilung der Bauparzellen aufgeworfen und auch die schräge Aufstellung der Gebäude im Verhältnis zur Orężna-Straße. Die seitlichen Sprünge in der Bebauung wurden für die Schaffung von Vorgärten ausgenutzt. Ermöglicht hat die Elastizität der Anlage eine willkürliche Gestaltung der Innenräume, abhängig von den Bedürfnissen der Bewohner. Der ursprünglich vorgesehene Bau aus Abfällen von Fertigteilen, angewandt in dem industrialisierten Bau von Mehrfamilienhäusern wurde wegen Beschaffungsschwierigkeiten verworfen und man bediente sich der traditionellen Bauweise. Errichtet wurden die Wände aus Gasbetonblock in Übereinstimmung mit Silikatziegeln, die Zimmerdecken wieder aus Platten mit mehreren Öffnungen und aus einem ventilierten Giebeldach. Die letzte Hand an den Bau haben die Einwohner individuell angelegt. Der Komplex wurde vom Minister für Terrainbewirtschaftung und Umweltschutz mit dem zweiten Preis ausgezeichnet.

69.057.1:728.7(438)

Das System der Vorort-Bebauung mit Erholungsheimen. Die Sorge um die Bewahrung der Geländewerte, des Baumbestandes und des ganzen Pflanzkleides sowie der Wasserhältnisse wurde durch die Konzeption des Systems aufgezwungen. Die zergliederte Bebauung hat man gegen 2 m über die Erdfläche gehoben. Mit dem Terrain berühren sich nur die Pfeiler der Trägerkonstruktion und die sanitären Verbindungswege. Man gewinnt eine gegen Regen geschützte Fläche, die für den Verkehr und für Kinderspiele bestimmt ist — außer einer bedeutenden Einschränkung

der Erdarbeiten. Die 2–4 Einheiten, vorgesehen für 2–4 Personen, bilden eine Zusammenstellung, verbunden mit einem gemeinsamen Treppenhaus und mit gemeinsamen sanitären Einrichtungen. Der Zugang für Fußgänger ist auch in Gestalt von Laufbrücken vorgesehen. Der Vorschlag des Verfassers geht dahin, drei Konstruktionsversionen ins Auge zu fassen u.zw. eine aus Stahlbeton, eine andere aus Stahl und wieder eine andere aus Kunststoffen. In der Gegend von Tychy wurden bereits drei Zusammenstellungen von kleinen Häusern realisiert.

728.7:719:502.7(438)

Marcin Przyłubski — Das Weekend-Häuschen Nr. 59 T 4. Der Verfasser ist der Meinung, daß das oben dargestellte Bausystem von Weekend-Häuschen angesichts des Umweltschutzes der Erholungsgebiete zweifellos seine Vorzüge hat; hingegen fehlt da die Eigenschaft eines Sommerhäuschens d.h. eine maximale Bindung des Inneren mit der Natur. Die einzige Verbindung der Sommerwohnung mit dem Terrain bildet da das öffentliche Treppenhaus, ähnlich wie in einem Blockhaus der Innenstadt. Der Verfasser schlägt die Einführung von Korrekturen vor, die den Umweltschutz mit einer optimalen Erholung in Einklang bringen könnten.

728.37(438.111)

Die Kunst des Glücks. Scharfe Kritik wurde am Einfamilienhaus in der Warschauer Siedlung Zacisze, einem Hauptgewinn im Sport-Toto geübt. Das kleine Haus hat eine Oberfläche von 85 m² und ist aus Abfällen von Fertigteilen errichtet, die für den Bau eines Mehrfamilienhauses bestimmt waren. Das Haus und insbesondere die für den Bau eines Mehrfamilienhauses bestimmt waren. Das Haus und insbesondere die Küche wurden sehr schlecht projektiert, angesichts des Standards der Innenausführung.

711.4—163:711.523:711.433(438)(079)

Kazimierz Gregorkiewicz — Das Zentrum von Bydgoszcz. Die Ergebnisse des Wettbewerbs um den Umbau und Modernisierung des Zentrums von Bydgoszcz, einer Stadt von 300.000 Einwohnern und Hauptstadt der Woiwodschaft. Aufgabe der Wettbewerbsnehmer war die Schaffung einer Konzeption des Zentrumumbaus, die Raumgestaltung des angenommenen Programms, die Bestimmung der Umbaumethode, ferner die Reihenfolge der zu realisierenden Arbeiten sowie die Lösung sowie die Anlage des den Zentrumsraum bedienenden Verkehrs. Das Gericht des Wettbewerbs hat in seinem Antrag die Vorzüge der mit dem ersten Preis bedachten Arbeit hervorgehoben die die Grundlage für die Bearbeitung eines städtischen, eingehenden Planes bilden sollte, wobei man manche rechte Lösungen, die in anderen Arbeiten enthalten sind, auszunutzen habe. Eine besondere Beachtung hat man der Ausnutzung des am Fluß gelegenen Geländes sowie der Insel Wyspa Młyńska geschenkt.

747:727.1(480)

Finnische Möbel für Schulen. In der Ausstellung des neuzeitlichen Kunstgewerbes und der angewandten Kunst Finnlands (Warschau im Mai 1974) hat die Zusammenstellung von Schulmöbeln besondere Beachtung verdient. Hier handelt es sich um multifunktionelle Möbel, die das Ergebnis langjähriger Nachsuchungen bilden. Die grundsätzlichen Elemente erwähnter Zusammenstellung sind: Tische in Gestalt eines Dreiecks mit abgeschnittenen Spitzen, sowie rechteckige Elemente, die entsprechend ausgeführt als Tische für Schüler oder Lehrer oder auch als Regale-kleine Schränke Anwendung finden. Zu diesem Satz gehören auch zwei Arten von Stühlen sowie Behälter für Schulartikel.

624.9(048)

Maciej Gintowt — Der Konstrukteur dem Architekten. Besprechung des Buches von Władysław Borusiewicz „Baukonstruktionen für Architekten.“ Das Buch enthält Gestaltungsgrundsätze der Konstruktionsanordnungen, behandelt in einer klaren, übersichtlichen und attraktiven Weise. Der Rezensent hält dem Autor nur die allzu bescheidene Behandlung der künftigen Baukonstruktionen vor, denn als akademisches Lehrbuch soll es Nachforschungen über kühne Konstruktionslösungen inspirieren. In Ansehung der ausführlichen und eingehenden Themenbehandlung soll sich das Buch in der Bibliothek eines jeden Baukünstlers befinden.

725.4.011(048)

Barbara Mirska — Die architektonische Projektierung von Industriebetrieben. Kritische Besprechung des akademischen Lehrbuchs von Zdzisław Arct unter dem oben erwähnten Titel. Die Rezensentin untersteuert die Aktualität der Probleme, die Eindringlichkeit ihrer Analysen und die trefflichere Formulierung des Verfassers. Sie hebt ferner die Rolle Architekten in dem Projektantenkollegium des Industriebetriebes hervor, sowie den Einfluß der Industriebauentwicklung und der Verminderung ihrer schädlichen Folgen für die zeitgenössische städtebauliche Konzeption. Das Buch bildet eine wertvolle Hilfe für Studenten sowie für alle, die sich mit dem schwierigen und komplizierten Problem der baukünstlerischen Projektierung befassen.

728.3(048)

Donat Putkowski — Einfamilienhäuser im Ausland. Die Rezension des vom tschechischen Verlag herausgegebenen Albums behandelt den Bau von Einfamilienhäusern in 12 kapitalistischen Ländern. 79 Beispiele erfassen alle Typen des Einfamilien-Häuserbaus mit einem Übergewicht von freistehenden und Reihenbauern. Gezeigt wurden auch nach dem Industriesystem errichtete Häuser in Großbritannien und in der Bundesrepublik Deutschland. Das sowohl für Architekten als auch für das breite Lesepublikum bestimmte Buch zeichnet sich durch eine sorgfältige editorische Bearbeitung aus.

711.3:728.6(048)

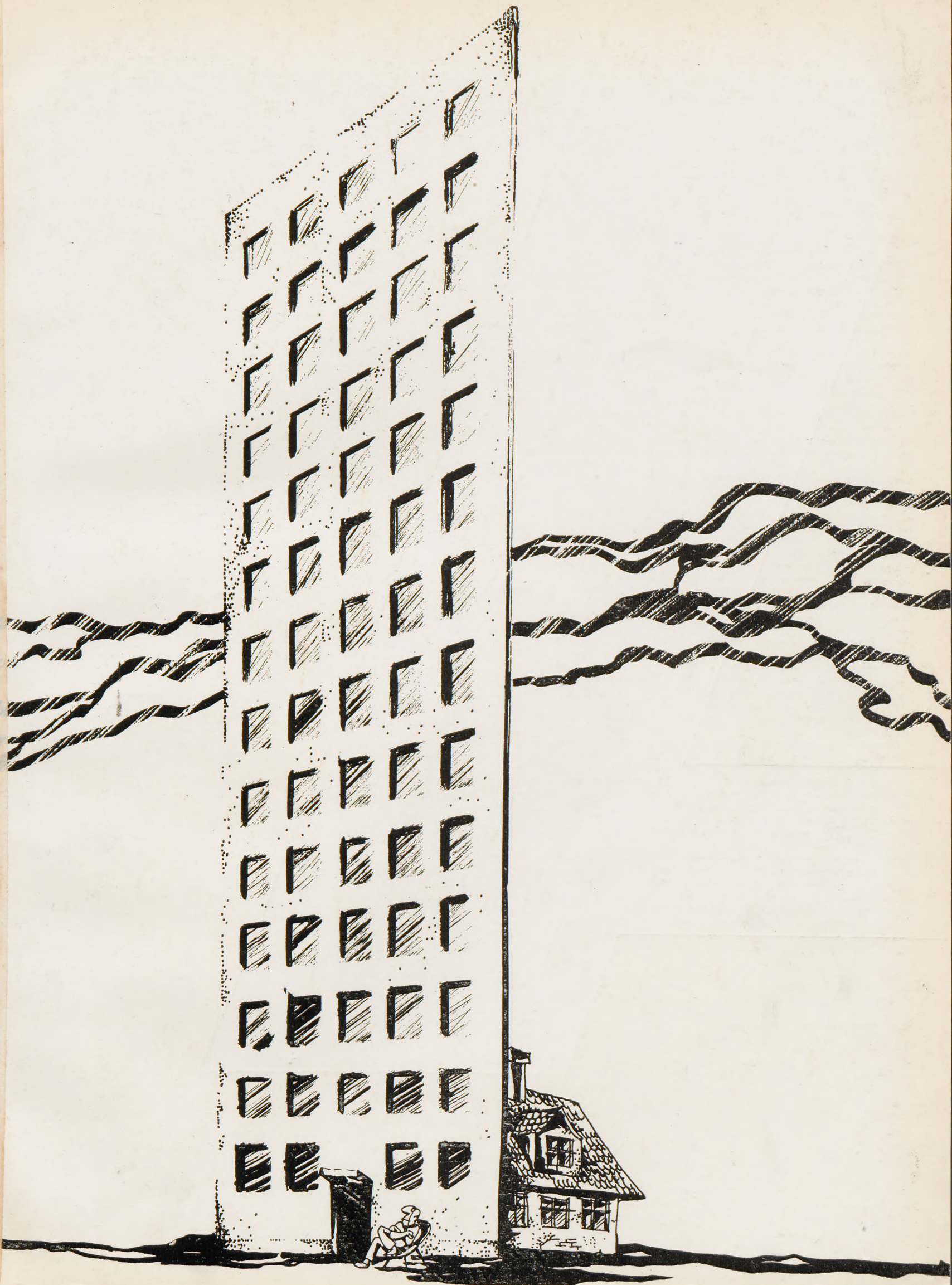
Ignacy Tloczek — Schule oder Handbuch zum Studium des ländlichen Bauwesens. Die Rezension des Buches von A. Rzymkowski und M. Chowaniec „Ruralistik“ (Planung von Ackerbaugebieten und das ländliche Bauwesen.) Das Buch umfaßt Probleme der Siedlung, der landwirtschaftlichen Einrichtungen, der Gestaltung des Landschaftsbildes, der Ökonomie und Organisation der Landwirtschaft, der landwirtschaftlichen Produktionstechnologie, der Bau- und Architekturtechnik. Der Rezensent beurteilt positiv die synthetische Auffassung und den Weitblick der erwähnten Autoren bei der Konzeption und stellt schließlich fest, daß das Buch als Lehrbuch zum Selbstunterricht für Absolventen von Agrar- und technischen Schulen, den Angestellten der Projektierungsbüros und der Institute, dienlich sein kann, angesichts der Beseitigung dieser Thematik aus dem Studienprogramm.

061.2:(2/439)

Die SARP-Chronik

061.2:72(438)

Die Wykus-Studentenspalte.

cena 20.-